

John Foxe

Istoria martirilor

JOHN FOXE

Istoria martirilor

Cuprins:

Introducere

John Foxe s-a născut în 1516, la Boston, Lincolnshire, Anglia. La vârsta de 16 de ani a plecat la Oxford, unde şi-a luat licenţa în 1537, a devenit profesor şi şi-a terminat studiile de masterat în 1543. În timp ce preda la Oxford, el a devenit prieten bun cu Hugh Latimer şi William Tyndale, îmbrăţişând protestantismul. Vederile sale erau mai extremiste decât se admitea în colegiu, aşa că a părăsit universitatea în 1545, s-a căsătorit şi s-a mutat la Londra, unde a devenit profesorul particular al nepoţilor ducelui de Norfolk.

Foxe a fost ordinat diacon al Bisericii Angliei şi a activat în favoarea Reformei, scriind câteva tratate şi începându-şi lucrul la relatarea istoriei martirilor creştini, însă a fost silit să părăsească ţara în 1553 când Regina Maria, catolica, s-a urcat pe tron. Prima parte a cărţii sale a fost tipărită în 1554, la Strassbourg, în Franţa. A plecat apoi la Frankfurt pentru a sprijini grupul calvinist al lui John Knox şi s-a mutat la Basel, în Elveţia, unde a lucrat ca şi corector al unui tipograf.

Lui Foxe i s-au transmis în Basel manuscrise şi mărturii oculare ale persecutării protestanţilor sub domnia Reginei Maria şi el a continuat să lucreze la cartea sa, publicând manuscrisul complet în 1559, anul în care s-a urcat pe tron Regina Elisabeta I. Întorcându-se în Anglia, a completat cartea cu mai multe detalii, a tradus-o în limba engleză şi a tipărit-o în 1563 cu titlul "Fapte şi exemple remarcabile ale acestor zile din urmă şi primejdioase".

Textul a devenit cunoscut în mod public ca şi "Cartea Martirilor" şi a fost citit de mulţi englezi puritani şi a modelat opinia publică referitor la catolicism cel puţin timp de un secol.

Foxe a fost ordinat preot anglican în 1560 dar a refuzat toate slujbele bisericeşti din pricina crezurilor sale puritane. Oricum a continuat şi să-şi publice predicile, a slujit victimelor epidemiei de ciumă din 1563 şi apoi a implorat Regina Elisabeta să nu execute pe anabaptişti în 1563 şi pe iezuiţi în 1581.

Între timp, Cartea Martirilor a fost pusă în bisericile engleze, a fost citită marinarilor lui Sir Francis Drake şi a fost studiată de familiile puritane care o considerau o parte vitală a educaţiei copiilor lor.

Foxe a murit în aprilie 1687 şi a fost înmormântat în St.Giles Church din Cripplegate, Londra. Soţia sa a supravieţuit cu 18 ani şi au avut cel puţin cinci copii.

Această ediție este o repovestire a principalelor relatări ale lui Foxe, într-o engleză modernă şi ar trebui să fie înțeleasă uşor atât de copii cât şi de adulți.

Capitolul 1

În Evanghelia după Matei citim că Simon Petru a fost prima persoană care L-a recunoscut în mod deschis pe Isus ca Fiu al lui Dumnezeu, şi că Isus, văzând mâna lui Dumnezeu în aceasta, l-a numit pe Petru o piatră pe care El Îşi va construi Biserica - o Biserică pe care nici măcar porţile locuinţei morţilor nu o vor putea birui.

Aceasta ne indică trei lucruri. În primul rând, fapul că Cristos va avea o Biserică în această lume.În al doilea rând, faptul că Biserica va fi prigonită, şi nu numai de lume ci şi de toate puterile iadului. În al treilea rând, faptul că în ciuda persecuţiilor, Biserica va supravieţui.

Întreaga istorie a Bisericii până în ziua de astăzi confirmă profeţia lui Cristos. Prinţi, regi şi alţi conducători ai lumii acesteia şi-au folosit toată puterea şi dibăcia împotriva Bisericii şi totuşi ea continuă să reziste şi să se ţină în picioare. Furtunile care s-au abătut asupra ei şi au fost remarcabile. Am scris această istorie pentru că lucrările minunate ale lui Dumnezeu în sânul Bisericii să fie vizibile tuturor celor care ar putea să tragă vreun folos din ele.

Dintre toţi oamenii care L-au auzit vorbind pe Isus, fariseii şi cărturarii ar fi trebuit să fie primii care să Îl primească, din moment ce erau familiarizaţi atât de bine cu legea lui Dumnezeu. Totuşi ei L-au respins şi L-au prigonit, alegând să rămână supuşi Cezarului şi Cezarul a fost cel care i-a nimicit pe ei până la urmă..

Pedeapsa lui Dumnezeu a căzut din greu şi asupra romanilor. Auzind despre lucrările, moartea şi învierea lui Cristos, împăratul Tiberiu a propus senatului roman ca El să fie adorat în chip de zeu, însă senatorii l-au refuzat preferând să aibă un împărat şi nu un Rege ceresc. Drept răspuns, Dumnezeu le-a aţâţat proprii împăraţi împotriva lor, ceea ce a dus la nimicirea majorităţii celor din senat şi la suferinţa Romei timp de aproape trei sute de ani.

Tiberiu a devenit un tiran, şi-a ucis propria mamă şi nepoţii, prinţii oraşului şi proprii săi consilieri. Suetoniu spunea despre el că era atât de aspru încât într-o singură zi a dispus executarea a douăzeci de oameni. Pilat, sub conducerea căruia a fost răstignit Cristos, a fost trimis la Roma şi apoi exilat la Viena, unde s-a sinucis la urmă. Agripa cel mai în vârstă a fost chiar întemniţat de către Tiberiu pentru o vreme.

După moartea lui Tiberiu a urmat Caligula la tron, care a pretins că lumea să i se închine ca unui zeu. El l-a exilat pe Herodes Antipa, ucigaşul lui Ioan Botezătorul şi cel care L-a condamnat pe Cristos, care a fost apoi asasinat în al patrulea an al domniei sale.

După 13 ani de domnie crudă sub Claudiu, poporul Romei a căzut sub puterea lui Nero, care a domnit 14 ani şi a ucis majoritatea celor din senatul roman şi a nimicit întregul ordin cavaleresc al Romei. El a fost atât de crud şi inuman încât şi-a condamnat la moarte propria sa mamă, cumnat, soră, soţie şi mentori, Seneca şi Lucan. Apoi a poruncit ca să se dea foc Romei în douăsprezece locuri diferite în timp ce el cânta versuri de Homer. Pentru a evita să fie condamnat pentru aceasta, el i-a acuzat pe creştini ca incendiatori şi a cauzat prigonirea lor.

În anul 70 d.Cr., Titus şi tatăl său Vespasian au distrus Ierusalimul şi toată Galileea peste 1100000 de evrei şi vânzând restul din ei în robie. Vedem deci că cei care L-au respins pe Isus au fost făcuţi să sufere pentru faptele lor.

Apostolii

Primul apostol care a suferit martiriul, după Ştefan, a fost Iacov fratele lui Ioan. Clement ne spune că "Atunci când acest Iacov a fost dus la tribunal, omul care l-a dus acolo şi care era cauza necazului său, văzându-l condamnat şi sortit morţii, a fost în aşa măsură răscolit în inimă şi conştiinţă încât mergând la locul execuţiei s-a declarat de bunăvoie ca fiind şi el creştin. Şi astfel au fost conduşi împreună şi pe drum acest om a dorit să primească iertarea din partea lui Iacov pentru cele ce i le-a făcut. După ce Iacov a cugetat un pic, întorcându-se spre el şi i-a zis "Pace ţie frate" şi l-a sărutat. Şi amândoi au fost decapitaţi în 36 d.Cr.

Toma a predicat parzilor, mezilor, persanilor, carmenienilor, hircanienilor, bactrienilor şi magienilor. El a fost omorât în Calamina, India.

Simon, fratele lui Iuda şi al lui Iacov cel Tânăr, care toţi erau fiii Mariei Cleopa şi ai lui Alfeu, a fost episcopul de Ierusalim după Iacov. El a fost răstignit în Egipt, în timpul domniei împăratului roman Traian.

Simon apostolul, numit Cananeanul sau Zelotul, a predicat în Mauritania, Africa şi Britania. El a fost răstignit de asemenea.

Marcu, primul episcop al Alexandriei, a predicat Evanghelia în Egipt. El a fost ars şi îngropat într-un loc numit Bucolus, în timpul domniei lui Traian.

Despre Bartolomeu se spune că a predicat în India şi a tradus Evanghelia după Matei în limba băştinaşilor. El a fost bătut, răstignit şi decapitat în Albinopolis, Armenia.

Andrei, fratele lui Petru, a predicat sciţilor, sogdienilor şi secilor în Sebastopolis, Etiopia, în anul 80 d.Cr. El a fost răstignit de către Aegeas,

guvernatorul Edesenilor şi a fost îngropat în Petrae, în Archaia. Benard şi Sf.Ciprian menționează mărturisirea şi martiriul acestui apostol binecuvântat. Am putut aduna acest material în parte de la ei şi în parte de la alți scriitori vrednici de încredere.

Când Andrei, prin predicarea sa neîntreruptă a adus pe mulți la credința în Cristos, Aegeas guvernatorul a cerut permisiunea senatului roman să silească pe toți creştinii să aducă jertfe în cinstea idolilor romani. Andrei s-a gândit să se opună lui Aegeas şi s-a dus la el ca să-i spună că un judecător al oamenilor ar trebui să cunoască întâi şi să se închine Judecătorului său din ceruri. Închinându-se adevăratului Dumnezeu, i-a spus Andrei, el ar trebui să alunge din mintea sa toți zeii falşi şi idolii orbi.

Furios pe Andrei, Aegeas l-a întrebat dacă el este cel care a răsturnat pe dos nu cu multă vreme în urmă templul zeilor şi i-a convins pe oameni să devină creştini - o “sectă superstițioasă” care a fost declarată recent ilegală de către romani.

Andrei a răspuns zicând că conducătorii Romei nu au înțeles adevărul. Fiul lui Dumnezeu, care a venit în lume de dragul oamenilor, a învățat pe oameni că zeii romani sunt diavoli, duşmani ai omenirii care îi învață pe oameni să Îl jignească pe Dumnezeu şi să-L determine să Se întoarcă de la ei. Slujind diavolului, oamenii cad în tot soiul de răutăți, spunea Andrei, şi după ce mor, nimic nu se mai ține minte despre ei decât faptele lor rele.

Preconsulul i-a poruncit lui Andrei să nu mai predice aceste lucruri fiindcă altfel va fi repede răstignit. La care Andrei a răspuns: “Nu aş fi predicat despre cinstea şi slava crucii dacă m-aş fi temut de moartea pe cruce.” El a fost condamnat să fie răstignit pentru învățarea oamenilor despre o sectă nouă şi îndepărtarea religiei zeilor romani.

Mergând spre locul execuției şi văzând crucea care îl aştepta, Andrei nu şi-a aschimbat fața, nici nu a ezitat în vorbirea sa, nici nu a leşinat şi nici logica după care au tânjit şi o primesc cu bucurie. Cu un cuget dornic, bucuros şi plin de aşteptare vin la tine, fiind un ucenic al Aceluia Care a atârnat pe tine, fiindcă eu din totdeauna te-am iubit şi am tânjit să te îmbrățişez”. Matei a scris Evanghelia sa evreilor, în limba ebraică. După ce a convertit Etiopia şi întregul Egipt, regele Hircanus a trimis pe cineva care să-l ucidă cu o suliță.

După ani de predicare la națiunile barbare, Filip a fost bătut cu pietre şi răstignit în Hierapolis, Frigia şi a fost îngropat acolo împreună cu fiica sa.

Despre Iacov, fratele Domnului, citim următoarele, Iacov, fiind socotit un om drept şi desăvârşit, a condus Biserica împreună cu apostolii. El nu bea vin sau băuturi tari, nu mânca carne şi nu s-a tuns niciodată. El era singurul căruia i se îngăduia să intre în locul sfânt fiindcă nu a purtat niciodată haine de lână ci numai bumbac. El obişnuia să intre în templu, să cadă pe genunchi şi să ceară iertarea poporului şi făcea acest lucru atât de des încât

genunchii săi şi-au pierdut sensibilitatea şi s-au tăbăcit ca genunchii cămilelor. Din pricina vieții sale sfinte, Iacov a fost numit "Cel drept" şi "Păzitorul poporului".

Când mulți dintre conducătorii lor s-au convertit, evreii, cărturarii şi fariseii au început să se teamă că în curând tot poporul se va hotărâ să Îl urmeze pe Isus. Ei s-au întâlnit cu Iacov şi i-au spus: "Te implorăm să înfrânezi poporul, căci ei cred despre Isus că El este Cristosul. Convinge-i pe cei care vin la Paşte să gândească aşa cum trebuie despre Cristos, fiindcă toți te vor asculta. Urcă-te pe acoperişul templului pentru ca să fii auzit de toți".

În timpul Paştelor, cărturarii şi fariseii l-au urcat pe Iacov pe streaşina templului strigându-i: "Tu care eşti aşa de drept şi pe care toți trebuie să îl ascultăm, acest popor rătăceşte după Isus care a fost răstignit".

Şi Iacov a răspuns: "De ce mă întrebați pe mine despre Isus Fiul Omului? El şade la dreapta Celui Preaânalt şi va veni pe norii cerului".

Auzind aceasta, mulți oameni din popor au fost convinşi şi Îl lăudau pe Dumnezeu strigând: "Osana Fiul lui David!" Atunci cărturarii şi fariseii şi-au dat seama că n-au făcut bine lăsându-l pe Iacov să mărturisească despre Cristos. Ei au strigat: "Oh, şi acest om drept este înşelat!" şi s-au urcat şi l-au aruncat pe Iacov de pe Templu.

Dar Iacov nu a murit în căzătură, s-a ridicat şi a stat pe genunchi şi a strigat: "O Doamne Dumnezeule, Tată, Te implor să-i ierți fiincă nu ştiu ce fac!"

Ei s-au hotărât să îl omoare cu pietre pe Iacov, dar un preot le-a zis: "Aşteptați! Ce faceți? Acest om drept se roagă pentru voi!" Dar unul din mulțime, a luat bâta cu care obişnuia să bată țesătura şi l-a lovit pe Iacov în cap, ucigându-l şi l-au îngropat în locul pe care a căzut. Iacov a fost un adevărat martor al lui Cristos pentru evrei şi neamuri.

Primul val de persecuţii

Primul din cele zece valuri de persecuții a fost pornit de Nero, în jurul anului 64AD. Furia sa împotriva creştinilor era aşa de mare încât Eusebiu ne spune că: "puteai vedea oraşe întregi pline de trupuri de oameni, bătrânul zăcând lângă tânăr, şi trupurile femeilor care erau aruncate în stradă erau goale, fără nici un respect față de sexul lor". Mulți creştini din acele zile credeau că Nero era Anticrsitul din pricina cruzimii sale şi a grozăviilor care se făceau.

Apostolul Petru a fost condamnat la moarte în timpul acestui val de prigoană, deşi unii spun că a scăpat. Se ştie că mulți creştini l-au sfătuit să părăsească oraşul şi tradiția ne spune că ajuns la porțile oraşului, Petru L-a văzut pe Isus venind către el. "Doamne unde Te duci?" a întrebat Petru. "Vin ca să fiu răstignit din nou" a răspuns Isus. Văzând că suferința sa este înțeleasă, Petru s-a întors în oraş, unde a fost răstignit cu capul în jos, ne

spune Ieronim, fiindcă nu se socotea vrednic de a fi răstignit la fel ca şi Domnul său.

Pavel a avut de asemenea de suferit în timpul prigoanei, atunci când Nero a trimis doi cavaleri ai săi, Ferega şi Parthemius, ca să-l aducă la locul execuției. Ei l-au găsit pe Pavel învățând norodul şi l-au rugat să se roage pentru ei, pentru ca să poată crede. Primind asigurarea din partea lui Pavel că vor fi botezați în curând, cei doi l-au condus din oraş, spre locul de execuție, unde Pavel a fost decapitat.

Acest val de persecuții a luat sfârşit sub domnia lui Vespasian, lăsând creştinilor un timp de răgaz.

Al doilea val de persecuţii

Al doilea val de persecuții s-a pornit în timpul domniei lui Domițian, fratele lui Titus. Domițian l-a exilat pe Ioan în insula Patmos, dar la moartea lui Domițian i s-a permis să se întoarcă în Efes, în anul 97AD. Ioan a rămas la Efes până în timpul domniei lui Traian şi a condus Bisericile din Asia, şi a scris Evanghelia şi a murit la vârsta de 100 de ani.

De ce au prigonit atât de mult împărații romani şi senatul pe creştini? În primul rând, ei nu înțelegeau că Împărăția lui Cristos nu este o împărăție temporală şi se temeau pentru funcțiile lor de conducere dacă prea mulți cetățeni Îl urmau pe Cristos. În al doilea rând, creştinii disprețuiau dumnezeii romani falşi, preferând să se închine Dumnezeului celui viu şi adevărat. Orice se întâmpla în Roma, foamete, epidemii, cutremure, războaie sau vreme rea, creştinii erau cei învinuiți, fiind cei care desfidau zeii romani.

Moartea nu era socotită ca fiind o pedeapsă suficientă pentru creştini, care erau supuşi celor mai crude tratamente posibile. Erau biciuți, li se scoteau măruntaiele, erau sfâşiați în bucăți şi omorâți cu pietre. Li se puneau pe trup plăci de metal înroşite în foc, erau ştrangulați, aruncați fiarelor sălbatice, erau agățați în coarnele taurilor şi spânzurați. După ce mureau, trupurile lor erau stivuite în grămezi care erau lăsate să putrezească, fără a fi îngropate. Dar în ciuda tuturor acestor lucruri, Biserica a continuat să crească, fiind adânc înrădăcinată în învățătura apostolilor şi udată de sângele sfinților.

Al treilea val de persecuţii

În timpul celui de-al treilea val de prigoană, Pliniu cel Tânăr i-a scris împăratului Traian, plângându-se că mii de creştini erau omorâți zilnic, deşi nici unul din ei nu a făcut nimic vrednic de a fi persecutat.

În timpul acestei prigoane, Ignatius a fost condamnat la moarte pentru că L-a mărturisit pe Cristos. La acea vreme, el trăia în Antiohia, urmând în slujba de episcop lui Petru. Călătorind sub paza grea din Siria la Roma, el predica bisericilor pe unde trecea şi a rugat biserica din Roma să nu încerce să îl

salveze. Condamnat la a fi aruncat leilor, Ignatius a spus: “Eu sunt graiul lui Crsitos, voi fi măcinat de dinții fiarelor sălbatice pentru ca să fiu găsit pâine curată”.

Al patrulea val de persecuţii

După un timp de răgaz, creştinii au fost din nou prigoniți, de data aceasta în timpul domniei lui Marcus Aurelius, în anul 161AD.

Unul din cei care au suferit în această perioadă a fost Policarp, venerabilul episcop de Smirna. Cu trei zile înainte de a fi prins, Policarp a visat că perna de sub capul lui a luat foc, şi când s-a trezit le-a spus tuturor celor din jurul său că el va fi ars de viu din pricina lui Cristos.

Auzind într-o seară că cei care veneau să-l prindă au sosit, Policarp s-a ridicat din pat pentru a-i întâmpina, a dat poruncă să li se prgătească de mâncare şi după aceia i-a rugat să fie lăsat singur timp de o oră pentru ca să se roage. Soldații au fost atât de impresionați de vârsta înaintată a lui Policarp de atitudinea sa încât au început să se întrebe de ce erau trimişi să-l prindă, dar odată ce el şi-a terminat rugăciunile, l-au suit pe un asin şi l-au dus în oraş.

Intrând în arenă cu paznicii săi, o voce din ceruri a spus: “Fii tare Policarp şi fii bărbat”.Nimeni din jur nu a văzut pe cineva vorbind, dar mulți oameni au auzit acel glas. Adus în fața tribunalului şi a poporului, Policarp a refuzat să se lepede de Cristos, deşi proconsulul l-a implorat “gândeşte-te la tine şi fie-ți milă de vârsta ta înaintată. Leapăde-te de Cristos şi eu te voi elibera.” Policarp a răspuns: “Optzecişişase de ani L-am slujit şi niciodată nu mi-a făcut nici un rău. Cum aş putea să-L hulesc pe Regele meu Care m-a mântuit?” Amenințat că va fi aruncat la fiare şi că va fi ars, Policarp a rămas tare şi a spus “Ce mai aştepți? Fă ce vrei.”

Mulțimea a cerut moartea lui Policarp, adunând lemne pentru rug şi pregătindu-se să îl lege de stâlp. Lăsați-mă,” a zis el, “Cel Care îmi va da putere să rabd focul îmi va da putere şi să nu mă clintesc de pe rug.”

Aşa că nu l-au mai țintuit de stâlp, ci numai l-au legat.

Imediat ce şi-a terminat rugăciunea, s-a dat foc rugului, dar flăcările parcă ocoleau trupul său şi nu-l atingeau. Oamenii au convins un soldat să-l înjunghie cu o sabie dar când a făcut-o, s-a scurs atât sânge că a stins focul. Atunci soldații i-au luat trupul şi l-au aruncat în foc, unde s-a prefăcut în cenuşă. Mai târziu nişte creştini au strâns cenuşa şi au îngropat-o cum se cuvine.

În timpul aceleaşi prigoane, creştinii din Lyon şi Viena, au suferit de asemenea, printre ei numărându-se Sanctus din Viena, Maturus, Attalus din Pergam şi o femeie numită Blandina. Toți aceştia au fost crud torturați dar au suportat atât tortura cât şi moartea cu tărie şi în mod vrednic.

Al cincelea val de persecuţii

În timpul domniei lui Severus, creştinii au avut câţiva ani liniştitţi şi au putut să se închine lui Dumnezeu fără să se teamă că vor fi pedepsiţi. Dar după un timp, mulţimea ignorantă şi rău intenţionată a avut câştig de cauză şi vechile legi au fost reintroduse împotriva creştinilor. Focul, sabia, fiarele şi temniţa erau folosite din nou şi până şi trupurile moarte ale creştinilor erau furate din morminte şi erau mutilate. Totuşi cei credincioşi se înmulţeau. Tertulian, care a trăit în această vreme, a spus că dacă creştinii ar pleca din teritoriile romane, imperiul ar fi slăbit mult.

De acum, persecuţiile s-au întins până în Africa de nord, care era o provincie romană, şi mulţi creştini au fost ucişi în locurile acelea. Una dintre ei a fost Perpetua, o femeie de 26 de ani, măritată cu un copil nou născut. Dusă în faţa proconsulului Minutius, Perpetuei i s-a poruncit să aducă jertfe idolilor. Refuzând acest lucru, ea a fost aruncată într-o temniţă întunecoasă, copilul i-a fost luat, dar doi dintre temnicerii ei, Tertius şi Pomponius i-au dat voie să iasă afară la aer câteva ore pe zi, timp în care i se dădea voie să-şi alăpteze copilul.

Până la urmă creştinii au fost siliţi să se înfăţişeze înaintea judecătorului, unde li s-a poruncit să se dezică de Domnul lor, dar toţi au rămas hotărâţi. Când a venit rândul Perpetuei, tatăl ei şi-a făcut brusc apariţia şi avându-i copilaşul în braţe a implorat-o să îşi salveze viaţa de dragul copilului. Până şi judecătorul părea mişcat: “Ai milă de părul cărunt al tatălui tău” a zis el, “ai milă de copilul tău, adu o jertfă în cinstea împăratului”.

Perpetua a răspuns “Eu nu voi aduce jertfă”. Hilarianus judecătorul a întrebat-o atunci “Eşti creştină?” “Sunt creştină” a venit răspunsul. Perpetua şi toţi ceilalţi creştini au fost judecaţi şi condamnaţi să fie aruncaţi fiarelor, ca un spectacol public în ziua următoare care era o zi de sărbătoare. Martirii au intrat la locul de execuţie îmbrăcaţi în haine albe simple, Perpetua cântând un imn de glorie. Bărbaţii urmau să fie sfâşiaţi de leoparzi şi urşi, Perpetua şi o femeie tânără pe nume Felicitas au fost atârnate în nişte plase mari, la început goale, dar mulţimea a cerut voie ca să li se dea voie să-şi poarte hainele.

Când s-au văzut întoarse în arenă, un taur a fost aţâţat împotriva lor. Felicitas a căzut, grav rănită iar Perpetua a fost izbită, haina i-a fost sfâşiată şi părul i s-a despletit, dar a alergat la Felicitas care era pe moarte şi a ridicat-o cu blândeţe de la pământ. Când taurul nu a mai vrut să le atace din nou, au fost târâte afară din arenă spre dezamăgirea publicului care voia să le vadă moartea.

Până la urmă au fost aduse înapoi în arenă, pentru a fi omorâte de gladiatori. Perpetua a fost dată pe mâna unui tânăr care tremura şi a înjunghiat-o de câteva ori dar foarte slab, nefiind obişnuit cu scene de o

asemnea violență. Când Perpetua a văzut tulburarea tânărului, i-a călăuzit mâna nehotărâtă ca să-şi înfigă sabia într-o zonă vitală, şi astfel a murit.

Al şaselea val de persecuţii

Acest val de persecuții a fost stârnit de către împăratul Maximinus, care a dat ordin ca toți creştinii să fie prinşi şi omorâți. Un soldat roman care a refuzat să poarte cununa de lauri primită de la împărat şi s-a declarat a fi creştin, a fost biciut, aruncat în temniță şi condamnat la moarte.

Pontianus, episcopul Romei, a fost exilat în Sardinia pentru că a predicat împotriva idolatriei şi a fost omorât acolo. Anteros, un grec care i-a urmat lui Pontianus în slujba de episcop a adunat istorii ale martirilor şi a fost martirizat şi el după doar patruzeci de zile de slujire.

Prammachius, un senator roman şi alți patruzeci şi doi de creştini au fost decapitați toți în aceeaşi zi şi capetele lor au fost puse pe porțile oraşului. Calepodius, un slujitor creştin, după ce a fost târât pe străzi a fost aruncat în râul Tibru cu o piatră de moară atârnată de gât. Quiritius, un nobil roman, împreună cu familia şi sclavii săi a fost crud torturat şi omorât. Martina, o tânără nobilă a fost decapitată iar Hippolitus, un prelat creştin a fost legat de un cal sălbatic care l-a târât pe câmp până a murit.

Maximinus a fost urmat la tron de către Gordian, în timpul domniei căruia şi în timpul succesorului său Filip, Biserica a avut parte de linişte timp de mai mult de şase ani. Dar în anul 249, a izbucnit o prigoană violentă în Alexandria, fără ştirea împăratului.

Metrus, un vechi creştin din Alexandria, a refuzat să se închine idolilor. El a fost bătut cu ciomege, împuns cu trestii ascuțite şi omorât cu pietre. Quinta, o femeie creştină, a fost târâtă de picioare peste pietre ascuțite, bătută cu biciul şi apoi omorâtă cu pietre. Apollonia, o femeie în vârstă de aproape şaptezeci de ani, a mărturisit că este creştină şi mulțimea a legat-o de stâlpul unui rug, pregătindu-se să o ardă. Ea i-a implorat să fie lăsată liberă şi a fost dezlegată cu gândul că este gata să se lepede de credință, dar spre uimirea lor ea s-a aruncat imediat înapoi în flăcări şi a murit.

Al şaptelea val de persecuţii

La această vreme, templele păgâne ale Romei erau aproape uitate iar bisericile creştine erau înțesate de convertiți. Împăratul Decius a hotărât că a sosit vremea pentru zdrobirea creştinismului odată pentru totdeauna.

Fabian, episcopul Romei a fost prima persoană bine cunoscută care a suferit intensitatea persecuției. Predecesorul împăratului, Filip, şi-a pus averea în grija lui Fabian şi când Decius a examinat averea şi a găsit mult mai puțin decât se aştepta, a pus ca Fabian să fie arestat şi decapitat.

Decius care construise un templu păgân în Efes a dat ordin ca toți cetățenii orașului să aducă jertfe idolilor din templu. Șapte din soldații săi, Maximianus, Martianus, Joannes, Malchus, Dionysius, Constantinus și Seraion au refuzat să îmlinească porunca. Împăratul dispus să încerce să-i convingă, le-a lăsat timp de gândire până se va întoarce dintr-o călătorie dar în absența sa, soldații au evadat și s-au ascuns într-o peșteră. Aflând știrea la întoarcerea sa, Decius a pus să se zidească gura peșterii astfel încât cei șapte au murit de foame.

Teodora, o tânără foarte frumoasă din Antiohia, a refuzat să aducă jertfe idolilor romani și a fost aruncată în temniță. Didymus, logodnicul ei creștin, deghizat în soldat roman, s-a strecurat în celula ei și a convins-o să-și pună armura lui și să evadeze. Când Didymus a fost descoperit, a fost dus la guvernator și condamnat la moarte. Când a auzit despre sentință, Teodora s-a aruncat la picioarele judecătorului și l-a implorat ca ea să fie supusă chinurilor și nu Didymus. Judecătorul i-a condamnat pe amândoi la decapitare și trupurile lor au fost arse.

Origen, celebrul scriitor și învățător din Alexandria a fost arestat la vârsta de șaizeci și patru de ani, a fost aruncat în temniță, pus în lanțuri, cu picioarele în butuci care i le ținea larg depărtate. Deși Origen a fost bogat și faimos, nu s-a bucurat de milă. A fost amenințat cu focul, a fost chinuit în toate felurile posibile, dar tăria sa i-a dat putere să suporte totul, chiar și atunci când judecătorul său a dat ordin ca tortura să îi lungească chinurile. În timpul torturilor, Decius a murit și succesorul său a început un război cu goții, ceea ce a întors atenția imperiului de la creștini. Origen a fost eliberat și a trăit în Tit până a murit la vârsta de șaizeci și nouă de ani.

Capitolul 2

Al optulea val de persecuţii

După ce a fost făcut împărat, Valerian a fost reținut şi binevoitor față de creştini, dar a căzut apoi sub influența unui magician egiptean pe nume Macrianus, şi a dat ordin ca persecuția să continue, lucru care s-a întâmplat în următorii trei ani şi jumătate.

Ştefan, episcopul Romei a fost decapitat iar Saturnius, episcopul de Toulouse a fost atacat şi imobilizat de către mulțime pentru că a oprit oracolele să vorbească. Refuzând să jertfească idolilor, a fost legat cu picioarele de coada unui taur care a fost mânat în jos pe treptele templului şi care l-a târât pe Saturnius până țeasta i s-a despicat şi i-a ieşit creierul afară. Nimeni din creştinii din Toulouse nu a avut curajul să îi ia trupul până cânddouă femei l-au luat şi l-au îngropat într-un şanț.

În Roma, Laurențiu a fost dus înaintea autorităților, care ştiau că nu este doar un diacon responsabil cu sacramentele ci şi un ispravnic al bogățiilor Bisericii. Când i s-a cerut să predea toate bogățiile Bisericii, Laurențiu a cerut un răgaz de trei zile pentru a putea aduna tot. În ziua a treia, când persecutorul i-a cerut să predea averea Bisericii, Laurențiu şi-a întins brațele spre un grup de creştini săraci pe care i-a adunat la un loc. “Aceştia sunt comoara scumpă a Bisericii” a spus el judecătorului”. “Ce alte pietre prețioase poate avea Cristos decât aceia în care a promis că va locui?”

Mânios că a fost păcălit şi înfuriat peste măsură, persecutorul lui Laurențiu a dat ordin ca acesta să fie biciut, bătut, legat de plăci de fier încinse în foc, şi apoi să fie pus pe un grătar de fier deasupra unui foc şi ars de viu.

Primul creştin englez martirizat a fost Alban, care a fost convertit de către un preot sărac care s-a adăpostit în casa lui. Când autoritățile au trimis după preot, Alban s-a îmbrăcat în hainele acestuia şi s-a dus în locul său. Judecătorul l-a recunoscut pe Alban şi i-a cerut să aducă jertfe zeilor păgâni sau să moară. Când Alban a refuzat, a fost torturat şi decapitat.

Al nouălea val de persecuţii

Această prigoană s-a declanşat sub împăratul Aurelian. Printre cei care au suferit de această dată, s-a numărat şi Felix, episcop de Roma, care a fost decapitat. Agapetus, un tânăr roman care şi-a vândut posesiunile şi a dat banii săracilor, a fost arestat ca creştin, torturat şi adus la Praeneste, un oraş lângă Roma, unde a fost decapitat.

Aceştia sunt singurii martiri cărora li se cunoaşte numele, din timpul domniei lui Aurelian.

Al zecelea val de persecuţii

La începutul celui de-al zecelea val de persecuţii, declanşat în al nouăsprezecelea an al domniei împăratului Diocleţian, acesta l-a numit pe Maximian să împartă tronul cu el şi cei doi i-au ales apoi pe Galerius şi Constantinus să slujească sub conducerea lor. În timpul celor patru conducători, creştinii au fost persecutaţi cu furie, situaţie care a continuat până în anul 313 d.Cr., deşi Diocleţian şi Maximian au renunţat la funcţiile lor în anul 305 d.Cr.

Constantinus şi Galerius şi-au împărţit imperiul între ei, Galerius primind ţările din răsărit iar Constantinus stăpânind în Franţa, Spania şi Britania. Între timp, soldaţii romani l-au ales pe Maxentius ca împărat al lor la Roma. În timp ce Galerius şi Maxentius au continuat prigonirea creştinilor timp de şapte-opt an, Constantinus a devenit un sprijinitor al creştinilor în imperiul său, fiind un stăpânitor iluminat şi inteligent care era preocupat de bunăstarea supuşilor săi şi care nu se angaja în războaie nedrepte şi nici nu îi ajuta pe aceia care o făceau. Bisericile erau cumplit de prigonite în celelalte părţi ale imperiului roman, dar Constantinus le-a dat creştinilor liberatatea de a trăi şi de a se închina după cum doresc, numind chiar pe unii din ei sfătuitori apropiaţi şi apărători.

Constatinus a murit în 306 d.Cr. şi a fost înmormântat la York, în Anglia. Fiul său Constantin, un creştin născut englez, l-a urmat la tron şi a fost la fel de înţelegător şi dedicat ca şi conducător, ca şi tatăl său.

La Roma, Maxentius stăpânea ca un tiran, ucigându-şi propria nobilime, confiscându-le bunurile pentru sine însuşi şi practicând magia, singurul lucru pe care se pare că putea să-l facă aşa cum trebuie. La începutul domniei sale s-a prefăcut a fi un prieten al creştinilor, dar numai ca să aibă parte de sprijinul populaţiei, căci pe ascuns el continua persecuţia.

Cetăţenii şi senatorii Romei au început să se îngrijoreze din pricina tiraniei şi răutăţii lui Maxentius şi i-au scris lui Constantin să vină şi să-i elibereze. La început nu a avut nici un rezultat, a strâns o armată în Britania şi Franţa şi a început să mărşăluiască spre Italia în 313 d.Cr.

Ştiind că nu se va bucura de sprijinul poporului, Maxentius a încercat să se bizuie pe magia sa şi pe ambuscade organizate din când în când armatei lui Constantin care înainta, însă fără succes întrucât marşul lui Constantin către Roma nu a fost încetinit.

Apropiindu-se de Roma, Constantin a început să se agite cu privire la bătălia care îi stătea înainte. L-a văzut pe Maxentius învingându-i pe alţii cu ajutorul magiei sale şi îşi dorea să aibă ce să poată opune acestei puteri.

Într-o zi, la apusul soarelui, Constantin s-a uitat spre Sud şi a văzut pe cer o cruce strălucitoare şi cuvintele “În acest semn vei birui”. Atât el cât şi oamenii care erau cu el au rămas cutremuraţi la acest semn, deşi nimeni nu ştia prea bine ce însemnau aceste lucruri. Dar într-o noapte, în timp ce dormea, Cristos i s-a arătat lui Constantin, cu aceeaşi cruce şi i-a spus să facă o cruce pe care s-o care înaintea sa în bătălie.

Acest semn şi mesajul primit nu erau destinate să inducă o venerare superstiţioasă a crucii, de parcă crucea ar fi avut vreo putere în ea însăşi, ci erau destinate să fie un îndemn la căutarea lui Isus şi a slavei Numelui Său.

A doua zi, Constantin a pus să se facă o cruce mare, din aur şi pietre preţioase, care trebuia dusă înaintea oştirii în loc de steag. Având asigurarea că Dumnezeu i-a binecuvântat cauza, Constantin s-a grăbit spre Roma şi întâlnirea cu Maxentius.

Maxentius a fost silit să iasă din oraş şi să-l întâlnească pe Constantin la malul îndepărtat al Tibrului. După ce a traversat podul numit Pons Milvius, Maxentius l-a distrus şi l-a înlocuit cu un podeţ instabil făcut din bărci şi scânduri, gândind că îl va atrage pe Constantin în cursă. Cele două armate s-au ciocnit, Constantin l-a împins pe Maxentius înapoi, mai mult şi mai mult, până ce riscându-şi siguranţa, acesta a fost silit să se retragă pe podeţul şubred şi a căzut în propria sa capcană. Calul său s-a dezechilibrat şi l-a aruncat pe Maxentius, cu armură cu tot în Tibru, unde s-a înecat.

Maxentius a fost ultimul prigonitor roman al creştinilor, pe care Constantin i-a eliberat după trei sute de ani de apăsare şi moarte. Constantin a reuşit să fundamenteze atât de solid dreptul creştinilor la închinare lui Dumnezeu, încât au trebuit o mie de ani ca ei să urmeze să sufere din nou pentru credinţa lor.

Timp de trei sute de ani, cei mai puternici şi mai bogaţi conducători ai lumii au încercat să stingă creştinismul, folosind forţa, politica, torturile şi moartea, tot ce aveau la dispoziţie, dar iată că toţi aceşti conducători s-au dus dar Cristos şi Biserica Sa au rămas în picioare.

Persecuţii în timpul lui Iulian, 361 d.Cr.

Iulian a devenit împărat la moartea fratelui său Constantin, fiul lui Constantin cel Mare. Deşi Iulian a fost educat în credinţa creştină de către tatăl său, el a avut o inimă păgână şi imediat ce a fost întronat, a făcut o declaraţie publică a crezurilor sale şi a încrederii în vechile zeităţi păgâne, câştigându-şi astfel numele de Iulian Apostatul.

Iulian a reintrodus închinarea la idoli prin deschiderea templelor şi darea unei porunci către magistraţi şi popor de a-i urma exemplul, însă nu a emis nici o lege împotriva creştinismului. El a lăsat libertatea de practică a fiecărei secte religioase, deşi şi-a exercitat influenţa cât s-a putut de mult pentru restaurarea vechilor credinţe. Deşi nu sunt înregistrate morţi violente

ale creştinilor care să fi rezultat din împlinirea vreunui ordin al lui Iulian, totuşi câteva execuții au avut loc pe întinsul imperiului, la ordinele guvernatorilor şi autorităților păgâne.

Severus

Romanii o venerau pe zeița Venus, zeița dragostei şi luna aprilie era considerată ca fiind potrivită pentru sărbătorirea victoriilor acestei zeițe. În timpul acestei luni, templele zeiței erau întesate de închinători deânchinători şi statuile sale din marmură erau umplute de flori. Severus, un centurion creştin din armata romană a îndrăznit să-şi ridice glasul împotriva acestui obicei popular şi nu numai că a refuzat să ia parte la ceremonia păgână ci a denunțat-o pe Venus înaintea judecătorului. El şi-a repetat îndrăzneț crezurile în fața judecătorului şi a fost condamnat să fie dus în fața templului zeiței, să fie insultat, biciuit şi bătut cu un bici numit “plumbete”, care avea bilușe de plumb legate la capătul fiecărei curele. Severus a fost bătut de doi oameni puternici, dat pe mâna călăilor publici şi decapitat.

Cassian

Cassian a fost un învățător dintr-un oraş nu prea îndepărtat de Roma. Când a fost arestat pentr că a refuzat să aducă jertfe idolilor, judecătorul său a decis ca pedepsirea lui să fie încredințată elevilor săi, care nu îl agreau de loc. El a fost legat şi dat pe mâna elevilor săi, care s-au asupra lui cu stylurile lor (instrumente ascuțite din fier, cu care obişnuiau să scrie pe tăblițele de ceară) şi l-au înjunghiat de moarte.

Teodorus, un creştin, a fost prins şi torturat. După ce a fost dat jos de pe grătar, a fost întrebat cum de a putut suporta cu atâta răbdare durerea. “La început am simțit ceva durere, a spus el, “dar după aceia a apărut un tânăr lângă mine care îmi ştergea fața de transpirație şi mă împrospăta cu apă rece. Mi-a plăcut atât de mult încât mi-a părut rău că mi s-a dat drumul”.

Marcus

Marcus, episcopul de Arethusa, un oraş în Tracia, a distrus un templu păgân şi a construit o biserică creştină în locul ei. Acest lucru i-a înfuriat atât de tare pe păgânii din oraş încât l-au pândit şi odată când a fost singur l-au prins. După ce l-au bătut cu bețele, l-au întrebat dacă vrea să reconstruiască templul pe care l-a dărâmat. Marcus nu numai că a refuzat să îl reconstruiască dar a şi amenințat că îl va dărâma din nou dacă cineva îl va reconstrui. Chinuitorii lui s-au uitat în jur căutând o modalitate de a-l pedepsi şi în final s-au decis asupra unei metode pe cât de crude pe atât de neobişnuite. Ei l-au legat pe Marcus cu nişte frânghii şi l-au pus într-un coş mare pe care l-au atârnat de ramurile unui pom, după ce i-au uns trupul cu miere. După ce a fost atârnat în pom, Marcus a mai fost întrebat odată dacă vrea să reconstruiască templul dărâmat; el a refuzat aşa că a fost lăsat să moară din cauza înțepăturilor viespilor pe care îi atrăgea mierea cu care a fost uns.

Persecutarea de către goţi

În timpul domniei lui Constantin cel Mare, lumina Evangheliei a pătruns şi în ținuturile barbarilor. Câțiva goți au fost convertiți în nord-vestul Europei, care purta numele de Sciția în vremea aceea, dar majoritatea goților au rămas păgâni.

Fritegern, regele goților, a fost un prieten al romanilor dar Athanaric regele goților răsăriteni era în război cu ei. Creştinii care trăiau în regatul Fritegern se bucurau de pace, însă Athanaric fiind învins de romani şi-a vărsat mânia pe creştinii din teritoriile sale.

Sabas a fost primul care a simțit mânia regelui. El a fost un om modest, umil, care căuta să vadă Biserica crescând. Athanaric a dat ordine ca toți locuitorii din ținuturile sale să jertfească zeităților păgâne şi să mănânce carnea care a fost jertfită idolilor. Dacă cineva refuza, urma să fie pedepsit cu moartea. Unii din păgânii care aveau rude creştine le-au făcut rost de carne care nu a fost jertfită idolilor, dar Sabas a refuzat această modalitate de a rezolva problema. El nu numai că a refuzat să se supună noii legi, dar a afirmat în public că cei care mănâncă din carnea înlocuită, nu sunt creştini adevărați.

Sabas a fost arestat în curând, şi dus înaintea judecătorului care văzându-l sărac şi neimportant i-a dat drumul. În curând Sabas a vizitat un misionar creştin, pe nume Sansala. În a treia noapte de la sosirea sa acolo, amândoi au fost arestați de către soldați. Lui Sansala i-au dat voie să se îmbrace şi să meargă călare, dar Sabas a fost silit să-şi lase hainele şi să meargă pe jos. Pe toată durata călătoriei l-au târât prin tufişuri şi țepi şi îl băteau. Serile, îl întindeau între două grinzi, legându-i mâinile de o grindă şi picioarele de cealaltă grindă, şi îl țineau aşa toată noaptea. Chiar şi când o femeie miloasă i-a dat drumul, Sabas a refuzat să evadeze.

Dimineața, soldații au încercat să-i determine pe cei doi să renunțe la religia lor şi să mănânce carnea jertfită idolilor. Ei au refuzat şi deşi Sansala a fost lăsat liber până la urmă, Sabas a fost înecat.

Nicetas, un got care trăia lângă Dunăre împreună cu părinții lui, a fost şi el creştin. Într-o bună zi Athanaric a dat ordin ca un oarecare idol să fie plimbat cu carul în fiecare oraş creştin; tuturor li s-a poruncit să se închine la idol când va trece prin fața casei sale. Nicetas a refuzat să iasă când idolul a sosit la casa lui, aşa că i s-a dat foc casei şi toți care s-au aflat în ea au căzut pradă flăcărilor şi au murit arşi.

Persecutarea de către vandali, 429 d.Cr.

Vandalii au trecut din Spania pe coasta nordică a Africii şi au învins armata romană de acolo, cucerind astfel întreaga țară sub conducerea lui Genseric. Din moment ce vandalii erau din secta Ariana, şi-au bătut joc de creştini

oriunde dădeau peste ei, jefuindu-le oraşele şi dărâmând orice lucru care părea a fi frumos sau de valoare. Au dat chiar foc la lanurile de grâne, pentru ca cei care au scăpat de sabia lor să moară de foame. Au jefuit bisericile şi i-au omorât pe episcop şi preoţi folosind multe metode foarte crude. Deseori le turnau cu de-a sila pe gât ulei rânced şi murdar, înecându-i. Alţii au fost martirizaţi prin legarea membrelor cu funii şi întinderea lor până ce venele şi tendoanele li se rupeau. Nici măcar bătrânii nu se bucurau de mila lor şi până şi copiii nou născuţi au simţit furia barbarismului lor.

Când un oraş li se împotrivea, vandalii aduceau un mare număr de creştini sub ziduri îi omorau şi lăsau ca trupurile lor moarte să putrezească acolo, până ce oraşul se preda ca să scape de ciumă.

După ce au cucerit Cartagina, vandalii i-au urcat pe episcop şi pe creştini într-o corabie care lua apă şi i-au dat drumul pe ape, crezând că toţi vor muri în curând, însă vasul a sosit în siguranţă într-un alt port. Câţiva creştini au fost bătuţi, biciuiţi, alungaţi în deşert, unde Dumnezeu i-a folosit la convertirea multor mauri la creştinism. Odată ce Genseric a descoperit acest lucru, a trimis porunci ca atât creştinii şi convertiţii lor să fie legaţi cu picioarele de carele de luptă şi târâţi până ce se vor rupe în bucăţi.

Episcopul din Urice a fost ars de viu, şi episcopul din Habensa a fost alungat pentru că a refuzat să predea cărţile sfinte. Archinimus, un creştin devotat, a fost adus în faţa lui Genseric însuşi pentru a fi judecat. Fiind găsit tare în credinţă, Genseric a dat ordin ca Archinimus să fie decapitat, dar a dat ordin între patru ochi călăului ca “Dacă prizonierul se va arăta curajos şi dornic să moară, să nu-l omoari. Nu vreau să aibă cinstea de a fi un martir.” Când călăul a văzut că Archinimus este doritor să moară, l-a dus înapoi în temniţă, de unde a dispărut în curând, omorât probabil pe ascuns din ordinul regelui.

Chiril, episcopul Arian al Cartaginei, era un duşman înveterat al creştinilor care trăiau după credinţa cea dreaptă. El l-a convins pe Genseric că nu poate să lase ca un număr de supuşi să practice creştinismul şi să se bucure totuşi de pace. Genseric a încercat întâi să îi mituiască pe creştini să renunţe la credinţa lor, promiţându-le câştiguri materiale dar ei au rămas neclintiţi spunând “Nu recunoaştem decât un singur Domn şi o singură credinţă. Poţi să faci ce vrei cu trupurile noastre, căci mai bine suferim puţin durerile trecătoare decât să suferim pedeapsa veşnică”. Căutând o modalitate eficace de a omorâ atât de mulţi oameni dintr-o dată, guvernatorul a pus să fie urcaţi pe o corabie umplută cu lemne şi paie. S-a dat foc corabiei şi toţi cei ce erau la bord fie au ars fie s-au înecat. Numele creştinilor celor mai de seamă de pe corabie sunt:Rusticus Liberatus, Rogatus, Servus, Septimus şi Bonifaciu.

Telemachus

Roma sărbătorea victoria vremelnică asupra lui Alaric gotul în maniera obişnuită, prin luptele de gladiatori din arenă, când brusc spectacolul a fost

întrerupt O siluetă grosolană îmbrăcat într-o robă a păşit în arenă. Telemachus era unul din eremiţii care s-au dedicat unei vieţi sfinte de rugăciune şi lepădare de sine şi se ţineau deoparte de viaţa stricată de la Roma. Deşi doar câţiva cetăţeni le-au urmat exemplul, majoritatea aveau un mare respect faţă de eremiţi, şi cei câţiva care l-au recunoscut pe Telemachus ştiau că a venit din sălbăticiile Asiei în pelerinaj ca să viziteze bisericile şi să săbătorească Crăciunul în Roma.

Fără să ezite măcar o clipă, Telemachus s-a apropiat de cei doi gladiatori care erau încleştaţi într-o luptă pe vaţă şi pe moarte. Punându-şi mâna pe unul din ei, l-a mustrat pentru vărsarea de sânge nevinovat ca apoi să se întoarcă spre miile de feţe furioase din jurul său şi să le strige: “Nu-L răsplătiţi pe Dumnezeu pentru mila Sa de a îndepărta sabia vrăjmaşiilor voştri, ucigându-vă unii pe alţii!”

Vocea i-a fost acoperită de strigăte mânioase: “Ăsta nu este un loc de a ţine predici! Continuaţi lupta!” Împingându-l pe Telemachus la o parte, cei doi gladaitori s-au pregătit să continue lupta dar el s-a aşezat între ei.Înfuriată de amestecul unui străin în practicarea vocaţiei lor, gladiatorii s-au întors spre Telemachus şi l-au înjunghiat de moarte.

Mulţimea a amuţit, şocată de moartea acestui om sfânt, dar moartea sa nu a fost în van, căci începând din ziua aceea, nici un gladitor nu s-a mai luptat în Colosseum.

Inchiziţia spaniolă

Inchiziţia pornită de Biserica Romei a fost, în zilele acelea, una din cele mai teribile maşinării a tiraniei inventate vreodata de om.Se poate spune că Inchiziţia a început în jurul anului 12OO, când Papa Inocenţiu III şi-a trimis inchizitorii la Waldenzi şi la alte secte separate de Biserică şi a continuat până în 18O8. Inchiziţia a zdrobit cu totul protestantismul din Spania:o socoteală a victimelor arată 31912 oameni arşi de vii şi 29145O de oameni întemniţaţi.În cei optsprezece ani în care călugărul dominican Thomas de Torquemada a condus Inchiziţia, au fost arşi pe rug 1O22O de oameni şi alţii 97352 au fost pedepsiţi cu pierderea averilor sau întemniţare.Deşi majoritatea victimelor erau cetăţeni spanioli, au fost şi alţii care au căzut victime Inchiziţiei.

William Lithgow

William Lithgow a fost un englez născut în jurul anului 158O. Fiind pasionat de călătorii, tocmai era pe drum spre Alexandria, Egipt, când a fost atacat pe neaşteptate de nouă oameni care i-au aruncat un sac negru pe cap şi l-au târât în casa guvernatorului din Malaga, Spania.Acolo, el a fost acuzat că este un spion englez şi nimic din ce spunea Lithgow nu putea convinge autorităţile locale că este doar un turist aflat în trecere prin oraş, aşa că s-a hotărât ca Lithgow să fie torturat până ce va mărturisi. El a fost pus pe un grătar de tortură şi chinuit, după care a fost întrebat dacă recunoaşte

supremația papală, întrebare la care el a răspuns: “Aproape că m-ați omorât pentru o pretinsă trădare, fără să aveți vreun temei de acuzare. Acum vreți să mă faceți un martir din cauza religiei mele?”

“Ai fost arestat ca spion şi ai fost acuzat de trădare” a răspuns inchizitorul. “Poate că nu eşti spion, dar din cărțile şi scrierile tale ne-am dat seama că eşti un eretic şi de aceea meriți o pedeapsă şi mai mare decât ai primit până acum”.

I-au lăsat opt zile lui Lithgow să se gândească dacă se va converti sau nu. În acest răstimp, atât inchizitorul său cât şi alții au discutat deseori cu el, dar fără rezultat. Până la urmă, văzând că argumentele lor nu au nici un efect, şi că amenințările cu tortura nu-l pot descumpăni, l-au lăsat singur pe Lithgow. Cele opt zile s-au terminat repede şi el a fost întrebat încă odată dacă se converteşte şi îşi salvează astfel viața. “Nu mă tem nici de moarte şi nici de foc” a răspuns el, “sunt pregătit şi pentru una şi pentru alta, aşa că faceți tot ce puteți!”

În acea seară Lithgow a fost condamnat la unsprezece torturi diferite, şi dacă ar fi scăpat cu viață, urma să fie dus în Granada şi ars pe rug după Paşti. Prima parte a condamnării a fost împlinită cu sânge rece şi cruzime, dar Dumnezeu Şi-a găsit plăcerea în a întări trupul şi cugetul bietei victime şi astfel Lithgow a supraviețuit. Acum aştepta cu resemnare ziua care va aduce sfârşitul chinurilor sale.

Deşi toate aceste lucruri s-au desfăşurat în cel mai strict secret, deoarece Lithgow era un supus englez şi nu un cetățean al Spaniei, un băiat care slujea în casă a auzit din întâmplare discuția primarului oraşului despre cazul lui Lithgow într-o seară şi a povestit acest lucru pe ascuns unui comerciant englez din oraş, numit dl.Wild. Acest domn Wild a povestit la rândul său întâmplarea altor comercianți englezi care trăiau în oraş şi ambasadorului englez de la Madrid, Sir Walter Aston, care s-a grăbit să apeleze la rege şi consiliul Spaniei şi a obținut un ordin de eliberare a lui Lithgow. Acesta a fost urcat la bordul unei corăbii de război care vizita oraşul şi două luni mai târziu a ajuns în siguranță în portul Deptford, în Anglia. Deşi a scăpat, nu şi-a mai putut folosi niciodată brațul stâng.

Isaac Martin

Isaac Martin, un comerciant englez, trăia în Spania împreună cu soția şi cei patru copii ai lor. Din pricina prenumelui său, autoritățile s-au gândit că este precis evreu şi au început să-l hărțuiască pentru a-l determina să-şi schimbe religia. După un timp, Martin a găsit cu cale că este mai bine să părăsească țara dar a făcut greşeala de a împărtăşi planul său unui vecin spaniol, astfel că a fost arestat în miez de noapte.

Fiind dus în celula sa în toiul nopții, lui Martin i s-a spus că “Trebuie să stai în linişte deplină, de parcă ai fi mort. Nu ai voie să vorbeşti, să fluieri, să cânți sau să faci vreun alt zgomot care să poată fi auzit.. Şi dacă vei auzi pe

cineva strigând ori făcând gălăgie, trebuie să stai liniştit şi să nu scoţi o vorbă, altfel vei primi două sute de bice”. Martin a întrebat dacă are voie să se plimbe prin celulă şi pentru că i s-a dat voie, el se plimba în tăcere.

Martin a fost chemat în audienţă de şase ori, fiind acuzat de inchizitorul său cu douăzeci şi şase de capete de acuzare triviale şi neadevărate. I s-a promis un avocat dar i s-a spus că avocaţii nu au voie să ia cuvântul la aceste audieri. La o lună după aceasta, i s-a pus o funie la gât şi a fost dus la altarul catedralei. Funcţionarii Sfântului Oficiu în faţa cărora stătea ca acuzat, l-au alungat din Spania pentru fărădelegile de care acuzat, după ce i se vor da două sute de lovituri de bici. A doua zi dimineaţă, călăul şi-a făcut apariţia, l-a dezbrăcat de haine pe Martin până la brâu, i-a legat mâinile şi l-a condus afară din închisoare. A fost urcat pe un asin şi a primit cele două sute de bice, după care a mai stat două săptămâni în temniţă. Apoi a fost trimis în Malaga de unde a fost luat la bord de către o corabie engleză care a venit să-l ia acasă.

Inchiziţia a continuat până la invadarea Spaniei de către Napoleon Bonaparte în anul 1808 şi abdicarea de la tron a regelui Carol IV în favoarea fiului său Ferdinand VII. Pe data de 22 februarie 1813 s-a întrunit Adunarea Generală a regatului la Madrid şi a decretat că existenţa Inchiziţiei nu mai era compatibilă cu constituţia politică adoptată de către naţiune. Episcopilor şi tribunalelor civile li s-au redat vechile puteri şi astfel apăsarea poporului Spaniei a luat sfârşit.

Capitolul 3

John Wycliffe

John Wycliffe, care a trăit în timpul domniei regelui Edward III, în 1372, a fost profesor la Universitatea din Oxford. Într-o vreme în care doar puțini oameni s-au bucurat de educație, Wycliffe a fost cunoscut pentru erudiția sa în filozofie şi religie.

În această perioadă creştinismul era într-o situație tristă. Deşi toată lumea cunoştea numele Cristos, putini îi înțelegeu învățătura. Credința, mângâierea, folosul Legii,lucrările lui Cristos, slăbiciunea omenească, Duhul Sfânt, puterea păcatului, lucrările harului, mântuirea prin credință si libertatea creştinului nu au fost pomenite niciodată în Biserică. În schimb, Biserica era preocupată doar de ceremoniile vizibile şi tradițiile omeneşti. Oamenii îşi petreceau toată viața îngrămădind ceremonie după ceremonie în dorința de a căpăta mântuirea, fără să ştie că o puteau primi doar cerând-o. Oamenii simplii, needucați, care nu cunoşteau Scriptura, se mulțumeau să cunoască ce le spuneau pastorii, iar aceştia erau preocupați să îi învețe doar lucrurile venite de la Roma, majoritatea învățăturilor fiind date spre folosul propriului lor ordin şi nu pentru slava lui Cristos.

Văzând că Evanfhelia lui Cristos este pângărită de greşeli şi invenții ale acestor episcopi şi călugări, s-a hotărât să facă tot ce-i stă în putere ca să schimbe situația şi să-i învețe pe oameni adevărul. S-a luptat mult ca să declare în mod public faptul că intenția sa era doar să scape Biserica de idolatrie, mai ales în ceea ce priveşte sacrementele şi împărtăşania.

Acest lucru a înfuriat desigur pe călugări, ale căror ordine au devenit avute în urma câştigurilor intrate din oficierea cereminiilor şi plata serviciilor lor. În curând preoții şi episcopii s-au alăturat nemulțumiților, urmați de arhiepiscopul Simon Sudbury, care a întrerupt salarizarea lui Wycliffe şi i-a poruncit să nu mai predice împotriva Bisericii. Când nici măcar acest lucru nu s-a dovedit eficient, arhiepiscopul a apelat la Papă. Însa Wycliffe a continuat să-şi expună gândurile în predicile adresate poporului; regele Edwar purta simpatie față de predicile sale dar s-a putut bucura şi de spijinil unor nobili ca John de Gaunt, Ducele de Lancaster, fiul regelui şi Lordul Henry Percy.

Învațăturile lui Wycliffe pot fi sumarizate în următoarele puncte, preluate din predicile sale:

- Sfânta euharistie, după rugăciunea de consacrare, nu este chiar trupul lui Cristos;

- Biserica Romei nu este mai importantă decât orice altă Biserică, şi lui Petru nu i-a fost dată mai multă putere de către Cristos decât altor apostoli;

- Papa nu are mai multă putere decât orice alt preot;

- Evanghelia este suficientă fiecărui om, fără alte reguli adăugate de oameni şi fără adăugiri la Evanghelie;

- Nici Papa şi nici o altă față bisericească nu are puterea sau dreptul de a pedepsi pe păcătoşi.

În 1377 i s-a ordonat lui Wycliffe să apară în fața episcopilor săi şi să răspundă acuzațiilor aduse de aceştia, din moment ce el a continuat să predice despre aceste lucruri deşi i se interzisese. Wycliffe s-a înfățişat înaintea lor în ziua de joi, 19 februarie 1377, însoțit de patru călugări învățați, Ducele de Lancaster şi Lordul Henry Percy, care era Lord Mareşalul Angliei.

Catedrala Sf.Pavel a fost înconjurată de o mare mulțime care s-a adunat ca să ajungă la Capela Doamnei Noastre, unde autoritățile biserceşti erau în aşteptare. După câteva minute, Ducele de Lencaster şi lordul Percy s-au implicat într-o discuție fierbinte cu episcopul, cu privire la Wycliffe, dacă el ar trebui să stea în picioare sau să şadă în timpul audierilor. În curând cearta a lăsat loc amenințărilor, toți cei prezenți s-au alăturat grupurilor antagoniste şi conciliul a trebuit să fie dizolvet încă înainte e ora 9. Wycliffe a scăpat astfel de pedeapsa pentru cazurile sale. În curând a murit regele Edward III şi tronul a fost ocupat de nepotul său, Richard al II-lea. Ducele de Lancaster şi Lordul Percy au renunțat la slujbele lor guvernamentale şi s-au retras din viața publică, dar Wycliffe încă se putea bucura de sprijinul multor nobili. În 1377 Papa Grigorie a trimis un mesaj la Universitatea din Oxford, în care o mustra pentru că a lăsat ca învățăturile lui Wycliffe să prindă rădăcină şi cerea ca Wycliffe să fie redus la tăcere. Acest lucru l-a încurajat pe arhiepiscopul de Canterbury şi pe elți episcopi, care s-au hotărât să se întâlnească şi să cadă de acord asupra modului în care va fi pedepsit Wycliffe.

În ziua în care acesta urma să fie audiat, un bărbat pe nume Lewis Clifford, care era un membru al Curții, fără însă a avea prea multă putere, s-a dus la episcopi şi i-a avertizat foarte serios să nu îl condamne sub nici o formă pe Wycliffe. Episcopii au fost atât de uluiți de această cerere încât nu au luat nici o atitudine împotriva lui Wycliffe în acea zi.

Secta lui a început să creasca în ciuda opoziției Bisericii. Unele persoane autoritare de le Oxford au încercat să îl facă să tacă, alții l-au sprijinit cât au putut, iar Biserica l-a declarat eretic şi i-a amenințat pe partizanii lui cu excomunicarea. O perioadă de timp Wycliffe ori a stat exilat, ori a stat ascuns, dar s-a întors în parohia sa înainte de a muri in 1384.

În 1415 Sinodul de la Constanz l-a declarat eretic notoriu pe Wycliffe, care a murit în erezia sa şi s-a dispus mutarea oaselor sale din pamântul sfinţit. În 1425 ramaşiţele sale au fost deshumate, oasele i-au fost arse si aruncate în râu, Cuvântul lui Dumnezeu şi adevărul învăţăturii lui John Wycliffe nu vor fii nimicite niciodată.

Deşi regele Richard s-a lăsat influenţat de Papa Urban şi Papa Bonifaciu IX si a publicat câteva decrete împotriva doctrinelor protestante, nu exista nici o mărturie ca cineva să fi fost condamnat la moarte pentru doctrine în timpul domniei sale.

Sir William Sautre

Richard II a fost detronat în 1399, fiind succedat la tron de către Henric al IV-lea. În 1400, în timpul unei întruniri a Parlamentului la Westminster, Sir William Sautre, un om bun si un preot credincios a cerut permisiunea să vorească spre binele regatului. Episcopii care erau prezenţi au bănuit că dorea să deschidă subiectul religiei şi au convins Parlamentul ca discutarea problemei să se facă de către adunarea bisericească; astfel că în data de 12 februarie 1400, Sautre a fost audiat de către Thomas Arundel, arhiepiscop de Canterbury şi conciuliul său provincial.

Sautre a fost acuzat că deşi a renunţat la câteva opinii eretice, a continuat să le predice şi să le înveţe. Acuzaţiile aduse împotriva sa de către preotul paroh al bisericii St.Scithe the Virgin din londra au fost următoarele:

- Nu se închina crucii pe care a suferit Cristos;

- S-ar închina mai degrabă la un rege pământesc, la moaştele sfinţilor sau la un om pocăit decât la cruce;

- Crede că pâinea consacrată a împărtăşaniei rămâne doar pâine şi nu este chiar trupul lui Cristos.

Sautre a primit timp la dispoziţie pentru a pregăti răspunsul la acuzaţii şi a trebuit să se înfăţişeze din nou în vinerea următoare, în 18 februarie. El a refuzat să-şi abandoneze crezurile şi i s-a mai dat o zi de gândire. Fiind în continuare refractar, el a fost destituit din toate fincţiile sale bisericeşti: preot, diacon, subdiacon, acolit, exorcist, paracler şi chiar uşier. Redus la statutul de laic, a fost predat autorităţilor seculare şi Biserica l-a rugat pe rege să dispună executarea sa, ceea ce Biserica nu ar fi putut face. Regele Henry a fost de acord fără rezerve, devenind astfel primul rege englez care a condamnat la moarte un eretic. Sir William Sautre a devenit primul englez care a suferit martirajul sub domnia lui Henric IV.

După moartea lui Sautre, cei de aceiaşi credinţă cu el au făcut eforturi să rămână ascunşi, în timp ce regele lipsit de popularitate căuta să găsească sprijin împlinind arderea pe rug a tuturor celor care au fost condamnaţi pentru erezie.

John Badby

John Badby, un laic, a fost axaminat înaintea lui Thomas Arundel, arhiepiscop de Ganterbury, in data de 1 martie 1409, în prezența a mai multor lorzi. Acuzația principală care i se aducea era nu credea că pâinea se transforma în chiar trupul lui Cristos la consacrarea împărtăşaniei.

Când examinarea a luat sfârşit şi toate concluziile au fost citite în limba engleză, arhiepiscopul la întrebat pe Badby dacă vrea să renunțe la credința sa şi să adere la doctrina credinței catolice. El a răspuns că rămâne la propriile sale crezuri şi a fost închis în chilia unui călugăr, cheia fiind la arhiepiscop, până când a trebuit să se înfățişeze din nou în 15 martie. Atunci a fost declarat eretic şi predat autorităților seculare pentru a-şi primi pedeapsa.

În acea dupăamiază, Badby a fost dus la Smithfild, pus într-un butoi gol, legat cu lanțuri de stâlpul rugului şi i s-au clădit lemne în jur. S-a întâmplat ca fiul cel mai mare al regelui a trecut pe acolo şi l-a îndemnat să se salveze până mai era timp, dar Badby a refuzat să-şi schimbe păreile. A fost acoperit cu butoiul şi i s-a dat foc. Când a simțit flăcările, Badby a strigat “Ai milă Doamne!” şi prințul a dat imediat ordin ca focul să fie stins. Apoi i-a promis lui Badby un stipendiu anual din partea regelui dacă se va întoarce la credința Bisericii, dar Badby a rămas neclintit în hotărârea sa, chiar cu prețul vieții sale.

După moartea lui Badby, episcopii au căutat să suprime acestă doctrină pentru totdeauna şi ştiind că au un rege dispus să acționeze potrivit cu voia lor, au promulgat o lege care a condamnat cărtile ereticilor şi au poruncit tuturor diocezelor să intreprindă acțiuni energice împotriva tuturor ereticilor. Rugul a fost declarat ca soartă a oricărui eretic care voia să se lepede de credința lui.

Am putea crede că având toate aceste legi emise împotriva lor, protestanții au fost literalmente distruşi, şi totuşi, ciudate sunt căile Domnului, aceşti oameni creşteau la număr în loc să fie învinşi. Numărul lor a crescut mai ales în Londra, Lincolnshire, Norfolk, Herefordshire, Shrewsbury şi Calais. Au fost şi unii care s-au lepădat de crezul lor, printre care şi John Purvey, care s-a decis la Paul’s Cross, John Edwar care era preotul diocezei din Lincoln, Rchard Herbert şi Emmot Willy din Lonra, ohn Becket din Londra şi John Seynons din Lincolnshire.

William Thorpe

William Thorpe a fost un destoinic luptător sub steagul lui Cristos. El a fost dus în fața arhiepiscopului de Canterbury în 1407, unde a fost acuzat că a călătorit prin Anglia timp de douăzeci de ani, preicând oamenilor reforma sa în domeniul credinței.

Arhiepiscopul i-a cerut nu numai să se dezică de credința sa şi să se întoarcă în Biserica Catolică ci şi să denunțe pe oricine care va fi găsit ca având credința similară cu a sa. I s-a interzis să predice până ce arhiepiscopul se va putea asigura că era cu adevărat convertit.

“Domnule”, a replicat Thorpe, “dacă voi fi de acord cu acest lucru, va trebui să fiu un spion pentru fiecare episcop din Anglia”. Thorpe a refuzat să jure supunere necondiționată Bisericii. “Mă supun de bunăvoie lui Dumnezeu şi Legii sale şi fiecărui membru al sfintei Biserici care este de acord ce cele spuse de Cristos”.

Nu se cunoaşte ce s-a întâmplat cu Thorpe după ce a fost întemnițat; nu există nici o evidență a faptului că a fost ars pe rug, aşa că se poate că a murit în temniță sau a reuşit să evadeze în secret.

Bieții creştini erau apăsați pretutindeni, dar mai ales în Anglia în acea vreme, unde regele sprijinea Biserica catolică. Biserica era atât de puternică în Anglia încât nimani nu i se putea împotrivi şi orice era decretat e Biserici era ascultat de toți oamenii.

Jan Huss

Richard al II-lea şi-a luat soție din Boemia şi prin slujitorii ei, scrierile lui Wycliffe au fost răspândite în această țară şi au fost predicate cu mult zel de către Ian Hussdin Praga. Papa Ioan XXIII căutând să îi suprime pe boemieni l-a numit pe cardinalul de Columna să cerceteze predicile lui Hussi să se ocupe de ereziile pe care le-ar putea conține; astfel că Columna a fixat o zi în care Huss Trebuia să se înfățişeze înaintea sa la Roma.

Huss nu a apărut în ziua cu pricina, dar regele Wenceslaus al Boemiei a trimis ambasadori care să-l asigure pe Columna că orice doctrină falsă predicată în țara sa va fi eliminată pe cheltuiala sa. În acelaşi timp şi Huss şi-a trimis ambasadorii săi ca să-l asigure pe cardinal că este lipsit de vinovăție în ceea ce priveşte ereziile. Columna a refuzat să dea ascultare mesajului lor şi l-a excomunicat pe Huss pentru neprezentarea sa în persoană înaintea lui.

Puțin le-a păsat boemienilor de excomunicare; cu cât creşteau în cunoaşterea Domnului prin Huss, cu atât le păsa mai puțin de Papă şi regulile sale, mai ales că Biserica era împărțită în vremea aceea, scaunul papal fiind râvnit de trei pretendenți în acelaşi timp. Deşi autoritățile bisericeşti din Boemia au reuşit să-l alunge pe Huss din Praga, el şi-a continuat lucrarea împărtăşind mesaul lui Wycliffe oamenilor şi stârnind o mare nemulțumire a poporului față de bogățiile şi excesele Bisericii.

Wenceslaus a profitat de această situație şi e mentalitatea poporului şi a pus taxe grele şi fețelor bisericeşti ceea ce a dus atât la reducerea lor la tăcere cât şi la umplerea vistieriei în acelaşi timp.

În anul 1414 s-a ținut un Sinod General al Bisericii la Constanz, pentru a rezolva problema celor trei Papi şi pentru a se putea ocupa şi de boemieni. Huss a fost asigurat că nu i se va întâmpla nimic, atât de către Împăratul Sigismund cât şi de unul din Papi, aşa că s-a putut duce la sinod şi a ajuns la Constanz în data de 3 noiembrie. Cu douăzeci si şase de zile mai târziu, a apărut înaintea episcoplor pentru a se apăra, dar nu i s-a dat voie să ia cuvântul. În ciuda promisiunilor făcute, Huss a fost întemnițat pentru "o mai bună siguranță" şi acuzat ce opt capete de acuzare ale erezeiilor. Pe 7 iunie a fost dus în fața sinodului si a fost condamnat ca eretic când a refuzat să se dezică de argumentale sale cu care sprijinea teologia lui Wycliffe. A fost privat de toate funcțiile sale bisericeşti şi i s-a pus o tichie de hârtie pe care scria "Arhi-eretic", după care cărțile sale au fost arse sub privirile lui.

Pe data de 6 iulie, călăul l-a dezbrăcat de haine, i-a legat mâinile la spate, i-a legat gâtul cu un lanț de stâlpul rugului, moment în care Huss i-a spus călăului că se bucură de lanțuri de dragul lui Domnului. In timp ce s-au strâns lemnele şi paiele trebuincioase focului şi au fost aprinse, Huss a fost auzit rostind la nesfârşit cuvintele:"Isuse Cristoase, Fiul Dumnezeului celui Viu, ai milă de mine", până când flăcările l-au înghițit cu totul. După ce focul a consumat lemnele, partea de sus a trupului său încă atârna în lanțuri, aşa că au făcut un rug nou pe care i-au ars partea de trup rămasă, după ce i-au ciopârțit capul.

După ce a ars totul, cenuşa i-a fost strânsă cu marte grijă şi aruncată în râul Ron.

Ieremia din Praga

Tulburat de tratamentul nedrept aplicat lui Huss, Ieremia din Praga a sosit la Constanz în 4 aprilie 1415, dorind să se înfățişeze de bunăvoie înaintea sinodului, dacă i se promite că va fi în siguranță. Însă acest lucru nu i-a fost garantat aşa că şi-a aşternut gândurile pe hârtie, comentând purtarea sinodului față de Huss şi a afişat hârtiile atât pe gardurile şi uşile bisericilor din Constanz cât şi pe cele ale clădirilor publice. După această ispravă s-a întors în Boemia, unde a fost prins şi adus în fața sinodului.

Ieremia a negat faptul că a acționat împotriva Bisericii, şi a răspuns cu calm şi fermitate acuzatorilor săi. Drept urmare a fost întemnițat pentru unsprezece zile, unde a fost legat cu lanțuri de glezne şi lăsat cu capul în jos. Fiind apoi adus în fața sinodului, a cedat amenințărilor temându-se pentru viața sa şi a recunoscut că Ian Huss a fost condamnat pe drept ca fiind eretic. Dar nici acum nu a fost eliberat ci dus înapoi în temniță, unde a avut parte de condiții puțin mai bune. În curând a devenit clar faptul că Ieremia a cedat de dragul propriei sale vieți şi nu pentru că şi-a schimbat poziția față de sinod, aşa că a fost din nou acuzat pentru erezie, dar cu alte capete de acuzare.

Pe 25 mai 1416, după 340 de zile de temniță, Ieremia a fost dus înaintea sinodului şi acuzat de 107 capete de acuzare, pe care le-a negat s-au nu a

fost de acord cu ele, închizând gura interogatorilor săi prin tăria morală şi buna cunoaştere a legilor lui Dumnezeu. Însă finalul era deja ştiut, indiferent de cele ce spunea Ieremia. În Sâmbăta de dinaintea Înălțării, Ieremia a fost adus să asculte sentința judecătorilor săi. I s-a mai dat odată ocazia să-şi retragă sprijinul acordat învățăturilor lui John Wycliffe şi Ian Huss, dar el a refuzat. Sinodul l-a condamnat ca eretic şi l-a dat pe mâna autorităților seculare.

Ieremia şi-a înfruntat cu curaj moartea, cântând imnuri bisericeşti şi doxologia şi îmbrățişând un desen ce îl reprezenta pe Huss, de care a fost atât de legat. Înainte ca rugul să fie aprins, el s-a adresat mulțimii, spunând:"Cred ceea ce tocmai am cântat, acest crez este şi credința mea, dar eu mor acum pentru că am refuzat să neg că Ian Huss a fost un adevărat predicator al Evangheliei lui Isus Cristos."

În timp ce flăcările îl înconjurau, el a continuat să cânte şi când nu mai putea scoate nici un sunet, buzele încă i se mişcau şi capul i s-a mai mişcat încă un sfert de oră. Fiind înghițit de flăcări, toate lucrurile sale din temniță au fost arse şi cenuşa a fost aruncată în râul Ron.

Thomas Arundel a fost armat în scaunul de arhiepiscop de Canterbury de catre Henry Chicesley, care a continuat persecuțiile. Sub influența sa, regele Henric VI i-a însărcinat pe John Exeter şi Jacolet Germain, custodele castelului Colchester, ca să-l prindă pe William Whitw şi pe ceilalți care erau suspectați de erezii. În curând, John Exeter a atacat şase oameni în oarşul Burgay din Norwich şi i-a trimis la castelul din Norwich.

Vechile însemnări mai arată că un mare număr de oameni din oraşele Beccles, Ersham şi Ludney au fost aruncați în temniță şi batjocoriți în public după ce s-au dezis de crezurile avute. Între 1428 şi 1431 au fost aresrați în jur de 120 de bărbați şi femei, unii din ei doar pentru că au mâncat carne în zilele de post. Alții au pățit-o şi mai rău iar alții au fost chiar arşi pe rug; 78 au fost siliți să se dezică de credința lor. Multe din acuzațiile aduse acestor oameni nu erau fondate sau erau raportate în mod eronat de către notari. Foarte des, oamenii simpli şi needucați nici nu înțelegeau acuzațiile ce li se aduceau sau nu ştiau cum să le răspundă. Se pare că majoritatea din ei au primit învățături în ale credinței de la William White, un urmaş al lui John Wycliffe.

William White

William White a fost un om cinstit, bine educat, un preot vorbit de bine, care a devenit urmaş al lui John Wycliffe. El a renunțat la preoție şi la salariul său pentru a se căsători cu o tânără evlavioasă, dar a continuat să citească, să scrie şi să predice învățăturile lui Wycliffe, de-a lungul şi de-a latul regiuni Norfolk, aducând pe mulți oameni la Dumnezeu şi câştigându-şi faima de om bun şi cinstit.

Ideile principale ale învățăturii sale au fost următoarele:

- oamenii trebuie să caute să obțină iertarea păcatelor numai din partea lui Dumnezeu nu şi din partea preoților;

- fiindcă Papa a dus o viață păcătoasă, a devenit duşmanul lui Cristos;

- oamenii nu trebuie să se închine la picturi reprezentând sfinți, sau alte picturi idolatre sau la sfinți;

- Biserica Romano-Catolică nu proclama nici o învățătură adevărată;

- toți călugării şi preoții sunt soldații lui Lucifer şi sunt damnați.

Adus în fața arhiepiscopului Henry Chichesley, în 1424, White şi-a menținut poziția, înainte să fie silit să se dezică de ea. S-a întors în Norfolk unde a continuat să învețe şi să convertească oamenii la adevărata învățătură a lui Cristos. A fost prins şi judecat înaintea lui William, episcopul de Norwich şi a fost condamnat pentru treizeci de acuzații ce i s-au adus. A fost ars pe rug in septembrie 1424. După moartea sa, soția lui i-a continuat lucrarea, aducând şi mai mulți oameni la Dumnezeu, până ce la rândul ei a fost prinsă şi pedepsită de către acelaşi episcop.

Joan Boughton

Văduva Joan Boughton, de optzeci de ani, a fost arsă pe rug în data de 28 aprilie, în al nouălea an de domnie a lui Henric al VII-lea, la Smithfield, pentru susținerea a opt dintre tezele lui Wycliffe. Ea a susținut aceste teze cu atâta tărie încât toți doctorii din Londra nu au fost în stare să o facă să renunțe măcar la una din ele. Când i s-a spus că va fi arsă pe rug pentru încăpățânarea sa, doamna Boughton le-a desfidat amenințarea spunând că este atât de iubită de către Dumnezeu încât nu se teme de rug.

Richard Milderdale şi James Sturdy au făcut penitența în 17 ianuarie 1497, cărând fascii de nuiele în fața procesiunii de la catedrala Sf.Pavel şi stând înaintea predicatorului în timpul predicii sale. În dumnica următoare, alți doi bărbați au stat la Crucea Sf.Pavel în timpul predicii. În duminica Patimilor, Hugh Glover a fost cel care a cărat fascia înaintea procesiunii şi a stat în picioare în timpul predicii, aşa cum au făcut apoi alții patru în duminica următoare.

La începutul lunii mai 1498, regele a chemat un preot să se înfățişeze înaintea sa la Caterbury. Deşi preotul s-a dezis de crezurile sale, totuşi a fost ars pe rug. Tot în 1498, după decapitarea lui Edward Plantagent, Earl de Warwick, un om pe nume Babram a fost ars pe rug în iulie, iar altul a murit în Smithfield în 20 iulie.

Girolamo Savonarola

Savonarola a fost un călugăr italian, care a avut o educație aleasă şi care a început să predice poporului, demascând viața păcătoasă pe care a văzut-o

în sânul propriului său ordin şi insistând asupra necesității unei reforme. Deoarece popularitatea lui Savonarola era în creştere, Papa Alexandru VI a dat ordin vicarului său să treacă la înfăptuirea reformelor necesare, încercând să îl facă pe Savonarola să tacă; însă avea să se lase redus la tăcere.

Când Papa l-a denunțat pe Savonarola şi i-a poruncit să-şi înceteze predicile, Savonarola şi-a dat seama în ce pericol se afla şi s-a oprit din predicat pentru un timp. Însă a reînceput să predice în Florența în 1496 la cererea poporului care tânjea după Cuvântul lui Dumnezeu. Fiindcă a fost blestemat ca eretic, Savonarola a spus poporului că asemenea blesteme sunt împotriva adevăratei învățături şi trebuie ignorate.

Savonarola a fost luat din mănăstirea sa, împreună cu alți doi călugări care l-au susțunut, în 1498 şi a fost ars pe rug ca eretic în 24 mai 1499.

Capitolul 4

Situaţia religiei

Citind această relatare, o persoană ar trebui să vadă că religia lui Cristos, care trebuia să fie duh şi adevăr, a fost transformată în nimic altceva decât lucruri vizibile, ceremonii şi idolatrie. Am avut atât de mulți sfinți, atâția zei şi atât de multe mănăstiri şi pelerinaje; am avut prea multe biserici, prea multe moaşte (adevărate şi contrafăcute), prea multe minuni false. În loc să ne închinăm la singurul Dumnezeu viu, ne închinăm la oase moarte în locul lui Isus cel nemuritor, am ales să ne închinăm la o pâine care este trecătoare.

Nimeni ne era preocupat de direcția în care era călăuzit poporul, atâta timp cât preoții erau bine hrăniți. În loc să asculte Cuvântul lui Dumnezeu, ei ascultau cuvântul oamenilor; în locul Testamentului lui Cristos ei ascultau de canonul papal. Prea puţin era citită legea lui Dumnezeu şi încă şi mai puţin înţeleasă, aşa că lucrarea mântuitoare a lui Cristos şi efectele credinței omului nu erau cercetate. Din pricina acestei ignoranțe, s-au strecurat în Biserică tot felul de erori şi secte, fiindcă nu era nici un temei pus pe adevărul că Cristos a murit de bunăvoie ca să ne elibereze de păcat, nu ca să Se târguiască cu noi ci ca să ni se dăruiască.

Deşi Dumnezeu a îngăduit ca Biserica să se răcească vreme îndelungată, până la urmă Şi-a gasit plăcerea în a restaura pe temeliile sale inițiale. Şi trebuie să admirăm înțelepciunea lui umnezeu, întrucât tocmai după ce Biserica s-a ruinat din cauza ignoranței invățătorilor săi, la scurt timp după arderea pe rug a lui Jan Huss şi Ieremia, Dumnezeu i-a dat omului arta tiparului, care a restaurat cunoaşterea în sânul Bisericii.

Prin harul lui Dumnezeu, oamenii înțelepți puteau acum să-şi comunice gândurile cu acuratețe şi să le răspândească, pentru ca ceilalți să poată deosebi lumina de întuneric, adevărul de eroare şi adevărata religie de superstiție. Cunoaşterea a crescut în ştiință şi în domeniul limbilor, deschizând astfel o fereastră largă a luminii către lume şi pregătin astfel calea către reforma Bisericii. Totuşi, mulți au avut încă de suferit până când reforma să fi găsit finalitatea.

Joan Clerk

S-a întâmplat a în zilele regelui Henrc al VII-lea (1506), undeva în dioceza din Lincoln, o femeie credincioasă pe nume Joan Clerk, să trebuiască să ea foc rugului pe care era pus tatăl ei, William Tylsworth. În acelaşi timp, soțul

ei, John Clerk făcea penitența ducând o fascie de niele, aşa cum făceau şi alții, între douazeci şi trei şi sasezeci la număr. Cei care au făcut penitența în timpul arderii pe rug a lui Tylsworth, au fost obligați apoi să poarte nişte semne şi să meargă şi prin alte oraşe pentru a face penitența, timp de şapte ani. Câtorva dintre ei li s-a însemnat fața cu fierul încins din pricina fărădelegilor lor. Unul dintre acetia era un om care odinioară a fost fermier, pe nume Robert Bartlet, ale cărui fermă şi posesiuni au fost luate înainte ca să fie închis într-o mănăstire la Ashryge pentru apte ani.

Cam în acelaşi timp a fost ars pe rug părintele Roberts, la Buckingham în timp ce alți douăzeci au trebuit să care fascii în semn de penitență. În următorii doi-trei ani, au mai fost omorâți Thomas Bernard şi James Mordon şi peste treizeci de oameni au fost însemnați pe obraz cu fierul încins fiindcă au vorbit împotriva idolatriei şi au insistat să citească ei înii Scriptura. Cei care au fost pecetluiți astfel, au fost întâi legați cu gâtul de un stâlp, au fost țintuiți de mâini ca să nu mişte şi apoi fierul înroşit era apăsat pe obrazul lor.

Thomas Chase

Unul dintre cei prigoniți pentru Evanghelie şi Cuvântul lui Cristos a fost Thomas Chase din Amersham, un om bun care vorbea împotriva idolatriei şi a superstițiilor. Chase a fost dus în fața episcopului de Woburn, care era orb, şi cercetat; deşi nu există nici o relatare a acestei cercetări, este sigur că Chase a mărturisit adevărata Evanghelie a lui Cristos, împotriva idolatriei, fiindcă a fost închis în casa episcopului la Woburn. Acolo a fost ținut în lanțuri, cu cătuşe, pe care le-a răbdat tăcut şi credincios până în ziua în care şi-au pirdut răbdarea şi l-au sugrumat pe ascuns.

Dacă s-ar fi aflat adevărul cu privire la moartea lui Chase, s-ar fi ridicat un val de indignare publică, aşa că Biserica a lansat un zvon cum că bunul om s-a sinucis spânzurându-se. Acest lucru ar fi fost cu totul imposibil întrucât a fost ținut în lanțuri într-o încăpere atât de mică încât nu se putea aşeza dar nici şta în picioare, aşa cum a mărturisit o femeie care l-a văzut mort. Pentru a se asigura că nimeni nu va examina cadavrul, autoritățile l-au îngropat pe Chase în secret, undeva lângă drumul dintre Woburn şi Little Marlow.

Laurence Ghest

Laurence Ghest a fost un bărbat înalt şi chipeş, care a avut prieteni influenți ceea ce i-a înpiedicat un timp pe episcopi de la a-l arde pe rug. Însă a fost întemnițat timp de doi ani, perioadă în care s-au făcut încercări de a-l determina să se dizică de credința sa. Când a devenit evident faptul că Ghest nu se va lepăda, s-a hotărât o zi în care va fi ars pe rug.

Ghest a fost un bărbat însurat care avea şapte copii. Când a fost dus la rug, autoritățile i-au pus înainte întreaga familie, nădăjduind că astfel va fi convins să îşi scape viața în ultimul minut. Soția sa l-a implorat să se

salveze, însă el a refuzat şi a rugat-o să nu-i stea în cale întrucât el alerga în alergarea cea bună, către mântuire. Pentru a-L putea urma pe Cristos, Ghest a trebuit să renunţe nu doar la viaţa sa ci şi la familia pe care a iubit-o.

O femeie evlavioasă

Dintre toţi care au suferit pentru Cristos şi adevărul Său, nu ştiu pe nimeni care să fie mai vrednic de admiraţie ca femeia evlavioasă care a fost condamnată la moarte în Chipping Sodbury, în această vreme. Neclintirea ei a fost minunată, vrednică de admirat, mai ales pusă în contrast cu purtarea cancelarului care a condamnat-o, pe nume Dr. Whittington.

Când a fost condamnată pentru erezie şi dusă la locul de execuţie, s-a adunat o mare mulţime, în care era şi acest Dr. Whittington. Femeia a stăruit în mărturia ei plină de adevăr, încredinţându-şi soarta în mâna Domnului, răbdând orice durere pentru a putea rămâne cu cugetul curat. Când suferinţa sa a luat sfârşit, oamenii s-au risipit pe la casele lor.

În timp ce Biserica măcelărea acel miel nevinovat, la marginea oraşului un măcelar se pregătea să înjunghie un taur. După ce l-a legat cu funii, măcelarul a vrut să-l lovească în ţeastă şi să-l omoare, dar a ratat lovitura, nefiind atât de îndemânatic ca si persecutorii bisericeşti. Taurul, năucit întrucâtva de lovitură, a reuşit să scape şi s-a năpustit înspre oamenii care se întorceau acasă de la execuţie, însă fără să rănească pe cineva. Aceasta până când a ieşit în calea lui Dr.Whittington, pe care l-a luat în coarne şi l-a ucis spre uimirea tuturor.

John Browne

John Browne a intrat în conflict cu Biserica din pricina faptului că a stat prea aproape de un preot, pe un vas de agrement, în 1517.

"Şti cine sunt?" a întrebat preotul. "Te-ai aşezat pe haina mea!"

"Nu omnule, nu ştiu cine sunteţi!" a răspuns Browne.

"Sunt un preot."

"Oh. Sunteţi un preot paroh, un vicar sau confesorul vreunei doamne?"

"Nu, sunt duhovnic, şi facliturghii pentru suflete" a răspuns omul.

"Chiar? Este un lucru minunat!" a exclamat Browne, "Dar unde găsiţi acest suflet când faceţi mişa?"

"Nu ştiu."

“Dar cum puteți mântui acest suflet dacă nu ştiți unde să-l găsiți şi unde să-l lăsați?”

“Pleacă de aici!” a strigat preotul. “Eşti un eretic şi am să mă răfuiesc cu tine!”

Imediat ce a părăsit vasul, preotul s-a dus direct la arhiepiscopul Warham. Trei zile mai târziu, John Browne a fost ridicat din casa sa şi a fost întemnițat în Canterbury, unde a şi rămas până vinerea de dinainte de duminica Rusaliilor, fără ca familia sa să ştie unde este.

În seara de dinainte de exeluția sa ca eretic, Browne a fost pus în butuci la Ashford, în Kent, locul unde trăia şi a fost găsit de soția sa, care a stat toată noaptea alături de el ascultându-i povestirea. Browne i-a arătat soției sale picioarele care i-au fost arse cu cărbuni încinşi, până la os, de către episcopii Warham şi Fisher “pentru a mă face să mă dezic de Domnul meu, ceea ce nu voi face niciodată. Te rog, Elisabeth, “ a continuat Browne, “să faci aşa cum ai făcut şi până acum şi să-i creşti pe copiii noştri în frica de Domnul”.

În ziua următoare, Browne a fost ars pe rug, în timp ce rostea cuvintele “În mâinile Tale îmi încredințez duhul. Tu m-ai răscumpărat, o, Domn al Adevărului.”

1520-1521

Deoarece lumina Evangheliei a început să se vadă şi numărul celor care o susțineau creştea, episcopii au devenit mai violenți în persecutări, cauzând multă suferință în țară. Au fost afectate mai ales ținuturile Buckinghamshire, Amersham, Uxbridge, Henley şi Newbury în dioceza Londrei, ca şi ținuturile din Essex, Colchester, Suffolk şi Norfolk.

Trebuie să fie clar faptul că această mişcare spre reformă a început înainte ca numele lui Luther să fie cunoscut. Anglia a avut întotdeauna oameni avlavioşi care erau dedicați Cuvântului lui Dumnezeu, pe care îl citeau şi îl ascultau nopțile, fără să se culce, şi care cheltuiau mult pentru a putea procura cele câteva cărți care erau scrise în limba lor. Unii plăteau cât prețul unui stog de fân pentru a putea avea măcar câteva capitole din Sf.Iacov sau Sf.Pavel. Având în vedere cât de rare erau cărțile şi cât de puțini erau învățătorii, pare uimitor cum Cuvântul adevarului s-a putut răspândi atât de mult, oamenii învățându-şi vecinii, dându-le cărți şi împărtăşindu-le adevărul şi transmițând astfel cunoaşterea lui Dumnezeu.

Au existat patru domenii în care aceşti reformatori timpurii nu erau de acord cu Biserica Romei:

- Negau valoarea pelerinajelor

- Refuzau să se închine sfinților

- Insistau în citirea Scripturii pentru ei înşişi

- Nu credeau că trupul de carne al lui Cristos era prezent în pâinea sacramentală.

Oamenii aceştia erau nişte oameni simpli şi cinstiți, care după ce au studiat, vorbeau deschis despre crezurile lor, aşa că le era uşor slujitorilor Bisericii care îi examinau să îi facă să cadă în cursă şi pe alții care studiau Cuvântul lui Dumnezeu împreună cu ei.

În dioceza Lincoln, episcopul John Longland a reînoit vechea persecuție, aducând spre a fi cercetați din nou, unu sau doi oameni care înainte de vreme s-au dezis de credința lor. Aceştia au implicat alți oameni, până când au ajuns ca un mare număr de oameni să fie adus înaintea episcopului, sub acuzația de a se fi strâns laolaltă pentru a citi Scripturile. Cei despre care s-a aflat că s-au întors la vechea lor credință au fost arşi pe rug, iar ceilalți au fost atât de împovărați cu penitențe încât ori au murit din cauza suferinței ori au supraviețuit fiind dați de ruşine.

Regele Henric VIII a uşurat slujba episcopului de Lincoln şi mai mult, poruncind autorităților seculare să dea episcopului tot ajutorul şi sprijinul de care avea nevoie. Acum atât legea țării cât şi legea Bisericii erau împotriva oricui studia Scripturile şi susținea adevărurile lor.

Capitolul 5

Martin Luther

Martin Luther, născut în 1483 la Isleben în Saxonia, a fost trimis la universitatea din Erfurth. Acolo a intrat în ordinul călugărilor augustini şi a întâlnit un călugăr bătrân cu care putut discuta multe lucruri, mai ales iertarea păcatelor.

La mănăstire a putut învăţa înţelesul deplin al afirmaţiei lui Pavel "suntem neprihăniţi prin credinţă". Citind scrierile profeţilor şi ale apostolilor şi practicând credinţa şi rugăciunea, Luther a ajuns să creadă adevărul afirmaţiei pauliene şi şi-a dat seama de greşeala celor învăţate de la învăţătorii Bisericii. În cei patru ani petrecuţi la Erfurth, Luther a citit şi lucrările lui Augustin, Gabriel, Cameracensis, Occan, Aquino, Scotus şi Gerson preferându-l pe Augustin mai mult decât pe ceilalţi.

În 1508, la vârsta de douăzeci şi şase de ani, Luther a început să predea şi să predice la universitatea din Wittemberg, impresionând pe mulţi oameni cu educaţie prin erudiţia sa. Trei ani mai târziu a călătorit la Roma din pricina unei neînţelegeri dintre călugări şi la întoarcerea sa acasă i s-a acordat titlul de doctor, prin bunăvoinţa Ducelui de Saxonia. În curând Luther a început să compare Epistola către Romani şi Psalmii, arătând oamenilor diferenţa dintre lege şi har. El s-a pronunţat de asemenea împotriva învăţăturii greşite care spunea că oamenii pot să-şi câştige iertarea păcatelor făcând fapte şi şi-a condus ascultătorii şi cititorii la iertarea păcatelor de către Dumnezeu prin dragostea lui Isus şi nu prin indulgenţe sau pelerinaje.

În tot acest timp Luther nu a schimbat nimic din ceremonii, respectând cu atenţie regulile ordinului său. Singurul lucru în care se deosebea de ceilalţi preoţi era că accentua rolul credinţei în mântuire.

În 1516 Papa Leo X a început să vândă indulgenţe, prin care a adunat o mare sumă de bani de la oamenii care erau dornici să mântuiască sufletele celor iubiţi de ei. Cei care strângeau banii îi asigurau pe oameni că pentru fiecare zece şilingi dăruiţi, un suflet anume va fi eliberat din durerile purgatoriului. Colectorul papal din Germania era un călugăr dominican numit Tetzel.

În 30 septembrie 1517, Luther şi-a afişat obiecţiile la această practică pe uşa capelei castelului din Wittemberg. Tetzel imediat l-a numit eretic şi i-a ars

obiecțiile ca şi predicile despre indulgențe. Luther a replicat că nu era cu totul împotriva indulgențelor ci prefera să fie folosite în mod mai moderat.

În curând Maximilian (âmpăratul german), Carol (regele Spaniei) şi Papa l-au contactat pe Ducele Frederick de Saxonia pentru a-l ruga să-l facă pe Luther să tacă. Ducele s-a sfătuit cu mulți oameni educați cu privire la problemă, inclusiv cu Erasmus care l-a sprijinit pe Luther dar l-a şi îndemnat să fie mai moderat în scrieri şi predici. Ducele Frederick i-a comunicat lui Luther preocuparea sa dar n-a făcut nici un pas pentru a-l reduce la tăcere. Controversa a continuat, dar în 1518 Luther a scris Papei supunându-se deplin autorității sale.

În 7 august i s-a poruncit lui Luther să se înfățişeze înaintea Papei la Roma. Imediat Universitatea din Wittemberg şi Ducele Frederick au trmis scrisori la Papa, cerând ca Luther să fie audiat de către cardinalul Cajetan în Augsburg. Papa i-a spus cardinalului să-l convoace pe Luther la sine în Augsburg şi să-l aducă la Roma, folosind forța dacă era necesar.

La cererea cardinalului, Luther a călătorit la Augsburg, la începutul lunii octombrie, aşteptând trei zile să primească permisul de liberă trecere din partea împăratului. Când Luther s-a înfățişat înaintea sa, Cajetan l-a rugat cu blândețe trei lucruri:

- să se pocăiască şi să-şi retragă greşelile

- să promită că nu se va întoarce la ele

- să nu facă nimic ce ar tulbura Biserica

Când Luther a întrebat în ce anume a greşit, cardinalul i-a arătat bula papală a lui Clement referitoare la indulgențe şi a susținut ideea că credința nu este necesară cuiva care ia parte la sacramente.

În răspunsul scris adresat cardinalului, Luther a afirmat că Papa trebuia ascultat atâta vreme cât ceea ce spune este în acord cu Scriptura, dar Papa poate face şi greşeli şi oricare creştin credincios are dreptul să nu fie de acord cu el, dacă are argumente mai bune sau o sursă mai autoritară pentru opiniile sale. De asemenea, el a afirmat că nimeni nu este neprihănit şi că o persoană căreia i se administrează sacramnetele trebuie să şi creadă.

Cardinalul i-a spus lui Luther să plece până când va fi gata să se pocăiască. Luther a aşteptat trei zile la Augsburg după care a trimis un mesaj cardinalului, în care spunea că va păstra tăcerea cu privire la indulgențe dacă şi oponenții săi vor face la fel. A cerut ca fiecare din celelalte puncte ale conflictului să fie prezentate Papei, ca acesta să hotărască cu privire la ele. După alte trei zile de aşteptare, Luther a plecat din Augsburg, dar înainte de a pleca, a trimis o scrisoare explicativă cardinalului, ca şi o petiție Papei, care au fost publicate înainte să părăsească oraşul.

Împăratul Maximilian a murit în ianuarie 1519 şi a fost succedat la tron de către Carol, regele Spaniei care a primit coroana grație eforturilor Ducelui Frederick. În luna noiembrie a aceluiaşi an, soseau la Frederick doi cardinali care veneau din partea Papei Leo ca să îi ceară două lucruri: ca toate cărțile lui Luther să fie arse şi Luther să fie ori omorât ori trimis la Roma. Frederick a refuzat să dea curs acestor cereri, cerând permisiunea să se intreprindă o investigare de către oameni educați, care să determine dacă Luther a greşit sau nu. Dacă se va dovedi că el a greşit şi refuza să se dezică de ideile sale, Frederick nu îl va mai proteja.; însă până atunci Luther se afla sub protecția sa.

În 1521 Luther a participat la Dieta din Worms, la cererea împăratului şi cu garantarea de către acesta a liberei sale treceri. În a patra zi de la sosire, i s-a ordonat lui Luther să apară în fața împăratului şi a nobililor germani, lucru pe care l-a şi făcut. După ce i s-a spus să tacă până i se va cere să vorbească, lui Luther i s-au pus două întrebări:

- cărțile adunate acolo erau ale lui?

- este dispus să se dezică de ele sau le susține în continuare?

Luther a răspuns că acele cărți sunt ale lui, dar cere timp pentru a se gândi la răspunsul pentru întrebarea a doua. Adus înapoi în ziua următoare, Luther a spus că este imposibil să apere în mod categoric cele ce le-a scris, întrucât ştie că este un om supus greşelilor, dar este dispus să i se arate orice greşeală făcută.

Fiind solicitat să răspundă cu da sau nu la cele două întrebări, Luther a zis că susține ceea ce a scris atâta timp cât Scriptura nu îi descalifică scrierile.

Fiindcă nu a putut fi determinat să se răzgândească, a fost trimis acasă având permisul de liberă trecere. Un timp a fost ținut într-o ascunzătoare dar până la urmă s-a întors la Wittemberg, unde a murit la vârsta de şaizeci şi trei de ani, după ce a mai scris şi a mai predicat încă douăzeci şi nouă de ani.

Ulrich Zwingli

Ulricus Zwinglius s-a mutat la Zurich în jurul anului 1519, unde a trăit printre preoții din abatia lor, respectându-le ritualurile şi ceremoniile timp de doi ani şi învățând poporul în cunoaşterea Scripturii.

În acelaşi an, Papa Leo, şi-a reînnoit indulgențele de-a lungul şi de-a latul lumii, însă Zwingli s-a opus acestei practici, găsind dovezi scripturale ale faptului că indulgențele nu erau un lucru bun; el s-a opus şi celorlalte forme de corupție care domneau în Biserică. Până la urmă, Hugo, episcopul de Constanz a scris senatului din Zurich şi colegiului canonicilor unde trăia Zwingli şi a explicat crezul înaintea senatului din Zurich, care a răspuns episcopului în 1522, spunând că ar trebui să înfățişeze modul de viață

murdar şi infam al preoților şi să nu facă nimic care să împiedice libertatea Evangheliei.

Zwingli a continuat să-i învețe pe oameni Cuvântul lui Dumnezeu timp de câțiva ani, iar călugării dominicani au continuat să predice împotriva lui, până când Zwingli s-a oferit să participe la un dialog cu ei. Auzind aceasta, judecătorii şi senatul din Zurich au convocat toți preoții la Zurich,pe 29 ianuarie 1523, pentru o întâlnire la care fiecare era liber să-şi expună părerea. Episcopul de Constanz l-a trmis pe John Faber ca purtător de cuvânt al său. La încheierea întrunirii, senatul din Zurich a declarat că Evanghelia lui Cristos trebuie să fie învățată din Biblie şi tradițiile oamenilor trebuie abandonate.

În curând episcopul de Constanz a scris senatului pentru a apăra Biserica Catolică. În jurul zilei de 13 iunie senatul i-a respins doctrina şi a dat ordin ca toate imaginile catolice din oraş să fie arse. În luna aprilie care a urmat, oraşul Zurich a oprit misa catolică şi a înlocuit-o cu Cina Domnului, citirea profeților, rugăciuni şi predicare.

Doar oraşul Zurich a luat parte la această reformă, nu şi celelalte douăsprezece oraşe elvețiene care au rămas lângă Biserica Catolică. În decembrie 1527 s-a convocat o întrunire în oraşul Berna, unde celor două şcoli teologice li s-a permis să dezbată probleme în mod liber. De partea protestantă au fost prezenți Zwingli, Oecolamadius, Bucer, Capito şi Blaurerus. Vorbitorul principal al catolicilor a fost Conrad Tregerus, un călugăr augustinian care a încercat să-şi argumenteze poziția folosind alte surse decât Biblia, lucru care nu era permis.

Tregerus a părăsit adunarea. Dezbaterile au continuat timp de nouă zile, şi au avut ca rezultat final abolirea misei, altarelor şi chipurilor Bisericii Catolice, atât în oraşul Berna cât şi în cele din jurul ei.

În 1531, cantoanele Zurich şi Berna, singurele care şi-au reformat religia, au fost insultate de către alte cinci cantoane, ceea ce a dus la un război între ele. Când cele cinci cantoane au refuzat armistițiul care ar fi permis libertatea religiei, Zurich şi Berna le-au blocat drumurile înfometând oraşele şi silindu-le să atace Zurich. Zwingli a murit într-o încercare de a întări o garnizoană izolată. Trupul său a fost mutilat şi ars de către trupele catolice. El a murit la vârsta de patruzeci şi patru de ani.

Wendelmuta

În anul 1527, în Olanda, a fost martirizată o femeie plină de virtuți, pe nume Wendelmuta. Ea a fost arestată pentru crezurile sale protestante şi a fost întemnițată în castelul Werden până în ziua când a apărut în fața sesiunii generale a Olandei. Au fost numiți câțiva călugări care trebuiau s-o convingă să se dezică de crezurile ei, dar ea a refuzat. A refuzat de asemenea rugămințile familiei şi a prietenilor printre care şi o nobilă care o simpatiza foarte mult.

“Wendelmuta”, i-a zis doamna “de ce nu ai sta liniştită şi să crezi în inma ta?”

“Nu ştii ce spui” a răspuns Wendelmuta, “Este scris: prin credința din inimă se capătă neprihănirea şi prin mărturisirea cu gura se ajunge la mântuire”.

În ziua de 20 noiembrie, Wendelmuta a fost condamnată ca eretică şi s-a ordonat arderea ei pe rug. Venind spre rug, ea a refuzat să sărute crucea ce i-a fost adusă de către un călugăr. Şi-a pus un pachet de praf de puşcă la piept, şi-a lăsat gâtul legat de stâlp şi s-a încredințat în mâinile Domnului. Când a venit momentul să fie ştrangulată, Wendelmuta şi-a închis ochii şi şi-a plecat smerită capul. S-a dat foc rugului şi acesta a ars până ce trupul i s-a prefăcut în cenuşă.

Waldenzii

În jurul anului 1160, Peter Waldo, un cetățean din Lyon, şi-a schimbat brusc felul de viață, dăruind sume mari de bani, studiind Cuvântul lui Dumnezeu şi învățându-i pe alții cum să trăiască în mod demn. După un timp, oamenii au început să vină la el în număr mare, fiind dornici să primească Scripturile pe care le-a tradus în limba franceză şi le împărțea celor dornici de a învăța.

În curând, fețele bisericeşti din zonă, care nu le explicau Scriptura oamenilor, i-au poruncit să se oprească ori va fi excomunicat. Deşi Waldo le-a ignorat poruncile, adepții săi au fost atât de crunt persecutați încât s-au văzut siliți să părăsească oraşul. Waldenzii exilați s-au împrăştiat prin multe locuri, inclusiv în Boemia, Lombardia şi alte provincii franceze. Aceşti oameni erau atât de desăvârşiți în cunoaşterea Scripturii încât țăranii analfabeți puteau recita pe dinafară întreaga carte a lui Iov. Alții ştiau întregul Noul testament. Unul din cei mai aprigi prigonitori ai lor a recunoscut “această sectă de lyonişti arată o mare eficacitate. Ei trăiesc în dreptate înaintea oamneilor, cred că toate lucrurile bune vin de la Dumnezeu şi susțin toate punctele credeului. Numai că hulesc şi urăsc Biserica Romană”.

Peste tot pe unde au trăit în următorii patru sute de ani, waldenzii au fost grozav de prigoniți, mai ales în anul 1545. Până la urmă, în jurul anului 1559, waldenzilor care trăiau în regiunea Piedmont sub stăpânirea Ducelui de Savoya, li s-a dat libertatea de a-şi practica religia fără a fi persecutați - după multe generații care au suferit răbdător.

Thomas Bilney

Thomas Bilney a crescut la Universitatea din Cambridge, şi copil fiind a studiat ştiințele liberale şi legea. Dar la urmă, găsind un mai bun învățător în persoana Duhului Sfânt, el a renunțat la studierea legii oamenilor pentru a putea învăța Cuvântul lui Dumnezeu.

Entuziasmat de dragostea sa pentru adevărata religie şi evlavie, Bilney a simţit nevoia să împărtăşească Evanghelia şi altora. El s-a bucurat de succes în această iniţiativă convertindu-i printre alţii pe Thomas Arthur şi Hugh Latimer. În curând el a părăsit universitatea pentru a putea călători mult şi pentru a putea învăţa pe oameni şi a putea predica, fiind însoţit de Thomas Arthur.

Atacurile lui Bilney, la adresa insolenţei, fastului şi mândriei clerului au atras repede atenţia lui Thomas Wolsey, cardinal de York, care a pus ca Bilney şi Arthur să fie întemniţaţi. În ziua de 27 noiembrie 1527, cei doi au fost aduşi în faţa lui Wolsey şi a unui grup de episcopi, preoţi şi avocaţi la Westminster.

Întrebat dacă a învăţat în mod public ideile lui Martin Luther sau ale oricui altcineva, împotriva Bisericii, Bilney a răspuns negativ. A fost întrebat apoi dacă nu cumva jurase înainte vreme că se va opune în mod activ acestui fel de învăţătură oriunde îl va găsi. El a răspuns că da, a jurat acest lucru, dar numai pentru că a fost silit şi nu în mod legal. Somat să se dezică de greşelile sale Bilney a refuzat spunând că vrea să aibă conştiinţa curată, aşa că a fost declarat eretic.

Începând cu 5-7 decembrie Bilney a continuat să susţină că nu a făcut nimic împotriva doctrinei Bisericii şi a cerut permisiunea să aducă martori care să dovedească acest lucru. Din moment ce deja fusese declarat eretic, nu s-a dat voie nici unui martor să se înfăţişeze şi în ziua de 7 decembrie i s-a dat ocazia să se lepede de credinţa sa înainte de a fi condamnat la închisoare pentru un timp şi a fost silit să facă penitenţa mergând înaintea procesiunii de la St.Paul desculţ şi cărând o fascie pe umeri, ca apoi să stea în picioare în faţa predicatorului în timpul predicii.

Întorcându-se la Cambridge în 1528, Bilney a căzut într-o depresie adâncă, de care nimic nu-l putea scăpa. Prietenii săi au stat lângă el zi şi noapte de teamă că se va sinucide dacă este lăsat singur. Depresia aceasta a durat până în 1531, când Bilney a decis că nu mai poate nega adevărul lui Dumnezeu şi şi-a luat rămas bun de la prieteni, plecând la Norfolk ca să predice. El îi îndemna pe toţi să înveţe din exemplul său şi să nu se încreadă niciodată în sfatul prietenilor atunci când este vorba despre religie şi conştiinţă. El a negat odată adevărul lui Dumnezeu pentru a-şi salva viaţa, dar nu o s-o mai facă niciodată.

Bilney a fost arestat în curând şi predat şerifilor oraşului pentru a fi executat, unul dintre aceştia, Thomas Necton fiindu-i un prieten apropiat. Deşi Necton nu avea nici o putere de a opri execuţia, a putut să facă mai comodă aşteptarea lui Bilney, lăsându-i chiar pe prietenii săi să îl viziteze în seara care a precedat execuţia.

Bilney s-a apropiat de rug fiind îmbrăcat în haina unui laic, braţele atârnând goale şi părul fiindu-i ciuntit prin depunerea rituală din slujba Bisericii. I s-a

dat voie să se adreseze mulțimii şi el i-a sfătuit să nu-i acuze pe călugări de moartea sa după care şi-a făcut rugăciunile.

Călăii au adunat lemne şi vreascuri în jurul său după care le-au dat foc. Flacăra a crescut repede, desfigurând fața lui Bilney în timp ce el şi-a ridicat mâinile şi a strigat “Isus” şi “Eu cred”.

Călătoriile, învățătura şi exemplul lui Bilney au fost foarte influente la Cambridge şi au atras pe mulți la Cristos. Printre cei ale căror viață a fost influențată sunt Hugh Latimer, Doctor Barnes, Doctor Thistel, Master Fooke, Dr. Warner şi Master Soude.

John Twkesbury

John Tewkesbury a fost convertit citind Biblia lui Tyndale şi cartea Mamona cel Ticălos. Adus în fața lui Cuthbert, episcopul Londrei, în ziua de 21 aprilie 1529, miercuri, Tewkesbury şi-a apărat credința timp de o săptămână încheiată, fiind atât de prompt şi de exact în răspunsurile sale încât acuzatorii săi se temeau că vor fi făcuți de ruşine de către un simplu negustor de piei.

Când a fost cercetat pentru greşelile care cică existau în Mamona Cel Ticălos (mântuire prin credință), Tewkesbury le-a spus:

“Luați cartea şi citiți-o. Nu cred că veți găsi vreo greşeală în ea”.

“Eu îți spun” a zis episcopul “articolele din această carte sunt false, ereice şi sunt condamnate de către Biserică. La asta ce mai spui?”

“Nu cred că este ceva fals în carte”, a răspuns Tewkesbury, arătând că el a studiat Evanghelia timp de şaptesprezece ani şi cunoştea greşelile din sufletul său la fel de bine cum oglinda îi arăta trăsăturile feței. Întrebat încă odată dacă se dezice de greşelile sale, Tewkesbury a răspuns “Mă rog ca să vă reformați pe voi înşivă. Dacă sunt cu adevărat greşeli în carte, trebuie reformată. Eu cred că este bună.

Fiindu-i lăsate câteva zile de gândire, Tewkesbury a cedat la sfaturile prietenilor şi s-a lepădat, dar în curând s-a întors la prima sa poziție. Cu doi ani mai târziu, a fost prins din nou şi adus în fața lui Sir Thomas More şi a episcopului Londrei, a fost condamnat pentru erezie şi ars pe rug la Smithfield, în 20 decembrie 1531.

John Frith

Dintre toate relele persecuției nici una ni s-a părut mai teribilă decât tratamentul crud şi moartea lui John Frith, un tânăr care s-a ridicat mult deasupra tovarăşilor săi atât în cunoştințe cât şi în evlavie. Chiar dacă însuşirile sale ar fi putut să-i aducă cinste şi omoruri în lumea seculară,

Frith a ales să se dedice Bisericii, crezând ca un om cu adevărat bun trebuie să trăiască pentru alții şi nu pentru sine.

După ce a studiat la Cambridge şi a căpătat o educație aleasă, Frith l-a cunoscut pe William Tyndale, care i-a plantat sămânța Evangheliei şi a evlaviei sincere în inimă.

La această vreme, Thomas Wolsey, cardinalul de York, a construit un colegiu în Oxford numit Frideswide, cunoscut acum sub numele de Biserica lui Cristos - nu atât de mult din dragoste de învățătură cât din dorința de a lăsa în urmă un monument care să rămână. El a adunat la un loc cele mai bune veşminte, veselă şi ornamente din ținut şi le-a dăruit colegiului, numind în acelaşi timp cei mai buni profesori pe care i-a putut găsi, unul din ei fiind John Frith. Când aceşti profesori au discutat împreună despre abuzurile Bisericii, au fost acuzați de erezie şi aruncați în temniță.

Frith a fost eliberat până la urmă, dar cu condiția ca să se depărteze mai mult de zece mile de Oxford, o condiție pe care el a şi încălcat-o imediat, plecând pentru doi ani în străinătate. Frith s-a întors în taină ca să viziteze stareţul din Reading şi a fost arestat acolo ca vagabond. Fiind un om sincer i s-a părut foarte greu să mintă în mod convingător, şi drept urmare autoritățile au fost sigure că în ciuda deghizării sale nu este un vagabond, dar nu a reuşit să-l facă să-şi declare identitatea. Până când să poată fi identificat, Frith a fost închis în magaziile de la Reading fără să i se dea mâncare. Când a început să sufere din cauza foamei, a cerut să fie adus la el directorul şcolii locale.

Îndată ce Leonard Cox a sosit, Frith a început să i se plângă de captivitatea sa - în latină. Cei doi au discutat despre multe lucruri atât în latină cât şi în greacă, după care Cox s-a grăbit la judecătorii din oraş şi s-a plâns de tratamentul impus unui asemenea tânăr atât de deosebit şi bine educat. Frith a fost eliberat fără a mai fi pedepsit mai mult.

Dar nu s-a putut bucura de libertate întrucât Sir Thomas More, Cancelarul Angliei la vremea aceea, îl căuta peste tot în țară şi oferea recompensă pentru prinderea sa. Deşi s-a mutat din loc în loc, Frith a fost prins până la urmă şi întemnițat în Turnul Londrei.

În timp ce stătea în temniță, Frith făcea schimburi de scrisori cu More, având controverse referitoare la comuniune şi purgatoriu. Scrisorile lui Frith erau întotdeauna moderate, calme şi erudite. În lucrurile unde nu era silit să argumenteze, lasă de la el de dragul păcii.

Până la urmă Frith a fost dus în fața arhiepiscopului de Canterbury, apoi în fața episcopului de Winchester, pentru a-şi susține cauza. La urmă de tot s-a înfățişat înaintea episcopilor adunați la Londra. Rechizitoriul său se învârtea în jurul a două puncte: purgatoriul şi substanța sacramentului. Aşa cum a scris şi prietenilor săi, "Nu pot cădea de acord cu înaltele fețe bisericeşti şi prelații asupra faptului că este un articol al credeului că trebuie

să credem sub pedeapsa condamnării veşnice ca pâinea şi vinul sunt schimbate în chiar trupul şi sângele Mântuitorului nostru Isus Cristos, în timp ce forma şi mărimea le rămân aceleaşi. Chiar dacă acest lucru ar fi adevărat, nu ar fi un articol al credeului”.

În ziua de 20 iunie 1533, John Frith a fost adus în fața episcopilor Londrei, Winchesterului şi Lincolnului şi a fost condamnat la moarte. Pe 4 iulie a fost condus la rug, unde de bunăvoie a îmbrățişat lemnul şi flacăra, dând o mărturie desăvârşită cu prețul vieții sale. Vântul a suflat flăcările departe de el, către Andrew Hewet, care era ars pe rug lângă el, aşa că moartea lui Frith a durat mai mult decât de obicei, dar el părea să fie fericit pentru tovarăşul său şi nepăsător față de prelungirea suferinței sale.

Andrew Hewet

Andrew Hewet era ucenicul unui croitor şi avea abia douăzeci şi patru de ani. Într-una din zilele sale libere s-a întâmplat să-l întâlnească pe William Holt, un mincinos notoriu, care a găsit că este protestant după ce a stat de vorbă cu el preț de câteva minute. Holt s-a îngrijit că Hewet să fie prins şi pus în fiare. S-a reuşit cumva să i se strecoare o pilă, cu ajutorul căreia a evadat, dar numai ca să fie prins din nou.

La judecarea sa, Hewet a fost acuzat că nu credea ca oştia consacrată este chiar trupul lui Cristos. Întrebat despre ce crede cu adevărat, Hewet a răspuns că el crede “cum crede şi John Frith”.

“Crezi că este chiar trupul lui Cristos, născut din fecioara Maria?” au insistat acuzatorii săi.

“Nu”.

“De ce nu?”

“Fiindcă Cristos mi-a poruncit să nu îi cred pe toți care spun “Iată Cristosul este aici sau Cristosul este acolo, fiindcă se vor ridica mulți proroci mincinoşi”.

Episcopii au zâmbit la el şi episcopul i-a zis: “Frith este un eretic deja condamnat la arderea pe rug. Dacă nu îți retractezi spusele, vei arde împreună cu el”.

“Bine”.

Întrebat din nou dacă vrea să-şi schimbe hotărârea, Hewet a spus că va face ceea ce a făcut şi Frith. În ziua de 4 iulie 1533, Andrew Hewet a fost ars pe rug alături de John Frith.

Thomas Bennet

Thomas Bennet s-a născut în Cambridge şi tot acolo şi-a obținut masteratul. Cu cât mai mult creştea în cunoaşterea lui Dumnezeu şi a Cuvântului Său sfânt, cu atât mai mult detesta starea coruptă a religiei din vremea sa, până când nădăjduind să poată trăi cu o mai mare libertate a conştiinței, a părăsit universitatea şi s-a mutat la Exeter, în anul 1524, devenind învățător.

Bennet a fost un om liniştit şi cea mai mare plăcere a lui era să asculte predicile. În timpul său liber el obişnuia să studieze Scriptura de unul singur şi nu îşi împărtăşea părerile cu nimeni până când nu era sigur că şi ei simțeau asemenea lui. Dar fiecare pom şi fiecare plantă îşi are vremea pentru a rodi; tot aşa şi Bennet.

Văzând că slava lui Dumnezeu este batjocorită, religia idolatră este în floare şi puterea Papei este proslăvită, s-a hotărât să nu mai tacă, chiar dacă ştia ce va fi pedepsit. În luna octombrie a afişat pe uşa catedralei un sul de hârtie care spunea că "Papa este anticristul şi noi trebuie să ne închinăm la Dumnezeu şi nu la sfinți".

Imediat ce mesajul a fost găsit, autoritățile au încercat să-l găsească pe ereticul care l-a afişat. Bennet şi-a continuat liniştit viața, mergând la serviciile de închinare şi învățându-şi studenții în timp ce Biserica şi autoritățile seculare îl căutau pe vinovat. Dar Bennet era un om atât de liniştit şi de credincios încât nimeni nu s-ar fi gândit ca el să facă un lucru atât de îndrăzneț şi de primejdios.

După un timp, deoarece căutările nu au dat rezultate şi ereticul nu a fost găsit, Biserica a hotărât să blesteme în mod public pe vinovat sau pe vinovată, cu cartea, clopotul şi lumânarea - lucru considerat în acele zile ca cel mai crunt blestem posibil. Bennet şedea în adunare când s-a auzit excomunicat, dat pe mâna diavolului şi lipsit de beneficiul iertării păcatelor sale de către Biserică. Au fost invocate toate puterile Bisericii corupte împotriva sa: sfinții, Papa, călugării - toate acestea fiind lucruri pe care Bennet le considera oricum ca fiind lipsite de vreo valoare.

Adunarea stătea tăcută, impresionată de această revărsare a mâniei Bisericii şi nădăjduind ca nimeni să nu fie atins de ea din greşeală, când Bennet dintr-o dată ironia situației a început să râdă. Odată pornit să râdă, se părea că nu se mai poate opri şi a fost prins ca fiind ereticul pe care Biserica îl condamnă atât de teatral. Când prietenii săi l-a întrebat mai târziu de ce s-a trădat pe sine izbucnind în râs în biserică, Bennet le-a răspuns "Cine s-ar fi putut abține să nu râdă văzându-le vanitatea şi farsele?"

Când a fost judecat, a mărturisit "Eu sunt cel care a afişat sulul şi aş face-o din nou fiindcă ceea ce am scris este adevărat".

Când a fost executat, Bennet i-a îndemnat pe oameni să se închine la adevăratul Dumnezeu şi să Îl cunoască, uitând fanteziile şi imaginația Bisericii. Cei mai mulți dintre oamenii care au fost de față, inclusiv scribul

care i-a scris condamnarea la moarte, au fost convinşi că Bennet a fost un om bun şi un slujitor al lui Dumnezeu.

William Tyndale

William Tyndale s-a născut lângă granița cu Wales şi a fost crescut în Universitatea din Oxford, unde a studiat limbile, artele liberale şi Scriptura. După continuarea studiilor la Cambridge, a devenit institutorul copiilor Lordului Welch, un nobil din Gloucestershire.

Lordul Welch era deseori vizitat de stareți, vicari, arhidiaconi şi alți oameni cu educație, pentru discuții asupra lucrărilor lui Luther şi Erasmus, ca şi asupra unor lucruri din Scriptură. Ori de câte ori nu era de acord cu părerile lor lucru care se întâmpla adesea, Tyndale nu ezita să-şi apere poziția folosind Scriptura. Într-o bună seară, Lordul şi Doamna Welch s-au întors de la o cină şi i-au spus lui Tyndale despre discuția care a avut loc acolo. Tyndale a început să le explice că ceea ce ei tocmai au auzit era greşit, dar vorba i-a fost tăiată de Lay Welch: “A fost acolo un doctor care şi-ar fi putut permite să cheltuiască o sută de lire sterline, altul ar fi putut lesne cheltui două sute iar al treilea trei sute. De ce te-am crede tocmai pe dumneata în loc să îi credem pe ei?”

În vremea aceea, Tyndale traducea lucrarea lui Erasmus, “manualul soldatului creştin”. După ce a terminat traducerea, a dat o copie Lordului şi Doamnei Welch, care odată ce au citit cartea, au ajuns să îi primească pe oamenii Bisericii mult mai rar.

În curând preoțimea din zonă a început să se plângă de Tyndale în cârciumi şi alte locuri, spunând că lucrările sale sunt erezii şi adăugând la cele spuse de el lucrurile care făceau ca acuzațiile să pară adevărate. Tyndale a fost chemat înaintea cancelarului episcopal, a fost amenințat şi acuzat de multe lucruri, ca apoi să i se dea drumul nevătămat.

După această întâmplare Tzndale a găsit cu cale că este mai bine să părăsească regiunea, aşa că a plecat la Londra nădăjduind să-şi găsească un loc cu ajutorul lui Cuthbert Tonstal, episcopul Londrei. Pentru că acest lucru nu s-a putut face, a plecat în Germania.

Tyndale a găsit de bine, fiind influențat în parte de John Frith, ca oamenii să poată citi ei înşişi Scriptura, fără să trebuiască să se încreadă în Biserică pentru explicații cinstite şi complete. El credea că corupția Bisericii era tolerată doar pentru că oamenii nu ştiau nimic mai bun - iar Biserica nici vorbă să-i învețe mai bine, fiindcă excesele şi privilegiile clerului ar fi fost periclitate.

În 1526 Tyndale a publicat traducerea în limba engleză a Noului Testament şi a început să lucreze la traducerea Vechiului Testament, adăugând câte un prolog la fiecare carte. În afară de aceasta, a publicat Mamona Cel Ticălos şi Practica Prelaților, trimițând copii ale lor în Anglia.

După ce a călătorit în Germania şi Saxonia, unde s-a întâlnit cu Luther şi cu alți oameni învățați, a sfârşit prin a se stabili la Antwerp, în Olanda.

Când cărțile sale - mai ales Noul Testament - au început să fie citite de mai mulți oameni din Anglia, episcopii şi prelații Bisericii au făcut tot ce le-a stat în putere ca să le condamne şi să le demaşte “greşelile”. În 1527 l-au convins pe rege să interzică toate lucrările lui Tyndale în Anglia.

În acest timp, Cuthbert Tonstal, episcopul Londrei, a colaborat cu Sir Thomas More pentru a găsi o cale pentru a opri ca traducerile să ajungă în mâna publicului. El a făcut cunoştință cu Augustine Packinngton, un comerciant englez care îl sprijinea în secret pe Txndale şi Packington a promis episcopului că îi va aduce fiecare copie a următoarei ediții a traducerii dacă episcopul îi va furniza fondurile pentru cumpărarea lor. Când episcopul s-a arătat a fi de acord, Packington şi-a primit laudele iar Tyndale a primit toți banii, parte din ei fiind folosiți în mod prompt pentru tipărirea unei noi ediții şi trimiterea ei în țară. Restul de bani i-a fost de ajutor lui Tyndale pentru o bucată de vreme.

Tonstal a ars în public toate exemplarele cumpărate de el, lucru care i-a jignit pe oameni într-atâta încât Biserica a promis că se va îngriji să apară propria ei traducere, lipsită de erori. Însă nu s-a făcut nimic pentru ca promisiunea să fie împlinită. De fapt în luna mai 1530 Biserica a declarat că o asemenea traducere nu este necesară, ceea ce a dus la creşterea vânzărilor lucrării lui Txndale.

Până la urmă Tyndale a fost prins de către împărat la Antwerp, cărțile lui au fost confiscate şi el a fost întemnițat pentru un an şi jumătate înainte ca să fie condamnat prin decretul imperial de la Augsburg. Tyndale a fost pus pe rug, ştrangulat şi ars, la Vilvorden, în 1536. El a murit rostind cuvintele:”Doamne deschide ochii regelui Angliei!”

John Lambert

John Lambert, care a fost convertit de către Bilney, a căutat să scape de persecuțiile din acea vreme plecând în străinătate, unde s-a alăturat lui Tyndale şi Frith şi a slujit ca şi capelanul englezilor care trăiau la Antwerp. La mai puțin de un an după plecarea sa, a fost capturat în 1532 şi dus la Londra pentru ca să răspundă celor patruzeci şi cinci de acuzații care i se aduceau, în fața lui Warham, arhiepiscopul de Canterbury. Însă arhiepiscopul a murit în luna august 1532, aşa că Lambert a fost pus în libertate.

Aceste lucruri s-au întâmplat în timpul domniei lui Henric VIII, la puțină vreme de la distrugerea mănăstirilor englezeşti şi divorțul regelui de regina Catherina şi recăsătorirea sa, un timp în care adepții Scripturii puteau să-şi exercite credința într-o relativă libertate.

După eliberarea sa, Lambert s-a întors la Londra ca învăţător de greacă şi latină. În 1538 el a fost prezent la predica susţinută la biserica St.Peter's Church de către Dr.Taylor, un protestant care mai târziu avea să devină episcopul de Lincoln şi care a murit în timpul domniei reginei Maria. La terminarea predicii, Lambert l-a abordat pe Taylor pentru a purta o discuţie în contradictoriu cu privire la problema sacramentului.

Din dorinţa de a-l mulţumi pe Lambert, Taylor a discutat problema cu Dr. Barnes. Acesta era în favoarea predicării Evangheliei însă credea că abordarea acestei probleme ar fi împiedicat răspândirea Evangheliei în acea vreme aşa că a sugerat lui Taylor să ia legătura cu arhiepiscopul Cranmer.

Ceea ce a pornit ca o simplă discuţie particulară a ajuns să devină o problemă publică. Cranmer încă nu-şi schimbase părerea referitoare la sacramente - deşi o va face mai târziu aşa că l-a somat pe Lambert să-şi susţină cauza în public. Deşi nu putem şti cu siguranţă ce s-a petrecut la întâlnirea lor, ştim că zvonurile despre dezacordul dintre ei s-a răspândit peste tot.

Episcopul de Winchester, un om pe nume Stephen Gardiner, sfătuitor al regelui, era un om crud şi viclean care căuta tot timpul să împiedice răspândirea Evangheliei. El s-a dus la rege şi i-a spus că oamenii îl urau pentru câteva lucruri: pentru distrugerea mănăstirilor, abolirea autorităţii papale şi divorţul de soţia sa, însă dacă el ar demonstra că ereticii totuşi încă sunt pedepsiţi, şi-ar recâştiga popularitatea. Regele s-a arătat imediat a fi de acord spunând că el însuşi îl va judeca pe fiecare eretic din ţară.

Lambert a fost adus sub paza de la temniţă pentru a fi judecat de Henric, în prezenţa tuturor nobililor şi episcopilor care erau prezenţi. Având permisiunea să vorbească, Lambert a afirmat că este bucuros văzând că regele este dispus să asculte controversele religioase, mai ales că regele era un om cu judecată dreaptă şi cu înalte cunoştinţe.

“N-am venit aici ca să-ţi ascult laudele”! Treci la subiect” l-a întrerupt regele. Intimidat de acest răspuns aspru, Lambert a rămas tăcut.

“De ce stai acolo mut? Ce spui, în sacramentele altarului este trupul lui Cristos sau nu este?” a întrebat regele.

“Sunt de acord cu Sf.Augustin, este trupul lui Cristos din anumite puncte de vedere” a răspuns Lambert.

“Nu-mi vorbi mie de Sf.Augustin sau de alţii. Ce spui tu însuţi?” a întrebat regele în limba latină.

“În acest caz eu nu cred că sacramentul este chiar trupul lui Cristos” a răspuns Lambert.

Regele a lăsat la îndemâna lui Cranmer să continue interogatoriul, care împreună cu episcopul de Wichester şi Tonstal şi episcopul de Durham au încercat să îl facă pe Lambert să-şi schimbe părerea. Lambert era copleşit. Asaltat de zeflemeli şi ameninţări venite din partea unor oameni atât de puternici, impresionat de măreţia locului şi de prezenţa regelui şi epuizat din pricina statului în picioare timp de cinci ore, el s-a cufundat în tăcere.

Până la urmă ziua s-a încheiat, regele întorcându-se încă odată spre Lambert, "Ce mai spui, după atâtea învăţături primite de la oamenii aceştia educaţi? Eşti mulţumit? Vei trăi sau vei muri? Ce spui? Alege.

Lambert a răspuns: "Mă încredinţez şi mă supun voinţei voastre".

"Încredinţează-te mai degrabă în mâna lui Dumnezeu şi nu a mea", a răspuns regele.

"Îmi încredinţez sufletul în mâinile lui Dumnezeu dar trupul mi-l încredinţez clemenţei voastre".

"Dacă te încredinţezi judecăţii mele, vei muri. Eu nu voi apăra pe eretici". Regele s-a întors către Cromwell, cel mai mare prieten al protestanţilor, "Cromwell citeşte sentinţa lui de condamnare".

Prin intermediul sfatului episcopului de Winchester, Satan a făcut ca Lambert să fie condamnat chiar de tovarăşii săi protestanţi, Taylor, Barnes, Cranmer şi Cromwell - care toţi vor suferi mai târziu de dragul Evangheliei. Dintre toţi oamenii arşi pe rug la Smithfield nimeni nu a fost tratat atât de crud ca şi Lambert, care în ciuda chinurilor şi-a ridicat mâinile zdrobite cuprinse deja de flăcări şi a strigat oamenilor "Nimeni altul decât Cristos, nimeni altul decât Cristos!"

Robert Barnes

După ce a absolvit universitatea din Louvain, Robert Barnes a fost numit abatele şi conducătorul călugărilor augustini de la Cambridge. În acele vremuri se preda prea puţină literatură la Cambridge, însă Barnes a introdus studiul literaturii, dând astfel societăţii mulţi tineri educaţi care erau familiarizaţi cu lucrările lui Terence, Plaut, Cicero şi alţii. Odată ce studiul literaturii a fost pus la punct, Barnes a început să predice din epistolele lui Pavel, dând astfel Bisericii mulţi oameni destoinici.

Cunoştinţele scripturale ale lui Barnes au devenit faimoase datorită prelegerilor, discuţiilor şi predicilor sale, căci el predica întotdeauna împotriva episcopilor şi ipocriţilor; însă a continuat să susţină idolatria Bisericii până când a fost convertit de către Bilney.

Barnes şi-a rostit prima predică de protestant la biserica St.Edward's Church din Cambridge şi imediat a fost acuzat de erezie. Adus în faţa

cardinalului Wolsey, a fost convins de prietenii săi să abjure şi a făcut penitență publică la biserica St.Paul's înainte de a fi întemnițat pentru un an şi jumătate. După eliberarea sa din închisoare, Barnes a fost trimis în calitate de deținut eliberat la călugării din Londra, ordinul austin, însă aceştia i-au adus în curând şi mai multe acuzații şi a fost silit astfel să plece în Antwerp, la Luther.

În timpul petrecut la Antwerp, Barnes s-a împrietenit cu Luther, Melanchton, Ducele de Saxonia şi regele Danemarcei, care l-a trimis împreună cu Lubeck ca ambasador la regele Henric VIII. Sir Thomas More a vrut să-l prindă în timpul cât a fost în țară însă regele nu l-a lăsat deoarece Cromwell, prietenul şi sfătuitorul său a devenit protectorul protestanților. Barnes a avut permisiunea să susțină dispute cu episcopii şi să părăsească țara atunci când va dori. El s-a întors la Luther în Wittemberg ca să-şi publice cărțile, după care a a venit în Anglia la începutul domniei reginei Anna de Boleyn şi a devenit un predicator respectat.

Odată ce Stephen Gardiner a sosit din Franța, au început din nou necazurile protestanților. Din acel moment încolo religia a avut de suferit, ca şi regina Anna şi Cromwell de altfel, iar Barnes a fost întemnițat în Turnul Londrei până la arderea sa pe rug în ziua de 30 iulie, cu două zile după moartea lui Cromwell. Împreună cu el au fost arşi pe rug alți doi protestanți, Gerrand şi Jerome, şi trei catolici, Powel, Featherstone şi Abel. Faptul că atât protestanții cât şi catolicii au fost pedepsiți în acelaşi timp pentru credința lor a pus întreaga națiune în încurcătură, deşi acesta a fost rezultatul politic al divizării consiliului de coroană, jumătate fiind catolici şi jumătate fiind protestanți.

Legea celor şase articole

În anul 1539 parlamentul, la instigarea regelui Henric al VIII-lea a promulgat cele Şase Articole care sprijinea doctrina catolică a celibatului preoțesc şi a transubstanțierii. Pedeapsa pentru încălcarea acestei legi era moartea, fără posibilitatea de abjurare, deşi legea a fost puțin relaxată de parlament în 1544, lăsând posibilitatea abjurării şi a penitenței pentru primele două condamnări şi aplicarea pedepsei capitale pentru cea de-a treia condamnare.

În acelaşi timp parlamentul a interzis toate cărțile lui Tyndale, toate cântecele, piesele de teatru şi toate cărțile în limba engleză care încălcau cele Şase Articole. Textul Bibliei a fost interzis tuturor femeilor, meseriaşilor, ucenicilor, călătorilor, slujitorilor, pădurarilor, fermierilor şi muncitorilor. Nobililor şi soțiilor lor le era îngăduit să citească Biblia doar dacă o făceau în tăcere, fără să îşi expună părerile cu privire la ea.

O altă reglementare dată prin cele Şase Articole îngăduia unei persoane acuzate de erezie să aducă martori care să-l sprijine, într-un număr egal cu sau mai mare decât numărul martorilor acuzării. Acest lucru nu a mai fost permis niciodată până atunci în procesele de erezie.

Kerby şi Clarke

Kerby şi Clarke au fost prinşi la Ipswich în 1546 şi aduşi în fața Lordului Wentworth şi a altor comisionari pentru a fi cercetați. În cadrul procedurilor au fost întrebați dacă cred în transubstanțiere şi recunoscând că nu cred, amândoi şi-au afirmat credința cum că Cristos a instituit Cina cea de taină ca o comemorare a morții Sale pentru iertarea păcatelor, însă acest lucru nu presupunea implicarea a chiar trupului şi sângelui în sacrament.

Kerby a fost condamnat să ardă pe rug în ziua următoare la Ipswich iar Clarke în lunea următoare la Bury. În momentul în care şi-a auzit sentința Kerby s-a închinat adânc, şi-a ridicat mâinile şi a strigat "Slavă Dumnezeului cel Atotputernic!"

În ziua următoare Kerby a fost dus în piață la ora zece dimineața, unde rugul şi lemnele erau deja pregătite. El s-a dezbrăcat până la cămaşă, având tichia de noapte pe cap şi a fost înlănțuit de stâlp. Au fost prezenți în jur de două mii de oameni, printre care şi Lord Wentworth. După o predică susținută de către Dr.Rugham în timpul căreia Kerby a comentat cu glas tare către oameni ori de câte ori era de acord sau în dezacord față de Rugham, i s-a dat timp să-şi rostească rugăciunile, care i-au mişcat pe toți până la lacrimi, chiar şi pe lordul Wentworth. S-a dat foc rugului şi Kerby a strigat la Dumnezeu, bătându-şi pieptul cu pumnii şi ridicându-şi mâinile până când a putut s-o facă. Toți cei prezenți L-au slăvit pe Dumnezeu pentru credincioşia până la moarte a lui Kerby.

În timp ce Roger Clarke era dus la rug lunea următoare în Bury, au fost întâlniți de o procesiune a ostiei. Clarke a refuzat să-şi plece capul sau să-şi descopere capul, mustrând vehement o asemenea idolatrie şi mâniindu-i pe slujbaşii din jurul său.

Moartea regelui Henric al VIII-lea

După o lungă suferință, la sfârşitul lunii ianuarie 1547, a devenit evident pentru medicii regelui Henric al VIII-lea că acesta era pe moarte. Deşi credeau că regele trebuie să ştie în ce stare se află sănătatea sa, nici unul nu era dispus să rişte să îl înştiințeze. Sarcina a căzut asupra unuia, numit Master Denny, care i-a spus curajos regelui că este pe moarte şi l-a îndemnat să se pregătească chemându-L pe Dumnezeu prin Cristos pentru har şi îndurare.

Regele a ascultat de Denny, a reflectat asupra propriilor păcate pe care le regreta însă a conchis "ândurarea lui Cristos poate să-mi ierte toate păcatele, chiar dacă acestea ar fi mai rele decât sunt".

Bucuros că îl aude pe rege vorbind astfel, Denny l-a întrebat dacă i-ar place să vorbească cu cineva. Henric a răspuns că i-ar place să-l vadă pe Dr.Cranmer, dar când acesta a sosit, regele nu mai putea vorbi şi era prea puțin conştient; el a putut doar să-şi întindă mâna şi să-i apuce mâna lui

Cranmer. Acesta l-a îndemnat pe rege să-şi pună nădejdea în Cristos şi să apeleze la îndurarea Sa iar Henric i-a apăsat mâna în semn că face acest lucru, după care a murit. Henric a domnit timp de treizeci şi şapte de ani şi nouă luni şi a lăsat în urmă trei copii; Edward, Mary şi Elizabeth.

Patrick Hamilton

Primul martir scoțian a fost Patrick Hamilton, abate de Ferne, fiul lui Sir Patrick Hamilton de Kincavill şi a lui Catherine Stewart, fiica Ducelui de Albany. Tânărul Hamilton a fost educat la St.Andrew's în filozofia liberală a lui John Mair, dar a citit după aceea şi lucrările lui Luther din proprie inițiativă. El a fost cunoscut pentru liberalismul gândirii sale şi şi-a însuşit din toată inima teologia protestantă, însă a fugit la Wittemberg atunci când a fost somat să se înfățişeze înaintea conciliului eclesiastic.

La Wittemberg, Hamilton s-a împrietenit cu Luther şi cu Melanchton, care l-a recomandat lui Lambert, rectorul universității din Marpurg. Lambert l-a instruit şi mai mult pe Hamilton în protestantism, ceea ce a dus la o mare schimbare în lăuntrul său. Înainte vreme fusese sceptic şi timid dar acum a devenit curajos, aproape dur şi a hotărât să se întoarcă în Scoția pentru a predica acolo credința.

Hamilton a ajuns în Scoția în anul 1527 şi s-a adresat în mod public poporului de câteva ori până să fie prins şi întemnițat. Tinerețea sa- avea douăzeci şi opt de ani-talentul său şi atitudinea sa plăcută şi blândă au determinat pe mulți dintre fețele bisericeşti să încerce să-l facă pe Hamilton să-şi schimbe părerile sau măcar să-l convingă să nu îşi mai predica credința şi să deranjeze astfel Biserica. Hamilton s-a ținut atât de tare încât a convertit un preot catolic pe nume Aless, care l-a vizitat în celula sa. Cu timpul şi Aless a ajuns să fie persecutat pentru noua sa credință şi a fost ars pe rug.

Urcat pe eşafod, Hamilton şi-a dat toate hainele slujitorului său, mângâindu-l cu cuvintele "Ceea ce am să sufăr eu, prietenul meu drag, pare amar şi înfiorează carnea. Dar adu-ți aminte că aceasta este intrarea în viața veşnică, care nu este pentru aceia care se dezic de Domnul".

Deşi suferința i-a fost prelungită din pricina neîndemânării călăului, el nu a încetat să predice oamenilor care erau de față. "Cât va mai dura o Doamne, întunericul care acoperă această împărăție? Cât vei mai îngădui această tiranie a oamenilor?" a strigat el şi a murit cu cuvintele "Doamne Isuse, primeşte sufletul meu"!

Henry Forrest

La câțiva ani după moartea lui Hamilton, Henry Forrest a predicat că acesta a fost un martir şi ceea ce el proclama era adevărat. Forrest a fost întemnițat de către James Beaton, arhiepiscopul de la St.Andrew's, care a trimis un călugăr pe nume Walter Land să asculte spovedania lui Forrest. În

spovedania sa aşa-zis secretă, el şi-a afirmat credința în Hamilton şi în cauza pentru care acesta şi-a dat viața. Călugărul s-a dus imediat la episcop şi i-a spus tot ce Forrest a mărturisit în spovedania sa, mărturisire care a fost folosită drept dovadă atunci când a fost judecat.

În ziua execuției, Forrest a fost deposedat de toate funcțiile sale bisericeşti în fața clerului, în timp ce striga cuvintele "Ruşine celor prefăcuți! Ruşine călugărilor falşi! Nu respectă taina spovedaniei! De azi încolo nimeni să nu se mai încreadă în vreun călugăr, căci condamnă Cuvântul lui Dumnezeu şi înşeală pe oameni".

Forrest a plătit cu viața pentru mărturia sa credincioasă, la partea nordică a gardului bisericii St.Andrew's.

James Hamilton, Catherina Hamilton, Straiton, Gourlay

În anul 1534, James Hamilton, Catherine Hamilton, David Straiton şi Norman Gourlay au fost chemați înaintea regelui James V la Edinburgh. James Hamilton a fost acuzat că susține ideile fratelui său Patrick. Regele l-a avertizat pe Hamilton să nu se prezinte la judecată, fiindcă nu-l va putea apăra ci să părăsească țara şi să-şi abandoneze pământurile şi averea pentru a putea să-şi scape viața.

Catherine Hamilton, sora lui James şi mătuşa regelui, a fost acuzată că nu crede că poate fi mântuită prin fapte. După o discuție îndelungată cu un avocat pe nume John Spens, ea a conchis exclamând "Fapte aici, fapte acolo! Ce fel de fapte sunt acestea? Eu ştiu că nici o faptă nu mă poate mântui decât lucrarea mântuitoare a lui Cristos, Domnul şi Mântuitorul meu!"

Regele s-a întors într-o parte ca să poată râde la auzul răspunsului ei după care a chemat-o pe Catherine la el şi a convins-o să se abjure de dragul familiei. Ea a fost pusă în libertate.

Straiton a fost un domn dintr-o familie bună, dar s-a certat cu episcopul de Moray cu privire la zeciuală. Într-una din zile, când a fost provocat de colectorii Bisericii, Straiton a poruncit slujitorilor săi să arunce înapoi în mare fiecare al zecelea peşte pe care l-au prins şi l-a îndemnat pe colector să meargă şi să-şi caute taxa în mare. Dar apoi s-a liniştit şi a devenit un convertit sincer al reformei. Acuzat de erezie, Straiton a refuzat să se dezică de credința sa şi astfel a fost ars pe rug împreună cu Gourlay, în ziua de 27 august 1534.

Vicarul Thomas Forrest

În fiecare duminică, vicarul Thomas Forrest predica din Evanghelie, lucru pe care de obicei îl făceau doar călugării. Drept răzbunare, aceştia l-au acuzat că a dezvăluit tainele Scripturii la oamenii de rând, că a citit Biblia în limba oamenilor de rând şi a făcut ca clerul să fie disprețuit de către popor.

Episcopul de Dunkeld l-a chemat pe vicar la el şi l-a sfătuit să nu mai predice în fiecare duminică; dacă voia să facă acest lucru, trebuia să se călugărească.

Forrest i-a răspuns că o singură predică din Evanghelie într-o săptămână cu greu poate fi suficient, însă episcopul a continuat să-şi suusțină ideea că ei nu au fost ordinați să predice şi a recunoscut că el nici măcar nu cunoaşte Vechiul Testament, dar este mulțumit să-şi cunoască liturghierul. Thomas Forrest nu a pățit nimic de data aceasta chiar dacă şi-a menținut poziția şi a refuzat să se oprească din predicarea din Biblie.

Insă la scurtă vreme după aceasta, el a fost arestat împreună cu doi călugări, pe nume Keillor şi Beveridge, un preot pe nume Duncan Simpson, un domn pe nume Robert Forrester şi alți trei sau patru oameni din oraşul Stirling. Fiind acuzați că sunt eretici de seamă care învață erezii, nu li s-a dat nici unuia dintre ei ocazia să abjure. Acuzațiile principale aduse împotriva lor au fost că au luat parte la căsătoria unui preot şi au mâncat carne la nuntă, lucru desfăşurat în timpul postului Paştelui.

Au fost cu toții arşi pe rug la Edinburgh, în luna februarie a anului 1538 sau 1539.

George Wishart

În anul 1543 George Wishart preda la universitatea din Cambridge. El era un bărbat înalt, cu o expresie uşor tristă, cu părul negru şi o barbă lungă. Acest băştinaş din Scoția era un om plăcut, politicos şi umil, căruia îi plăcea să călătorească, să învețe şi să înevețe pe alții. El se îmbrăca întotdeauna în negru şi hainele sale folosite le dădea în mod obişnuit săracilor. Wishart era bine cunoscut pentru milostenia sa creştinească şi pentru modul spartan în care trăia, mâncând de două ori pe zi, postind o zi din patru şi dormind pe o saltea de paie cu aşternuturi de canava, pe care le dăruia ori de câte ori îşi schimba patul.

Wishart a fost arestat şi întemnițat în castelul St.Andrew şi pus în lanțuri pentru doctrina sa. În ziua în care a fost somat să se prezinte înaintea cardinalului la St.Andrew's, a fost escortat la biserică de către o sută de oameni înarmați. Oprindu-se o clipă ca să-şi dea punga cu bani unui sărac care şedea lângă uşă, a fost condus la cardinal. Vicarul John Winryme s-a urcat la amvon pentru a predica despre erezie, după care Wishart a trebuit să stea lângă amvon şi să-l asculte pe John Lauder rostind acuzațiile aduse împotriva sa. Când acest preot bine hrănit le-a citit pe toate, cu fața scăldată în transpirație şi cu spume la gură, a scuipat în obrazul lui Wishart şi l-a întrebat "Cum răspunzi acestor acuzații, trădătorule şi hoțule?"

Vicarul a îngenuncheat puțin la amvon pentru a se ruga, după care a răspuns calm şi politicos, cerând să fie lăsat să-şi explice doctrina din trei motive: "În primul rând pentru că prin predicarea Cuvântului lui Dumnezeu se descoperă Slava Sa. De aceea este logic ca de dragul arătării slavei lui

Dumnezeu să mă auziți învățând Cuvântul curat al lui Dumnezeu. În al doilea rând, din moment ce mântuirea vine din Cuvântul lui Dumnezeu ar fi nedrept din partea voastră să nu mă ascultați învățând Cuvântul lui Dumnezeu.

În al treilea rând, învățătura voastră este plină de cuvinte hulitoare şi abominabile care vin de la diavol. Ar trebui să cunoaşteți învățătura mea pentru ca să nu trebuiască să mor în mod nedrept spre condamnarea sufletelor voastre. De când am venit în această țară nu am făcut nimic altceva decât să-i învăț pe oameni poruncile lui Dumnezeu, cele douăsprezece articole ale credeului şi rugăciunea Domnului în limba lor maternă. În Dundee i-am învățat din Epistola lui Pavel către Romani şi vă voi arăta cum am făcut să-i învăț...”

Acuzatorul său a strigat dintr-odată “Ereticule, trădătorule şi hoțule” Nu ai avut dreptul să predici! Ți-ai arogat această putere fără ca să ai autoritate din partea Bisericii!”

Prelații adunați la fața locului au exclamat “Dacă îl vom lăsa să predice în acest loc, el este atât de îndemânatic şi cunoaşte atât de bine Scripturile încât îi va întoarce pe oameni împotriva noastră”.

Văzând care este planul lor, Wishart a cerut să poată apela la lordul guvernator, din moment ce acesta îl arestase de fapt şi astfel el ar trebui să fie judecat de către autoritățile civile şi nu de către Biserică.

În ciuda acestui apel al său, au fost citite optsprezece capete de acuzare împotriva sa, la care a răspuns pe rând, susținându-şi în mod corect opinia cu ajutorul Scripturii. Când episcopii au terminat capetele de acuzare, l-au condamnat pe Wishart să moară pe rug ca eretic, ignorând replicile sale şi au risipit adunarea.

Întors în temnița din castel, Wishart a refuzat să se spovedească la cei doi călugări care au venit în acest scop şi a cerut să se spovedească la Vicarul John Winryme care a predicat la audierea sa.

Rugul a fost pregătit şi spânzurătoarea a fost înălțată. Cardinalul, temându-se că prietenii lui Wishart îl vor salva, a dat ordin ca toate armele din castel să fie îndreptate către spânzurătoare. Lui Wishart i s-au legat mâinile la spate şi i s-a pus un lanț în jurul pieptului, apoi a fost dus la rug fiind tras de o funie care i-a fost legată la gât.

Wishart le-a spus oamenilor adunați acolo să nu lase ca moartea să îi îndepărteze de Cuvântul lui Dumnezeu.

“Vă îndemn să iubiți Cuvântul lui Dumnezeu şi să suferiți răbdători, cu inima împăcată, de dragul Cuvântului care este mântuirea voastră şi mângâierea voastră veşnică”.

Apoi a rugat mulțimea să îi ajute pe urmaşii lui să rămână înrădăcinați în învățătura sa.

“Nu mă tem de acest foc cumplit. Dacă veți fi prigoniți din pricina Cuvântului să nu vă temeți de aceia care ucid trupul dar nu pot ucide sufletul. În seara aceasta voi sta la masă cu Domnul”.

După ce Wishart L-a rugat pe Dumnezeu să-i ierte pe cei care l-au condamnat, călăul a îngenuncheat înaintea sa zicând:

“Domnule, vă rog să mă iertați, nu sunt vinovat de moartea dumneavoastră”.

“Vino încoace,” a răspuns Wishart. Când călăul s-a apropiat de el, Wishart l-a sărutat pe obraz şi i-a spus “Iată semnul iertării mele. Fă-ți datoria”. În timp ce Wishart a fost spânzurat şi ars pe rug, mulțimea l-a jelit şi s-a plâns că a fost măcelărit un miel nevinovat.

Adam Wallace

Adam Wallace a fost judecat în biserica Blackfriar’s din Edinburgh înaintea unei mari mulțimi de preoți, episcopi, arhiepiscopi, profesori şi autorități civile. Acuzatorul său a fost John Lauder, paroh de Marbottle, care era îmbrăcat într-un stihar cu glugă roşie.

Wallace arăta ca şi un om simplu şi sărac atunci când a fost adus la judecată. Lauder a început spunând “Adam Wallace, eşti auczat de următoarele erezii: în primul rând i-ai învățat pe oameni că pâinea şi vinul de pe altar nu devin trupul şi sângele lui Cristos după rugăciunea de consacrare”.

Wallace s-a întors către judecători: “Nu am învățat pe nimeni altceva şi nu am spus nimic altceva decât ceea ce am găsit în această carte care este Cuvântul lui Dumnezeu. Dacă am greşit, accept pedeapsa voastră, dar tot ce am spus din această carte.” După care a citat Mat.26:26-28 şi Luca 22:19.

S-a mai citi odată acuzația şi lui Wallace i s-a poruncit să răspundă cu da sau cu nu. “Nu i-am învățat decât pe aceia care m-au rugat s-o fac şi aceasta nu am făcut-o prea des. Ceea ce am afirmat este că dacă sacramentele sunt cu adevărat admnistrate şi folosite aşa cum le-a instituit Fiul Dumnezeului cel viu, atunci Dumnezeu este prezent acolo.”

Întrebat iarăşi, Wallace a folosit Scriptura pentru a arăta de ce credea el că ostia nu poate fi chiar trupul şi sângele lui Cristos.

Acuzatorii au trecut la cel de-al doilea capăt de acuzare: “I-ai învățat pe oameni că misa este idolatrie şi este urâtă de Dumnezeu”.

Wallace a răspuns: “Am citit Cuvântul lui Dumnezeu în trei limbi şi nu am găsit în el cuvântul “misa”. Dacă misa nu se întemeiază pe Scriptură atunci

este idolatrie şi este urâtă de Dumnezeu. Dar dacă cineva o să-mi poată arăta acest cuvânt în Scriptură, o să-mi recunosc greşeala şi mă voi supune corecării şi pedepsei”.

Acuzatorul a continuat: “Ai învățat în mod fățiş că Dumnezeu este doar o pâine, semănată ca bob de grâu, crescută în pământ şi coaptă de către oameni. Nimic altceva”.

“Eu mă închin la Tatăl, la Fiul şi la Duhul Sfânt, cele Trei Persoane ale Dumnezeirii care sunt una şi care au creat şi au dat forma cerurilor şi pământului şi la tot ce cuprind ele. Nu ştiu la ce Dumnezeu vă închinați voi, dar dacă mi-l arătați, vă voi putea spune ce anume este el”.

Wallace a rămas neclintit în mărturia sa şi a fost condamnat şi trimis înapoi în temniță. În ziua morții sale, păzitorii săi l-au avertizat să nu vorbească mulțimii, însă mulți oameni i-au spus “Dumnezeu să Se îndure de tine” în timp ce trecea, la care el răspundea “Să Se îndure şi de voi”. Ajuns la stâlpul rugului, s-a adresat mulțimii: “Să nu vă tulburați din pricină că eu mor de dragul adevărului. Ucenicul nu este mai mare ca Învățătorul său.” Păzitorii l-au amenințat fiindcă a vorbit iar el s-a uitat către cer zicând “Nu vor să mă lase să vorbesc”.

S-a dat foc rugului şi Adam Wallace s-a dus credincios să fie cu Dumnezeu.

Walter Milne

Dintre martirii scoțieni, Walter Milne a fost cel care a avut un rol crucial, întrucât din cenuşa sa au răsărit mii de alți susținători ai crezului său, care au silit Biserica Scoției să dezbată problema adevăratei religii atât cu francezii cât şi cu Biserica Catolică.

Milne a fost preotul paroh din Lunan şi a îmbrățişat doctrinele Reformei, fiind condamnat pentru aceasta pe vremea lui beaton. Milne a reuşit să scape din închisoare şi să se ascundă în Scoția până când indulgența reginei i-a îngăduit să-şi reia activitatea de predicare. Silit să se ascundă din nou, el a fost prins şi judecat pentru erezie la biserica St.Andrew’s, având atunci optzeci şi doi de ani.

Iată dialogul care a avut loc între Milne şi Andrew Oliphant, unul din preoții episcopului, la procesul care a avut loc în aprilie 1551:

“Ce crezi despre căsătoria preoților?” a întrebat Oliphant.

“Socotesc că este o legătură binecuvântată, fiindcă Cristos însuşi a păstrat-o, a aprobat-o şi a lăsat-o oamenilor. Dar dumneata nu crezi că este şi la îndemâna dumitale şi o respingi, în timp ce îți iei soțiile şi fiicele altor oameni, fără să mai respecți legământul instituit de Dumnezeu. Ai jurat castitate dar ți-ai încălcat jurământul. Sfântul Pavel mai degrabă s-ar fi

căsătorit decât să ardă, şi eu am făcut la fel, căci Dumnezeu nu a interzis niciodată cuiva căsătoria”.

“Spui că nu sunt şapte sacramente”.

“Dați-mi mie Cina Domnului şi botezul şi restul puteți să-l împărțiți între voi. Dacă totuşi sunt şapte sacramente, de ce ați omis una din ele, căsătoria, şi v-ați dedat la imoralitate?”

“Eşti împotriva sacramentului altarului şi spui că misa este idolatrie”.

“Voi faceți ca şi stăpânul sau regele care cheama pe mulți la masa sa şi când masa este pusă şi sună clopotul care cheamă oamenii la masă, se întoarce cu spatele la cei chemați, mănâncă singur şi îşi bate joc de ceilalți. Asta faceți şi voi”.

“Negi că sacramentul altarului este chiar trupul lui Cristos”.

“Scriptura lui Dumnezeu nu trebuie înțeleasă în mod carnal, firesc ci în mod duhovnicesc şi aceasta pe baza credinței. Iar în ceea ce priveşte misa, este o greşeală. Cristos S-a dat pe Sine o singură dată pentru a fi răstignit pentru păcatele oamenilor şi nu o va mai face niciodată din nou. El a pus capăt tuturor fertfelor”.

“Negi slujba episcopală”.

“Cei pe care îi numiți episcopi nu fac lucrarea unui episcop aşa cum o defineşte Pavel în Epistola sa către Timotei. Ei trăiesc pentru plăceri şi nu le pasă de turma lor. Ei nu cinstesc Cuvântul lui Dumnezeu ci aleargă după propria lor cinste”.

“Te-ai pronunțat împotriva pelerinajelor”.

“Pelerinajele nu sunt poruncite în Scriptură. Nicăieri nu se comit imoralități mai mari ca la pelerinajele voastre.”

“Predici pe ascuns în case şi pe câmp predici în mod fățiş”.

“Da, şi predic şi pe mare, într-o corabie”.

“Te lepezi de credința ta sau nu? Că dacă n-o faci, te voi condamna”.

“Sunt acuzat pentru însăşi viața mea. Oricum sunt dator cu o moarte, aşa că îți spun aşa cum i-a spus Cristos lui Iuda, să faci repede ceea ce ai de făcut. Nu mă voi dezice de adevăr, eu sunt grâu şi nu pleavă şi nu voi fi suflat de vânt sau de imblaciu, ci voi supraviețui”.

Andrew Oliphant a dat ordin ca Milne să fie dat pe mâna unui judecător laic pentru a fi ars pe rug ca eretic, însă primarul oraşului a refuzat să fie

judecătorul lui, aşa cum a făcut şi şambelanul episcopului. Întregul oraş a fost tulburat în aşa măsură încât nu le-au vândut slujitorilor episcopului nici măcar o funie cu care să-l lege pe Milne de stâlp sau de butoiul cu gudron. Până la urmă, Alexander Summerwail, mai ignorant şi mai crud decât ceilalți, a acționat ca judecător şi l-a trimis pe Milne pe rug.

Când Milne a fost adus la locul execuției, Oliphant i-a poruncit să se urce la stâlpul rugului.

“Nu urcă-mă dumneata acolo şi fă-te părtaş morții mele. Legea lui Dumnezeu îmi interzice să mă omor pe mine însumi. Dar mă voi lăsa urcat bucuros”, a răspuns Milne. Oliphant l-a urcat atunci el însuşi pe bătrân pe rug.

Milne s-a adresat mulțimii zicând: “Dragi prieteni, eu sufăr astăzi pentru ca să apăr credința în Isus Cristos, arătată în Vechiul şi Noul Testament. Îl slăvesc pe Dumnezeu pentru că m-a chemat să pecetluiesc adevărurile Sale cu însăşi viața mea, pe care aşa cum am primit-o de la El, am să o dau pentru slava Sa de bunăvoie. Dacă vreți să scăpați de moartea veşnică, nu vă lăsați înşelați de minciunile preoților, călugărilor, stareților, episcopilor şi a celorlați din secta lui anticrist. Puneți-vă nădejdea doar în Isus Cristos şi îndurarea Sa pentru a fi mântuiți”.

Mulțimea l-a plâns şi l-a jelit pe Milne şi moartea sa i-a impresionat atât de mult încât el a fost ultimul martir religios care a trebuit să moară în Scoția.

Capitolul 6

John Rogers

John Rogers a fost educat la universitatea din Cambridge şi a slujit ca şi capelan al comercianților englezi care trăiau la Antwerp în Olanda. Acolo el s-aântâlnit cu William Tyndale şi Miles Coverdale, care amândoi au părăsit Anglia cu o vreme înainte. Fiind convertit la protestantism, Rogers i-a ajutat pe cei doi la traducerea Bibliei în limba engleză, s-a căsătorit şi s-a mutat la Wittemberg, unde i s-a încredințat o adunare s-o conducă.

Rogers şi-a slujit adunarea timp de doi ani înainte de a se întoarce în Anglia, în timpul domniei regelui Edward VI, care a proscris catolicismul şi a făcut din protestantism religie de stat. Rogers a slujit în biserica St.Paul's până când tronul a fost ocupat de regina Maria, care a proscris Evanghelia şi a adus înapoi catolicismul în Anglia.

Chiar şi în aceste condiții Rogers a continuat să predice împotriva proclamației reginei, cână când consiliul i-a ordonat să rămână în arest la domiciliu în propriul său oraş, ceea ce el a şi făcut deşi ar fi putut lesne părăsi țara. Protestantismul nu a putut să prospere în timpul domniei reginei Maria, Rogers ştia că ar putea găsi de lucru în Germania şi avea şi o soție şi zece copii la care trebuia să se gândească, însă a ales să nu-şi abandoneze cauza de dragul de a-şi scăpa viața. A rămas în arest la domiciliu pentru o bună bucată de timp, până când Bonner, episcopul Londrei a făcut ca să fie întemnițat la Newgate, laolaltă cu hoții şi criminalii, ca apoi Winchester să-l condamne la moarte.

Dimineața devreme, în ziua de 4 februarie 1555, soția temnicerului l-a trezit pe Rogers şi i-a spus să se îmbrace în grabă; era ziua în care trebuia să urce pe rug. El şi-a întâlnit soția şi cei unsprezece copii pe drum spre Smithfield, dar a refuzat să abjure. Sosit la Smithfield, a mai primit o şansă din partea şerifului Woodroofe.

"Voi pecetlui cele ce le-am predicat cu sângele meu", a răspuns Rogers.

"Deci este un eretic". a zis Woodroofe.

"Asta se va cunoaşte doar în ziua judecății".

"Ei bine, eu n-am să mă rog pentru tine!"

“Eu însă mă voi ruga pentru dumneata”.

Cu puțin înainte de a fi aprins rugul, a sosit o grațiere dar Rogers a refuzat să se lepede de credința sa şi să accepte grațierea, devenind astfel primul martir care a murit în timpul domniei reginei Maria.

Lauwrence Sanders

După ce regina Maria a interzis deja în primul an al domniei sale predicarea protestantă, câțiva slujitori ai lui Dumnezeu au continuat să predice Evanghelia ca pastori particulari. Unul dintre aceştia era şi Lawrence Sanders.

El se trăgea dintr-o familie nobilă prosperă, a studiat la Eton şi King’s College din Cambridge. Întrucât mama sa văduvă dorea ca el să devină comerciant, s-a dus ucenic la un comerciant numit Sir William Chester.

Însă în curând Sanders şi-a dat seama că de fapt vrea să devină predicator, iar Chester fiind un om bun l-a eliberat de condițiile impuse prin contract, aşa că Sanders s-a putut întoarce la Cambridge ca student la teologie.

Sanders a început să predice în timpul domniei regelui Edward, când protestantismul a devenit religia oficială a Angliei. După ce a deținut câteva funcții, a devenit predicator la țară, în Leicestershire, unde a slujit sârguincios până când i s-a oferit o slujbă la o biserică din Londra numită Allhalows. Tocmai când era pe punctul să renunțe la slujba sa la țară pentru a se putea concentra slujirii în parohia londoneză, regina Maria şi-a depus pretenția la tron. Văzând că ea va aduce vremuri grele pentru toți protestanții, Sanders şi-a păstrat ambele slujbe; dacă ar fi renunțat la una din ele, în mod sigur ar fi fost înlocuit cu un catolic.

Astfel că a fost nevoit să călătorească de la o parohie la alta până când a devenit ilegală predicarea Evangheliei. Sanders a continuat să predice în adunarea sa de la țară până când a fost oprit cu forța să o mai facă. Din moment ce nu mai putea sluji acolo, s-a dus înapoi la Londra.

Odată intrat în oraş în ziua de 14 octombrie, sâmbăta, el s-a întâlnit cu Sir John Mordant, consilier al reginei, care l-a avertizat să nu predice în ziua următoare; Sanders i-a ignorat sfatul şi şi-a ținut predica în dimineața următoare. În timp ce se pregătea pentru predica de după- masă, a fost ridicat din biserica sa şi dus în fața episcopului, a lui Sir John Mordant şi a câtorva capelani. Episcopul l-a pus să-şi aştearnă pe hârtie crezul despre transubstanțiere şi l-a trimis înaintea lordului cancelar care l-a întemnițat.

După ce a stat întemnițat timp de cinsprezece luni, perioada în care a rămas credincios conştiinței sale, Sanders a fost dus la judecată înaintea lordului cancelar şi a fost acuzat de trădare, erezie şi de răzvrătire. După ce i s-a arătat hârtia pe care a scris-o despre substanțiere, Sanders a răspuns: “Ce-

am scris, am scris. Nu mă ştiu vinovat de nimic altceva şi nu puteți să mă acuzați de nimic”.

După ce a fost excomunicat şi dat pe mâna autorităților legale, a fost vizitat în închisoare de către episcopul Londrei, care a venit să-l deestituie din toate funcțiile, pe data de 4 februarie. După ce episcopul a terminat ce avea de făcut, Sanders i-a spus “Mulțumesc lui Dumnezeu că nu sunt din biserica ta”.

În ziua de 8 februarie, Sanders a îmbrățişat stâlpul rugului şi l-a sărutat zicând: “Bun venit la crucea lui Cristos, bine ai venit viață veşnică”.

John Hooper

În timpul domniei regelui Edward, John Hooper a slujit ca episcop a doua dioceză, purtându-se întotdeauna după sfaturile date episcopilor de către Pavel în Epistola sa către Timotei. El nu a căutat niciodată câştiguri personale, ci s-a îngrijit de turma sa şi de mântuirea ei, dăruind altora toți banii care îi veneau. De două ori eu însumi(Foxe) am văzut casa lui Hooper plină de cerşetori şi săraci care mâncau la masa lui umplută de cârnați, lucru despre care un slujitor mi-a spus că se întâmplă în fiecare seară înainte ca Hooper să se aşeze la masă pentru ca să-şi mănânce cina.

Hooper a slujit ca episcop timp de mai mult de doi ani, în timpul regelui Edward. Când acesta a murit şi regina Maria a fost încoronată, Hooper a fost printre primii care au fost somați să meargă la Londra şi arestați. El a rămas întemnițat optsprezece luni, în majoritatea timpului fiind grav bolnav şi a fost silit să-şi cheltuiască banii pentru a putea procura ceva hrană. În ziua de 19 martie 1554, Hooper a fost chemat înaintea episcopilor de Winchester, Londra, Durham,Llandaf şi Chichester şi i s-a luat propria episcopie. În ziua de 22 ianuarie 1555,episcopul de Winchester l-a chemat în fața sa pentru a-i cere să se lepede de credința protestantă şi să îl accepte pe Papa drept cap al bisericii din Anglia. Dacă va face acest lucru, va fi grațiat, aşa cum au fost grațiate alte fete bisericeşti din Anglia.Hooper a refuzat.

În 28 ianuarie 1555, Hooper a fost adus în fața lui Winchester şi a altora şi i s-a mai dat o şansă pentru acceptarea Bisericii catolice. Aceasta s-a întâmplat în ziua în care Rogers a fost la înfățişare şi ei s-au întâlnit la ieşirea din biserică fiind dați în grija păzitorilor.

“Frate Rogers, n-ar trebui să punem mâna pe treabă şi să dăm foc la rugurile astea?” a întrebat Hooper.

“Ba da, domnule, prin harul lui Dumnezeu”, a răspuns Rogers.

“Fii sigur că Dumnezeu ne va da tărie.”

Hooper a fost dus înapoi în temniță la Newgate pentru şase zile, în 29 ianuarie. În 4 februarie episcopul Londrei l-a înlăturat din toate funcțiile sale bisericeşti şi a fost dus la Gloucester pentru a fi pus pe rug.

În ziua de 5 februarie, Hooper a fost dus la rug, unde călăul i-a dat câteva pachețele cu praf de puşcă pentru a putea să-şi grăbească moartea şi să-şi scurteze suferința. El şi-a pus pachețelele sub brațe şi între picioare. Au fost aduse fiare ca să fie legat de stâlp, una pentru gât, una pentru piept şi una pentru picioare, dar Hooper a zis că nu este nevoie de ele, aşa că a fost legat doar la piept.

După ce Hooper l-a iertat pe cel care a aprins focul, fiindcă s-au folosit lemne verzi, focul s-a aprins greu şi chiar şi atunci când flăcările au crescut, ele au fost suflate de vânt departe de Hooper. S-a aprins al doilea foc, dar acesta nu ardea decât mocnit şi flăcările nu creşteau aşa cum ar fi trebuit. Când focul a fost aprins pentru a treia oară, praful de puşcă a explodat dar n-a rezolvat mare lucru din pricina vântului care sufla.

Chiar şi când gura îi era înegrită şi limba umflată, buzele lui Hooper au continuat să se mişte până când au ars până la gingii. Atunci a început să-şi bată pieptul cu pumnii, până când una din brațe i-a căzut; a continuat sâ-şi bată pieptul cu cealaltă mână, cu apa, grăsimea şi sângele picurând din vârfurile degetelor, până când mâna i s-a lipit de fierul care îi cuprindea pieptul.

Hooper a răbdat focul timp de patruzeci şi cinci de minute, suferind răbdător chiar şi atunci când partea de jos a trupului i-a ars şi i s-au vărsat intestinele.

Acum el împărățeşte ca un martir binecuvântat, în bucuriile cerului care au fost pregătite pentru cei credincioşi lui Cristos.

Rowland Taylor

Oraşul Hadleigh din Suffolk a fost unul din primele oraşe din Anglia care au auzit vestindu-se Cuvântul lui Dumnezeu de către Thomas Bilney. Datorită implicării sale, un mare număr de bărbați şi femei din acea parohie au ajuns să cunoască Scriptura, mulți dintre ei ajungând să citească întreaga Biblie. Unii dintre ei puteau reda majoritatea epistolelor pauline pe de rost, şi cei mai mulți erau în stare să dea o părere conformă voii lui Dumnezeu în problemele controversate. Chiar şi copiii şi servitorii din oraş au fost educați şi pregătiți din Cuvântul lui Dumnezeu, astfel că oraşul părea mai mult o comunitate academică de oameni educați decât un oraş muncitoresc. Dar ceea ce era mai important decât acestea era faptul că locuitorii oraşului urmau în mod credincios principiile Cuvântului lui Dumnezeu în viața lor de zi cu zi.

Pastorul oraşului Hadleigh era dr.Rowland Taylor, doctor în drept civil şi în drept bisericesc. În acele vremuri majoritatea pastorilor primeau câte o casă

şi o bucată de pământ pentru a se putea susține, dar cei mai mulți dădeau pământul în arenda fermierilor şi numeau un preot needucat care să slujească oraşul, în timp ce ei trăiau în altă parte şi nu îi ajutau pe oamenii care le-au fost dați în grijă. Însă Taylor trăia în oraş împreună cu turma sa, împlinind porunca dată de Isus lui Petru: "Petre, Mă iubeşti?Paşte oițele Mele." Taylor profita de orice prilej ca să-şi adune în jur enoriaşii şi să-i învețe despre doctrina mântuirii.

Întreaga viață a lui Taylor a fost o binecuvântare pentru oraş. El era un om smerit care putea fi lesne abordat de către săracii care apelau la el pentru ajutor. El nu a ezitat niciodată ca să-i mustre pe cei bogați, aşa cum şi trebuia să facă un astor bun. Taylor era întotdeauna blând, fără să poarte pică cuiva sau să fie rău intenționat şi era întotdeauna gata să facă bine la toți oamenii. Oricine ea sărac, orb, olog, bolnav sau care avea mulți copii de crescut, găsea în Taylor un ajutor credincios, ca şi un tată. El s-a îngrijit ca parohia lui să dăruiască cu generozitate acelora dintre ei care erau săraci, contribuind el însuşi în mod generos la strângerea ajutoarelor în cutia săracilor din fiecare an.

Taylor şi-a slujit oraşul în toată perioada ăn care a domnit Edward VI, dar după moartea acestuia catolicii au ignorat ăn mod fățis reformele înfăptuite în timpul regilor Henric VIII şi Edward, au eliminat doctrina evanghelică şi i-au prigonit pe cei care au refuzat să abandoneze realizările Reformei şi să îl accepte pe Papa drept cap al bisericii din Anglia.

În curând un avocat numit Foster, un nepriceput aflat în slujba tribunalului, a uneltit cu John Clerk pentru a reintroduce catolicismul în Hadleigh. Ei l-au angajat pe John Avert, un om imoral şi lacom de bani, ca să meargă la Hadleigh şi să reinstituie misa; el a construit în grabă un altar în biserica oraşului, care a fost dărâmat în ziua următoare. Au refăcut altarul şi de data aceasta au pus paznici care să-l apere pe timp de noapte. În ziua următoare Foster, Clerk şi Averth au adus toate obiectele şi odăjdiile necesare pentru misa, punând straja care să stea de pază.

Auzind clopotele bisericii, dr. Taylor s-a gândit că este nevoie de el la biserică, însă ajuns acolo a găsit uşa ferecată. Reuşind să intre prin uşa care dădea spre altar, l-a văzut pe Averth celebrând misa, înconjurat de străjeri cu sabia scoasă din teacă.

"Diavolule!" a strigat Taylor, "cum îndrăzneşti să intri în această biserică a lui Cristos şi s-o spurci cu această idolatrie urâcioasă?"

Foster s-a răstit la el: "Trădătorule, de ce tulburi rânduiala reginei?"

"Nu sunt trădător, eu sunt pastorul acestei turme şi am tot dreptul su fiu aici. Îți poruncesc, lup papistaş, în numele lui Dumnezeu să pleci! Nu otrăvi turma lui Cristos cu idolatria ta!"

"Vrei să işti tulburare şi să te opui în mod violent rânduielii reginei?"

“Eu nu isc nici o tulburare ci voi o faceți papistaşilor! Eu doar mă opun idolatriei voastre, care este împotriva Cuvântului lui Dumnezeu şi a onoarei reginei şi care ruinează țara. Mai mult, voi încălcați legea care spune că nu este voie să se țină nici o slujbă la un altar care nu a fost consacrat.

Când Avert a auzit aceasta, a început să se tragă de lângă altar, însă John Clerk i-a poruncit să continue misa, în timp ce oamenii săi l-au scos cu sila pe Taylor din biserică. Doamna Taylor văzându-şi soțul scos afară, a căzut pe genunchi strigând “Îl implor pe Dumnezeu, dreptul judecător, să răzbune această faptă a papistaşilor idolatrii care jigneşte sângele lui Cristos!” A fost şi ea dată afară iar uşile au fost închise în fața oamenilor care începeau să se adună afară.

La o zi sau două după aceast, Foster şi Clerk s-au plâns cu privire la Taylor la Stephen Gardiner, episcopul de Winchester. Atunci când acesta a dat ordin ca Taylor să se înfățişeze înaintea sa, concetățenii săi l-au rugat să fugă, ştiind că este ca şi condamnat dacă se duce la Londra; însă Taylor şi-a luat slujitorul cu el şi a plecat cuminte la Londra, ca să apară în fața lui Winchester.

Acesta l-a salutat în maniera-i obişnuită, numindu-l ticălos, trădător, eretic şi multe altele.

“Domnul meu,” a răspuns Taylor, “eu nu sunt nici trădător şi nici eretic, ci sunt un bun supus şi un bun creştin. Am venit aici la porunca dumneavoastră. Pentru ce ați trimis după mine?”

“Ai venit, ticălosule? Cum îndrăzneşti să mă priveşti în față, nu ştii cine sunt?”

“Ba da, ştiu cine sunteți. Sunteți dr.Stephen Gardiner, episcop de Winchester, lord cancelar, dar totuşi un om muritor. Dacă vă este atât de teamă pentru înfățişarea dumneavoastră domnească, de ce nu vă temeți de Dumnezeu? Cum puteți să priviți pe oricare dintre creştini în față? Ați lepădat adevărul, v-ați dezis de Mântuitorul nostru Isus Cristos şi de Cuvântul Său şi v-ați încălcat jurămintele. Cum va fi când veți apărea înaintea scaunului de judecată a lui Cristos şi va trebui să dați socoteală de jurămintele făcute regelui Henric al VIII-lea şi regelui Edward al VI-lea?”

“Am făcut bine că am încălcat acele juràminte şi m-am întors la mama noastră, Biserica catolică a Romei. Şi vreau să faci acelaşi lucru.”

Taylor şi-a petrecut următorii doi ani în temniță, citind, predicând şi îndemnând pe numeroşii slujitori biariceşti evlavioşi care umpleau închisorile în acea vreme, unul dintre ei fiind Master Bradford. Erau închişi atât de mulți dintre ei încât începeau să se asemene cu o universitate.

Pe la sfârşitul lui ianuarie 1555, Taylor, Bradford şi Sanders au fost chemați înaintea episcopilor de Winchester, Norwich, London, Salisbury şi Durham şi au fost acuzați de erezie. Dânduli-se posibilitatea să se supună Papei şi să-şi mărturisească vina, toți trei au refuzat. În ziua de 4 februarie 1555, Edmund Bonner, episcopul Londrei a venit la închisoare ca să-l destituie din toate funcțiile bisericeşti pe Taylor. Somat să-şi îmbrace veşmintele, Taylor a refuzat.

“Nu vrei?” a rânjit Bonner, “Am să te fac să vrei!”

“Nu, n-o să mă faci, prin harul lui Dumnezeu”.

Taylor a fost îmbrăcat cu sila pentru ca ceremonia să se poată desfăşura.

În ziua următoare soția şi fiul lui Taylor au primit permisiunea să stea la cină cu el, fiindcă temnicerii regelui se străduiau să fie cât mai binevoitori, nu ca şi oamenii episcopului. Soția sa credea că va fi luat în seara aceea şi a vegheat asupra închisorii până când Taylor şi păzitorii săi au apărut la ora 2 dimineața. Şerifii le-au lăsat câteva minute la dispoziție pentru a-şi lua rămas bun, timp în care Taylor i-a încurajat să rămână tari în credință. În seara aceea el a fost luat şi dus la un han numit Haita de lupi, unde a trebuit să aştepte până a sosit la ora unsprezece şeriful de Essex. Taylor a fost suit pe un cal şi condus afară din curtea hanului, unde slujitorul său John Hull şi fiul său l-au întâmpinat. Taylor a avut voie să-l îmbrățişeze pe băiat, să-l binecuvinteze şi să-şi ia rămas bun de la slujitorul său înainte de a fi dus mai departe.

Pe toată durata drumului Taylor a fost vesel şi bucuros, predicând de zor celor care îl păzeau şi încercând să-i convertească. După câteva zile au ajuns la Hadleigh, unde Taylor urma să fie dus la rug. Străzile oraşului erau înțesate de oameni care plângeau şi jeleau soarta pastorului lor, dar capul lui Taylor a rămas acoperit cu o glugă până când au ajuns la islaz şi el nu a ştiut unde se află până când i-a spus unul din cei care-l păzeau.

“Slavă Domnului, sunt acasă!” a strigat el şi a fost coborât de pe cal şi i s-a luat gluga de pe cap.

Când oamenii i-au văzut fața îmbătrânită şi barba lungă şi albă, i-au strigat încurajări, fiind probabil amenințat în prealabil că i se va tăia limba. După ce şi-a dăruit hainele, şi-a ridicat privirea şi a rostit două propoziții.

“Oameni buni, eu nu v-am învățat decât Cuvântul sfânt al lui Dumnezeu şi lecțiile acelea le-am luat din Biblia cea sfântă. Acum le voi pecetlui cu sângele meu.”

Unul din gardieni l-a lovit imediat în cap.

După ce şi-a spus rugăciunile, a păşit în butoiul cu smoală, şi-a împreunat mâinile pentru rugăciune şi s-a lipit de stâlp în timp ce s-a dat foc rugului.

Un om din mulțime i-a aruncat un lemn în cap rănindu-l şi însângerându-i fața.

“Prietene”, a zis Taylor “am şi-aşa destule probleme, de ce a trebuit să faci asta?”

Apoi a recitat psalmul cincizeci şi unu, până când Sir John Shelton l-a lovit peste gură şi a strigat “Vorbeşte în latină!”

Taylor şi-a ridicat mâinile: “Milostive Tată ceresc, primeşte de dragul Mântuitorului meu Isus Cristos sufletul meu în mâinile Tale”. El a stat neclintit şi fără să strige până când a fost lovit cu halebarda de către Soyce, care i-a împrăştiat creierii, şi trupul i s-a prăbuşit în foc.

William Hunter

În ziua de 26 martie 1555 a fost martirizat William Hunter, un tânăr evlavios de nouăsprezece ani. Povestea lui ar trebui să fie un exemplu pentru toți părinții creştini care trăiesc un conflict lăuntric între sentimentele şi convingerile lor, fiindcă părinții lui William l-au lăsat pe fiul lor să-şi urmeze credința, chiar dacă aceasta a dus la moartea sa.

Wiliam a fost dat ca ucenic la un țesător de mătase din Londra. În primul an de domnie a reginei Maria, parohul său i-a poruncit să se împărtăşească la misa de Paşti, lucru pe care l-a refuzat. Meşterul său temându-se că el însuşi va fi în pericol dacă William rămâne în casa lui, l-a rugat pe băiat să se mute înapoi acasă în Brentwood pentru câteva săptămâni, lucru pe care el l-a şi făcut.

După cinci sau şase săptămână, William a luat o Biblie pe care a găsit-o în capela din Brantwood şi a început s-o citească cu voce tare. A fost întrerupt de părintele Atwell care a intrat în capelă. “Doar nu-ți bagi nasul în Biblie?” a întrebat el. “Ştii tu să citeşti? POți tu explica Scriptura?”

“Eu nu zic că pot explica Scriptura, doar am găsit-o aici şi o citeam ca să capăt mângâiere”.

Părintele Atwell i-a răspuns: “N-a fost o viață prea bună de când Biblia a fost publicată în engleză.”

“O, nu spune asta! Este cartea lui Dumnezeu din care învățăm să cunoaştem ce Îi este pe plac şi ce nu Îi place lui Dumnezeu”.

“Şi n-am ştiut lucrurile astea şi înainte?”

“Nu aşa de bine aşa cum ştim acum că avem Biblia la dispoziție. Mă rog s-o avem întotdeauna cu noi”. a spus William.

Părintele Atwell a răbufnit: “Te ştiu eu! Eşti unul din aceia care nu înghit legile reginei, de aceea ai şi plecat din Londra. Dacă nu-ți vii în fire, tu şi mulți alți eretici vă veți frige!”

“Dumnezeu să-mi dea harul să cred Cuvântul Său şi să-I mărturisesc Numele, indiferent ce s-ar întâmpla”, a răspuns William.

Părintele a părăsit în grabă capela spunând “Eu nu mă pot măsura cu tine dar ştiu pe cineva care poate, ereticule!”

William a rămas în capelă şi a continuat să citească până când Atwell s-a întors având-l pe el pe vicarul de Southwell. “Cine ți-a dat voie să citeşti şi să explici Biblia?” a întrebat el.

“Eu nu o explic, domnule, eu doar o citesc ca să găsesc mângâiere”, a răspuns William.

“Dar de fapt de ce ai nevoie de ea?”

“O voi citi toată viața. Nu ar trebui să îi descurajați pe oameni de la citirea Bibliei. Ar trebui să îi încurajați”.

“Oh, deci vrei tu să mă înveți ce trebuie să fac? Eşti un eretic!” a murmurat vicarul.

“Eu nu sunt un eretic doar pentru că vorbesc adevărul.”

Schimbul de cuvinte a continuat cu privire la sacramentul împărtăşaniei, cu privire la care William şi-a explicat punctul de vedere. Acuzat că este eretic, el a răspuns: “Aş vrea să fim puşi pe rug amândoi, ca să dovedim care din noi şi-ar apăra mai mult timp credința. Eu cred că ați abjura primul”.

“O să avem noi grijă de asta!” a exclamat vicarul plecând să-l pârască pe băiat. El s-a dus drept la Master Brown, care l-a chemat pe tatăl băiatului şi pe polițistul local şi a cerut ca domnul Hunter să meargă să-şi caute fiul, căci în mod înțelept William a părăsit oraşul după disputa sa cu vicarul. Domnul Hunter a călărit timp de vreo două sau trei zile, ca să-i facă pe plac lui Brown şi tocmai se gândea să se întoarcă şi să spună că nu l-a găsit pe băiat, când brusc a dat de el. Hunter şi-a sfătuit fiul să se ascundă în timp ce el va merge înapoi şi va spune că nu l-a putut găsi.

“Nu tată, mă voi duce acasă cu tine pentru ca să nu ai necazuri” a zis William. Imediat ce au ajuns acasă, William a fost arestat şi dus înaintea lui Brown care s-a certat cu el referitor la transsubstanțiere. William a fost atât de ferm în credința sa încât l-a mâniat pe Brown şi acesta l-a trimis la episcopul Bonner în Londra.

William a fost pus în obezi pentru două zile şi i s-a dat doar o coajă de pâine neagră şi o cană cu apă înainte ca să se apere înaintea episcopului. Văzând

că nu ajunge nicăieri cu băiatul, Bonner a poruncit ca William să fie închis în temniță cu atât de multe lanțuri câte poate duce.

“Câți ani ai?” l-a întrebat el pe William.

“Nouăsprezece”.

“Ei bine vei fi ars pe rug înainte să apuci douăzeci dacă o ții tot aşa!”

William a mai petrecut nouă luni în închisoare, timp în care a apărut de şase ori înaintea episcopului, inclusiv ocazia în care a fost condamnat, pe 9 februarie. În acea zi episcopul i-a făcut lui William oferta finală: “Dacă retractezi, te voi elibera şi îți voi da patruzeci de lire sterline ca să porneşti o afacere. Ori am să te fac ispravnicul casei mele. Îmi place de tine, eşti deştept şi o să îți port de grijă dacă retractezi”.

William i-a răspuns: “Mulțumesc, dar dacă nu mă puteți face să mă răzgândesc folosind Scriptura, nici eu nu mă pot întoarce de la Dumnezeu de dragul lumii. Eu socotesc toate lucrurile lumeşti ca nişte pierderi ca nişte gunoaie în comparație cu dragostea lui Cristos!”

“Dacă mori cu credința aceasta, vei fi condamnat pe vecie” i-a răspuns episcopul.

“Dumnezeu judecă în mod drept, socotindu-i drepți pe cei pe care oamenii îi condamnă pe nedrept” şi-a menținut William părerea.

William a fost trimis înapoi la închisoarea Newgate pentru încă o lună, apoi a fost dus acasă la Brentwood pentru a fi ars pe rug. Când părinții săi l-au putut vizita acolo, l-au încurajat să rămână credincios, spunând că sunt mândri să aibă un fiu care este dornic să moară de dragul lui Cristos.

La rug, William i-a rugat pe oameni să se roage pentru el. Master Brown i-a rânjit: “Să mă rog pentru tine? Nu m-aş ruga mai mult pentru tine decât m-aş ruga pentru un câine!”

“Eu te iert”.

“Nu ți-am cerut iertarea!” a strigat Brown.

Văzând că se apropie un preot cu o Biblie, William a strigat: “Dispari, proroc mincinos! Păziți-vă de ei, oameni buni, nu luați parte la păcatele lor”.

“Aşa cum o să arzi aici, aşa vei arde şi în iad” a răspuns preotul.

“Minți, proroc mincinos! Pleacă de aici!” a strigat William.

Cineva din mulțime a spus “Mă rog ca Dumnezeu să Se îndure de sufletul lui!” şi ceilalți au răspuns “Amin, amin”.

Când focul a fost aprins, William şi-a dat psaltirea la fratele său, care i-a spus: “William, gândeşte-te la suferința sfântă a lui Cristos şi nu te teme de moarte”.

“Nu mă tem”. William şi-a ridicat mâinile către cer şi a zis “Doamne, Doamne, Doamne, primeşte sufletul meu.” Lăsându-şi să capul să cadă în fum, William Hunter şi-a dat viața pentru adevăr, pecetluindu-l cu propriul sânge spre slava lui Dumnezeu.

Rawlins White

Rawlins White a fost pescar mulți ani la rând în oraşul Cardiff, fiind bine văzut de vecinii săi. În timpul domniei regelui Henric al VIII-lea el s-a dovedit a fi un catolic bun dar când a venit Edward la tron, White a devenit un asiduu căutător al adevărului. El era un om cu totul lipsit de educație, analfabet dar şi-a trimis fiul la şcoală şi când băiatul a învățat să citească, tatăl său îl punea să-i citească Biblia şi alte cărți, în fiecare seară.

Lui White i-a plăcut atât de mult studiul biblic încât a renunțat la pescuit pentru ca să poată călători din loc în loc şi să-i învețe pe oameni, luându-şi şi fiul cu el. Deşi nu a învățat niciodată să citească, White avea o memorie formidabilă şi era în stare să citeze Scriptura cu mai multă acuratețe decât o făceau mulți învățați ai vremii. În curând White a devenit un învățător al adevărului binecunoscut şi plin de succes.

La cinci ani după ce White şi-a început lucrarea, regina Maria a urcat pe tron. White a renunțat la predicarea în mod public dar a continuat să predice în particular aducând un mare număr de oameni la Cristos. Deoarece persecuțiile se intensificau, prietenii l-au rugat să-şi vândă posesiunile, să dea banii soției şi copiilor săi şi să meargă să se ascundă undeva, dar White a refuzat să se dezică de Cristos. În curând a fost prins şi dus înaintea episcopului de Llandaff, care l-a trimis în temniță după îndelungate discuții teologice. White a fost închis în castelul din Cardiff pentru un an întreg şi deşi ştia că soarta sa era pecetluită şi că familia sa va suferi din greu după ce el va fi plecat, a continuat să se roage şi să predice prietenilor care îl vizitau în mod regulat.

La sfârşitul anului de detenție, White a fost judecat înaintea episcopului de Llandaff, care a ținut o cuvântare lungă în care a explicat de ce este condamnat White, la care inculpatul a răspuns: “Domnul meu, Îi mulțumesc lui Dumnezeu că sunt creştin şi nu am păreri care să contravină Scripturilor. Dar dacă da, atunci doresc să fiu corectat cu ajutorul Cuvântului lui Dumnezeu, aşa cum trebuie să se facă unui creştin”.

După discutarea în contradictoriu a acuzațiilor, lucru care a durat câtva timp, episcopul a sugerat că să se oprească şi să se roage ca White să se răzgândească.

“Ei, abia acum faceți ceea ce trebuie făcut!” a exclamat White. “Dacă cererea dumneavoastră este evlavioasă şi legală, şi vă veți ruga aşa cum trebuie, Dumnezeu vă va asculta, aşa că dați-i drumul. Rugați-vă la Dumnezeul dumneavoastră şi eu mă voi ruga la Dumnezeul meu şi ştiu că rugăciunea mea va fi ascultată”.

Când rugăciunile au luat sfârşit, episcopul s-a adresat lui White: “Ei, cum stai? Îți retragi afirmațiile sau nu?”

“Cu siguranță domnul meu, Rowlins am fost şi Rowlins am rămas, prin harul lui Dumnezeu, Rowlins voi şi fi. Desigur că dacă rugăciunile dumneavoastră ar fi fost drepte şi legale, Dumnezeu le-ar fi ascultat dar cinstiți un dumnezeu fals şi vă rugați cum nu trebuie, aşa că Dumnezeu nu v-a răspuns la rugăciuni. Eu sunt doar un om sărac şi simplu, dar Dumnezeu mi-a ascultat rugăciunea şi mă va întări în cauza Sa”.

Fiindcă episcopul înfuriat vroia să-l condamne pe White, cineva i-a sugerat să se țină o slujbă şi poate că misa va face o minune cu acest om.

Rawlins White a plecat să se roage singur în timp ce s-a procedat la începerea slujbei şi s-a întors doar când a auzit sunetul clopotului care anunța momentul principal al misei idolatre.

“Oameni buni” s-a adresat el adunării, “să-mi fiți de mărturie în ziua judecății că eu nu m-am închinat acestui idol!”(ostia). White a fost condamnat şi a fost dus înapoi în temnița din Cardiff, un loc întunecat şi dezgustător. Atunci când a fost dus la locul execuției purta cămaşă sa de mire, o haină veche roşu-cafenie şi un pantalon vechi de piele. Pe drumul către rug şi-a întâlnit soția şi copiii care plângeau şi vederea lor l-a făcut şi pe el să plângă, dar s-a lovit cu pumnul în piept şi a zis: “Carne, îmi stai în cale!Vrei să trăieşti? Ei bine, îți spun că poți să faci ce vrei fiindcă tot nu vei birui.”

White s-a dus bucuros la rug, alipindu-se puțin de stâlpul lui ca apoi să se întoarcă spre un prieten care era în mulțime.

“Simt că trupul meu luptă împotriva spiritului meu şi mă tem că va birui. Dacă mă vezi ispitit, te rog să ridici un deget pentru că sa-mi pot veni în fire.”

În timp ce era înlănțuit de stâlp, White i-a zis fierarului să strângă lanțul bine, pentru cazul în care trupul i se va lupta cu sufletul său. Apoi au început să adune lemne şi paie împrejurul lui, White aplecându-se şi ajutându-i să le stivuiască cât putea el de bine. Când un preot s-a pus lângă el ca să predice mulțimii, el a ascultat respectuos până când s-a vorbit despre sacramentul altarului, moment în care a strigat “Nu-l ascultați pe acest proroc fals!”

S-a dat foc rugului iar White şi-a ținut mâinile în flăcări până când carnea i s-a ars şi grăsimea s-a scurs, ridicându-le o singură dată pentru a-şi şterge fața cu focul. Tot timpul cât a durat suferința sa, şi a durat mai mult decât de obicei, el a strigat "O Doamne, primeşte sufletul meu! O Doamne, primeşte duhul meu!" Până la urmă nu şi-a mai putut deschide gura. Focul i-a consumat picioarele şi trupul i s-a prăbuşit în foc.

Rawlins White a murit pentru mărturia sa despre adevărul lui Dumnezeu şi a fost răsplătit cu cununa vieții veşnice.

George Marsh

George Marsh a trăit liniştit timp de mai mulți ani alături de soția şi copiii săi la o fermă de țară. Când soția sa a murit, el s-a dus la universitatea din Cambridge pentru a deveni un slujitor bisericesc, slujind un timp ca ajutor de paroh pentru Lawrence Sanders.

Marsh a predicat o bună bucată de timp până să fie arestat şi închis timp de patru luni, de către episcopul de Chester. Acesta n-a îngăduit ca Marsh să primească vizite şi a dat ordin ca să i se raporteze numele tuturor acelora care se interesau de Marsh.

Acesta a fost dus în fața lui dr.Cotes de câteva ori, rămânând însă ferm în teologia sa pe care a predat-o în timpul regelui Edward şi nu a putut fi clintit, deşi a recunoscut că:" Vreau să trăiesc tot atât de mult pe cât vrei dumneata, dar nu mă pot lepăda de Stăpânul meu, Cristos fiindcă atunci S-ar lepăda şi El de mine înaintea Tatălui Său din ceruri."

Marsh a fost condamnat ca eretic şi dat pe mâna şerifilor.

Din moment ce nu avea voie să primească vizitatori în închisoare, prietenii săi veneau lângă o gaură din zidul exterior de unde îl strigau şi îl întrebau cum se mai simte. El întotdeauna răspundea la fel zicând că este bine şi nerăbdător să moară ca martor al adevărului lui Dumnezeu, încrezându-se în El că va primi putere să se poarte în mod demn şi cu curaj. În ziua execuției sale, Marsh a fost scos afară în lanțuri şi unii oameni au încercat să-i strecoare bani, fiindcă toți criminalii condamnați la moarte primeau aceşti bani ca să mituiască un preot ca să facă slujbe pentru ei; dar Marsh le-a spus să dea mai bine banii la cei întemnițați sau la cei săraci decât să-i dea lui. La marginea oraşului, în apropiere de Spittle-Boughton, în fața rugului, şambelanul deputat de Chester i-a arătat lui Marsh grațierea pe care ar fi putut-o primi din partea reginei dacă s-ar fi dezis de credința sa. Marsh i-a răspuns că i-ar place s-o accepte, că o iubeşte pe regină, dar nu poate retracta.

Focul a fost aprins dar a ars atât de slab încât Marsh a avut de suferit în mod cumplit, deşi suporta chinurile răbdător. Stătea deja în foc de multă vreme, carnea i s-a ars şi s-a umflat în aşa măsură încât lanțul din jurul său

nu se mai putea vedea când brusc şi-a ridicat brațele şi a strigat “Tată din ceruri ai milă de mine!” şi a murit.

Mulți dintre cei care au fost martori ai morții sale au spus că Marsh a fost un martir care a murit răbdător şi evlavios, ceea ce a făcut ca episcopul să predice un mesaj în care spunea că Marsh a fost un eretic, a ars ca eretic şi acum arde în focul iadului.

William Flower

William Flower, numit uneori Branch, s-a născut în Snow Hill la Cambridge. El s-a dus la abatia de Ely unde a fost făcut călugăr la vârsta de şaptesprezece ani. El a respectat toate regulile ordinului său, şi a devenit preot, având dreptul să țină slujbe. Dar la vârsta de douăzeci şi unu de ani, a părăsit ordinul, a renunțat la obiceiurile sale şi a devenit un preot laic întorcându-se la Snow Hill. Aici a ținut slujbe şi i-a învățat pe copii timp de şase luni.

Apoi s-a mutat din loc în loc până ce în final s-a stabilit în Tewkesbury cel puțin pentru un timp şi s-a căsătorit; apoi s-a mutat la Londra. Într-o dimineață de Paşti, a văzut cum un preot din biserica St.Margaret’s din Westminster dădea împărtăşania la oameni şi înfuriat brusc pe preot din pricina ceremoniei, şi-a scos cuțitul şi l-a tăiat pe preot pe cap, pe braț şi pe mână, făcând astfel ca potirul şi ostiile consacrate să cadă la pământ, unde s-au amestecat cu sângele preotului.

Când a fost dus înaintea episcopului Bonner, Flower a recunoscut că a procedat necreştineşte şi că trebuie pedepsit. Dar în ceea ce privea credința sa despre împărtăşanie, a refuzat să se supună. El i-a spus episcopului că poate face ce vrea cu trupul său, dar nu are nici o putere asupra sufletului său, care aparține lui Dumnezeu.

Dându-i-se un răgaz de câteva ore pentru ca să se poată gândi, Flower s-a întors la episcop care l-a îndemnat să-şi reconsidere părerea despre împărtăşanie.

“Eu îmi mențin părerea, fie ca legea să mă pedepsească” a răspuns el. Ori de câte ori a fost cercetat de către episcop, părerea sa a fost aceeaşi: “Nu am nimic de spus. Am spus deja tot ce aveam de spus şi n-am de gând să schimb ceva.”

În ziua de 24 aprilie Flower a fost dus în curtea bisericii St.Margaret’s pentru a fi ars pe rug, dar întâi în timp ce i s-a ținut mâna stângă la spate, i-au tăiat mâna dreaptă. Apoi s-a dat foc rugului şi în timp ce Flower era în puterea flăcărilor a strigat de trei ori cu glas tare: “O, Fiul lui Dumnezeu, îndură-Te de mine!” după care nu a mai vorbit dar şi-a susținut ciotul mâinii retezate cu cealaltă mână atâta timp cât a mai putut.

John Cardmaker şi John Warne

John Cardmaker a fost călugăr înainte de dizolvarea abatiilor, după care a servit ca slujitor căsătorit şi apoi a fost numit predicator la biserica St.Paul's în timpul domniei lui Edward. Papistaşii din biserică au fost atât de supăraţi din pricina învăţăturilor sale încât i-au tăiat şi i-au sfârtecat roba cu cuţitele lor.

La începutul domniei reginei Maria, Cardmaker a fost adus la Londra şi întemniţat împreună cu Barlow, episcopul de Bath. După ce cancelarul i-a examinat pe amândoi, i-a declarat catolici credincioşi, probabil pentru a-i putea da drept exemplu care să-i încurajeze şi pe alţii să retracteze, deşi se prea poate că nici poziţia lor să nu mai fi fost atât de categorică. Se ştie că la toate examinările care au mai urmat, cancelarul i-a socotit pe Barlow şi Cardmaker nişte exemple de discreţie şi de nivel de educaţie. Nu ştim ce s-a întâmplat în realitate decât că Barlow a fost pus în libertate şi a continuat să depună mărturie despre adevărul Evangheliei lui Cristos în tot timpul vieţii sale, în timp ce Cardmaker a fost dus înapoi în temniţă în timp ce episcopul Londrei a anunţat în mod public că va fi repus şi el în curând în libertate după ce va fi acceptat doctrina transsubstanţierii şi alte câteva articole ale credeului. Însă Cardmaker nu a fost eliberat niciodată din închisoare.

John Warne a fost un tapiţer care a fost acuzat că nu crede în transsubstanţiere şi refuză să accepte împărtăşania, acuzaţii despre care bucuros a recunoscut că sunt întemeiate. Indiferent ce spunea episcopul şi cu ce-l ameninţa, Warne a rfuzat să îşi lepede credinţa.

În ziua de 30 mai, John Cardmaker şi John Warne au fost duşi la rug împreună. Warne şi-a spus rugăciunile, a fost legat de stâlp iar lemnele şi vreascurile au fost clădite în jurul lui, nu mai trebuia decât o torţă. Între timp, şerifii l-au luat pe Cardmaker deoparte şi au vorbit cu el în particular, până când mulţimea s-a convins că va retracta. Cardmaker i-a lăsat pe şerifi, s-a apropiat de stâlpul rugului şi a îngenunchiat pentru rugăciune, fiind încă îmbrăcat cu hainele sale. De acum oamenii erau siguri că va retracta, dar când şi-a terminat rugăciunile, Cardmaker şi-a dat jos hainele, a sărutat stâlpul rugului şi în timp ce era legat de stâlp, rostea cuvinte de mângâiere pentru Warne.

Când oamenii şi-au dat seama că de fapt Cardmaker a refuzat să se salveze, i-au strigat binecuvântări în timp ce s-a dat foc rugului pe care stăteau cei doi.

Thomas Hawkes

În ziua de 8 februarie au fost aduşi şase bărbaţi înaintea episcopului Bonner: Stephen Knight, William Pigot, Thomas Tomkins, John Lawrence, William Hunter şi Thomas Hawkes. Toţi cei şase au fost condamnaţi în ziua următoare.

Thomas Hawkes era un bărbat înalt şi chipeş, un om vrednic, care s-a născut în Essex şi a fost educat ca gentilom. El era cunoscut pentru purtarea sa blândă cu oamenii şi dedicarea sa faţă de adevărata religie şi evlavie. Hawkes a intrat în slujba Lordului de Oxford, în care a rămas atâta timp cât a trăit regele Edward VI, bucurându-se de o reputaţie bună şi fiind iubit de către ficare om al casei. Însă când a murit Edward, totul a avut de suferit: religia a decăzut, oamenii evlavioşi erau în pericol, şi peste casele de oameni buni au venit vremuri de restrişte. Decât să-şi schimbe credinţa religioasă în aşa fel încât aceasta să se potrivească celei de la curtea reginei Maria şi de la casa Lordului de Oxford, Hawkes l-a părăsit mai bine pe acest nobil şi s-a întors acasă nădăjduind că acolo să se poată închina liniştit.

La nu multă vreme după aceasta, lui Hawkes i s-a născut un fiu şi din moment ce a refuzat ca copilaşul să fie botezat în Biserica Catolică, el a renunţat la sacrament pentru trei săptămâni şi a fost raportat la Earlul de Oxford pentru dispreţuirea sacramentelor. Earlul fie că nu a fost în stare să discute despre probleme de religie cu Hawkes, fie că nu dorea să facă acest lucru, l-a trimis la Bonner, episcopul Londrei. Hawkes i-a spus episcopului că nu are nimic împotriva botezului în sine, ci are ce are cu fastul lui catolic.

“Ai fi de acord ca botezul copilului tău să se desfăşoare potrivit cărţii date de regele Edward?” a întrebat episcopul.

“Da, exact la asta m-am gândit” a răspuns Hawkes.

Fiindcă Bonner nu l-a putut convinge pe Hawkes că botezul catolic este la fel de eficient ca şi cel protestant, l-a chemat pe domnul Harpsfield, arhidiaconul Londrei.

“Cristos a folosit ceremonii” a început Harpsfield, “Nu-i aşa că El a luat ţărână peste care a scuipat şi apoi l-a făcut pe orb să vadă?”

“Ştiu asta, dar El n-a folosit aşa ceva niciodată la botez. Dacă vrei să le foloseşti, foloseşte-le ca şi Cristos” a răspuns Hawkes.

“Să zicem că copilul moare fără să fie botezat?”

“Ei şi?”

“Păi atunci şi tu şi copilul veţi fi condamnaţi”.

“Nu judeca mai mult decât se poate face cu ajutorul Scripturii!”

“Dar nu ştii că copilul s-a născut în păcatul originar?”

“Ba da, ştiu.”

“Şi cum sunt spălate aceste păcate originare?”

“Prin credința adevărată în Isus Cristos”.

“Dar cum poate crede copilul tău?”

“Eliberarea sa de păcate este bazată pe credința părinților săi.”

“Poți dovedi aceasta?”

“Sfântul Pavel în I Corinteni 7 cu versetul 14 apune: Căci soțul necredincios este sfințit de către soție şi soția necredincioasă este sfințită de soțul ei; astfel copiii voştri ar fi necurați, dar acum sunt sfinți.”

“Retractează! Retractează! Nu ştii că Cristos a zis că “Dacă nu vă veți boteza nu veți putea fi mântuiți?”

“Dar depinde oare creştinismul de ceremoniile vizibile?”

“Da, cel puțin în parte. Dar ce spui despre misa?”

“Eu cred că este detestabilă, urâcioasă şi fără nici un folos!”

“Fără nici un folos? Dar epistola şi Evanghelia?”

“Acestea sunt bune dacă sunt folosite aşa cum a lăsat Cristos să fie folosite!”

“Dar de spovedanie ce zici?”

“Este abominabilă şi detestabilă. Este o blasfemie să apelezi, să crezi şi să te rogi la altcineva decât la Isus Cristos.”

“Noi nu-ți cerem să te încrezi în cineva ci doar să apelezi la cineva şi să te rogi lui. Nu ştii că nu poți vorbi cu un rege sau cu o regină până ce nu ai vorbit întâi cu altcineva?”

“Vreți să spuneți că trebuie să apelez la cei în care nu am încredere? Sfântul Pavel a zis: “Cum vor striga la acela în care nu au crezut?”

“Dar nu vrei ca cineva să se roage pentru tine când vei fi murit?”

“Nu. Odată ce ai murit rugăciunile nu te mai pot ajuta. Sau poate reuşiți să dovediți contrariul folosind Biblia.”

“Nu contează rugăciunile celor neprihăniți?”

“Ba da, însă numai pentru cei în viață. Nimeni dintre neprihăniți nu-şi poate răscumpăra fratele nici să plătească lui Dumnezeu prețul de răscumpărare:”

“Ce fel de cărți ai?”

“Noul Testament, cărțile lui Solomon şi Psaltirea”.

“Ai vrea să citeşti şi alte cărți?”

“Sigur că da, dacă-mi dați acelea pe care le doresc.”

“Şi care sunt acelea?”

“Cărțile lui Latimer, cărțile domnului meu de Canterbury, predicile lui Bradford şi cărțile lui Ridley.”

“Luați-l de aici! Toate aceste cărți nu fac decât să-i sprijine ereziile!”

A doua zi a venit Feckman la el ca să-i vorbească. “Tu eşti acela care nu-şi lasă copilul botezat decât dacă se face un botez în limba engleză şi fără ceremonii?”

“Eu voi împlini orice îmi porunceşte Scriptura”, a răspuns Hauwkes. Au mai continuat să discute un timp, şi Hawkes s-a menținut ferm pe poziție şi a citat Scriptura pentru a dovedi fiecare punct asupra căruia au dezbătut. În ziua care a urmat, dr.Chedsay şi episcopul Bonner au fost cei care au stat de vorbă cu Hawkes, întrebându-l ce crede despre Biserica Catolică.

“Este o biserică cu cardinali, preoți şi călugări păcătoşi, în care nu voi crede niciodată şi în care nu mă voi încrede niciodată” a răspuns el.

“El nu vine la capela mea şi nici nu ascultă misa. Pentru el slujba ar trebui să fie în limba engleză” a explicat Bonner lui Chedsay.

“Dar Cristos nu a vorbit niciodată în engleză!” a răspuns Chedsay.

“Nu, dar nici în latină nu a vorbit niciodată” a răspuns Hawkes şi a continuat spunând “Ce folos am dacă ascult o limbă pe care nu o cunosc?”, după care le-a spus că Biserica Catolică s-a angajat în închinare la idoli, la rugăciunea la sfinți, la credința în pâinea sfântă şi vinul sfânt, lucruri care nu se găsesc în Scriptură şi nici nu sunt cerute în ea.

În ziua de 9 februarie 1555, Hawkes a fost condamnat ca eretic şi a rămas în temniță până în 10 iunie.

Cu puțin timp înainte să trebuiască să moară, prietenii săi l-au rugat pe Hawkes să le facă o favoare. Ei se temeau pentru propriile lor vieți şi nu ştiau cât de mult poate credința să rabde focul rugului. Hawkes le-a promis că îşi va ridica mâna deasupra capului dacă durerea este suportabilă şi cugetul îi este liniştit. După ce a răbdat focul atât de mult timp că nu mai putea vorbi, pielea i s-a zbârcit şi degetele i-au ars de tot, toți au crezut că a murit deja dar dintr-odată Hawkes şi-a ridicat mâinile arzând şi a bătut din palme de treii ori! Oamenii care erau de față, şi mai ales cei care i-au înțeles

gestul, au izbucnit în strigăte de laudă şi l-au aplaudat pe Hawkes în timp ce el s-a prăbuşit în foc şi şi-a dat duhul.

Capitolul 7

Thomas Watts

Thomas Watts, din Billericay, Essex, era negustor de pânzeturi. Ştiind că s-a apropiat vremea să fie arestat, şi-a vândut magazinul şi toate pânzeturile, dând aproape toţi banii rezultaţi soţiei şi copiilor săi, şi donând restul de bani săracilor, după care a aşteptat. În 26 aprilie 1555, Watts a fost arestat şi dus la Chelmsford, înaintea lordului Rich şi a altora fiind acuzat că nu a participat la misa.

Judecătorul Anthony Brown l-a întrebat de unde şi-a învăţat religia, la care acesta a răspuns “De la dumneata, domnule. În vremea regelui Edward ai vorbit împotriva acestei religii şi nici un predicator nu ar fi putut spune mai mult decât ai spus dumneata atunci. Ai spus că misa este o urâciune şi ne-ai îndemnat să nu credem decât în Cristos. Ai spus că oricine va aduce o religie străină aici, este un trădător.”

Brown s-a întors către lordul Rich şi a exclamat “El mă calomniază, domnul meu” Ce fel de criminal este acest om? Dacă vorbeşte astfel de faţă cu mine, oare ce vorbeşte pe la spatele meu!”

Până la urmă, obosiţi din pricina lui Watts, comisarii l-au trimis la episcopul Londrei care l-a acuzat de următoarele:

- Thomas Watts locuia în Billericay, în jurisdicţia episcopului de Londra.

Watts a răspuns că acest lucru este adevărat.

- Watts nu credea în sacramente şi nu lua parte la ele.

El a răspuns că crede în toate sacramentele dar aşa cum le-a instituit Cristos şi nu cum face Biserica Catolică. A fost şi el un credincios catolic, însă Biserica i-a înşelat pe oameni.

- Watts credea şi îi învăţa şi pe alţii că împărtăşania era doar o amintire a trupului şi sângelui lui Cristos şi nimic altceva.

El a răspuns că crede că trupul lui Cristos este în ceruri şi nu altundeva, deci nu are cum să creadă că trupul Său este în ostie.

- Watts crede că adevărata prezenţă a trupului şi sângelui lui Cristos este în ceruri şi nu în ostie.

El a răspuns că exact acest lucru este credința sa.

- Watts credea că misa este plină de idolatrie, de urâciuni şi răutate şi că Cristos nici nu a instituit-o, nici nu a poruncit-o şi nici nu a găsit-i de bună.

El a răspuns că rămâne să creadă acest lucru în continuare şi nu are de gând să se răzgândească vreodată.

- Watts credea că spovedirea la un preot nu este un lucru necesar şi că tot ce trebuie să facă un om este să creadă şi să se mărturisească lui Dumnezeu.

El a răspuns că nici un preot nu-l poate ierta de păcate, dar totuşi este un lucru bun să ceri sfat de la un preot.

- Watts credea că Luther, Wycliffe, Barnes şi toți ceilalți care au fost condamnați la moarte pentru credința lor despre împărtăşanie au fost oameni buni, slujitori credincioşi şi martiri ai lui Cristos.

El a răspuns că nu a cunoscut teologia acestor oameni, dar dacă ei nu credeau că trupul şi sângele lui Cristos erau trupeşte în sacrament, precis erau nişte buni creştini.

- Watts credea că postul, rugăciunea şi milostenia sunt fără nici un folos.

Dacă un om era mântuit, nu mai trebuia să facă aceste lucruri, iar dacă nu era mântuit, împlinirea lor nu l-ar fi dus la mântuire.

El a negat că a făcut o asemenea afirmație, şi a spus că el crede atât în post cât şi în rugăciune şi milostenie, care sunt fapte izvorâte dintr-o credință vie.

- Watts recunoştea în mod deschis faptul că refuza să meargă la biserică şi să primească împărtăşania deoarece slujba bisericească era o urâciune. El a mai spus şi alte lucruri greşite şi arogante, fiind un exemplu negativ pentru cei care erau de față atunci.

El a răspuns că aceste lucruri sunt adevărate şi va merge la moarte cu aceeeaşi credință.

- Watts era un eretic care trebuia blestemat de către Biserică şi dat pe mâna autorităților seculare pentru a fi pedepsit.

El a răspuns că se va opune legii, fiind deplin încredințat că Dumnezeu îl va binecuvânta chiar şi atunci când oamenii îl vor blestema.

- Watts a afirmat că Biserica Romei este o sinagogă a Satanei.

El a răspuns afirmându-şi credinţa că Papa era duşmanul de moarte atât al lui Cristos cât şi al Bisericii Sale.

- Toate acuzaţiile de mai sus sunt bine cunoscute în regiunea din jurul localităţii Billericay.

El a răspuns că tot ce a spus el înainte este adevărat.

În perioada dintre 10 şi 17 mai, Watts a fost vizitat de o faţă bisericească după alta, dar nici una dintre acestea nu l-a putut determina să se abată cât de puţin de la crezul său. Watts a fost dat pe mâna şerifilor londonezi şi întemniţat la Newgate până pe 22 mai sau 9 iunie, după care a fost transferat la Chelmsford, unde a cinat cu Hawkes şi alţii care au fost aduşi acolo pentru a fi arşi pe rug. Dându-i-se ocazia să vorbească cu soţia şi cei şase copii ai săi, el i-a încurajat să rămână credincioşi crezului lor indiferent de ce se va întâmpla; doi dintre copii s-au oferit îm mod prompt să meargă la rug împreună cu tatăl lor.

Watts a sărutat stâlpul rugului înainte ca să se întoarcă spre Lordul Rich şi să-l avertizeze: "Domnul meu, aveţi de grijă! Procedaţi împotriva conştiinţei dumneavoastră în acest caz şi dacă nu vă veţi pocăi, Domnul Se va răzbuna fiindcă sunteţi cauza morţii mele."

Proclamaţia împotriva cărţilor

Aproximativ tot în această vreme a fost adusă o carte în Anglia, care îi avertiza pe englezi cu privire la spanioli şi care dădea în vileag câteva planuri secrete ale Bisericii de a reintra în posesiunea pământurilor abaţilor care au fost confiscate înainte vreme. Cartea se numea "O avertizare pentru Anglia".

În ziua de 13 iunie 1555, regele şi regina au interzis toate cărţile care nu erau de acord cu catolicismul, numind în mod special fiecare carte scrisă de următorii autori: Martin Luther, Oecolampadius, Zwingli, Jean Calvin, Pomerane, John Alasco, Bullinger, Bucer, Melanchton, Barnardius, Ochinus, Erasmus, Sarcerius, Peter Martyr, Hugh Latimer, Robert Barnes (călugărul Barnes), John Bale (călugărul Bale), Justus, Jonas John Hooper, Miles Coverdale, William Tyndale, Thomas Cranmer, William Turner, Theodore Basil (Thomas Beacon), John Frith şi Roy. Ba mai mult decât atât, cărţile de rugăciune în comun care erau în limba engleză şi care au fost folosite în vremea regelui Edward au fost şi ele interzise.

Cei care deţineau oricare din aceste cărţi au fost somaţi să le predea în termen de cincisprezece zile şi tuturor autorităţilor civile li s-a dat dreptul să facă percheziţii şi să aresteze pe oricine care avea asemenea cărţi.

Cărţile care sprijineau Biserica Catolică erau socotite ca fiind bune, inclusiv "Abecedarul în Engleză", care îi învăţa pe copii să se roage Mariei şi sfinţilor, şi "Psaltirea Doamnei Noastre", care a înlocuit Numele lui Dumnezeu din psalmi cu numele Mariei.

Apostolii ne-au învățat că suntem desăvârşiți în Cristos şi nu avem nevoie de mijlocirea nimănui pentru păcatele noastre. Iar dacă idolatria înseamnă să faci un idol la care să te închini ca şi unui Dumnezeu, oare închinarea la Maria nu este o idolatrie? Dacă Dumnezeu nu ne-ar fi explicat voia Sa în cuvinte uşor de înțeles, spunându-ne clar ce să credem, cum să ne închinăm şi cum să fim mântuiți, poate că obiceiul catolic de a avea mijlocitori în vederea împăcării cu Dumnezeu ne-ar fi fost de folos, însă Cuvântul lui Dumnezeu ne spune clar că mântuirea şi îndreptățirea vin doar prin Cristos. A nu crede promisiunea sa înseamnă a fi necredincios, iar a urma orice alt crez este idolatrie. Totuşi Biserica Romei refuza să accepte ceea ce Dumnezeu ne-a dat fără plată şi nu va căuta mântuirea prin Cristos ci prin sfinți şi prin superstiții.

John Bradford

John Bradford s-a născut în Manchester şi a fost educat acolo până când a putut să-şi câştige existența, lucru pe care l-a făcut cu mult succes timp de câțiva ani până să ajungă să renunțe la afacerile sale şi să se dedice studiului Evangheliei. Bradford a renunțat la studiile de drept secular pentru ca să se înscrie ca student în teologie la Cambridge şi a muncit cu atâta sârguință încât i s-a decernat titlul de master după numai un an de studii.

Imediat după aceasta i s-a încredințat o adunare la Pembroke Hall, unde Martin Bucer l-a încurajat să devină predicator. Bradford era de părere că nu era suficient de învățat pentru ca să poată predica, însă Bucer i-a zis: "Dacă nu ai pâine albă să dai săracilor, dă-le pâine neagră sau orice altceva din ce ți-a dat Domnul." Lăsându-se convins până la urmă să predice în timpul domniei regelui Edward, Bradford a acceptat titlul de diacon din partea episcopului Ridley şi a primit dreptul să predice şi i s-a dat o slujbă la biserica St.Paul's.

În următorii trei ani Bradford a predicat Evanghelia cu credincioşie, a mustrat cu tărie păcatele, a predicat cu blândețe pe Cristos cel răstignit, s-a pronunțat energic împotriva ereziilor şi învățăturilor greşite şi i-a îndemnat cu sinceritate pe enoriaşi să trăiască în mod evlavios, iar când regina Maria a succedat la tron, el şi-a continuat lucrarea.

În ziua de 13 august 1553, domnul Bourne, episcopul de Bath a susținut o predică la St.Paul's Cross în Londra, în care a sprijinit reintroducerea catolicismului sub domnia reginei. Cuvintele sale au întărâtat poporul în aşa măsură încât oamenii l-au amenințat pe Bourne că îl scot cu sila de la amvon.

Cu cât mai mult încercau episcopul Bonner şi primarul Londrei să liniştească oamenii, cu atât se întărâtau mai mult, până când Bourne a ajuns să se teamă pentru viața sa şi l-a rugat pe Bradford să se adreseze mulțimii. Imediat ce a urcat la amvon, mulțimea a început să strige

“Bradford! BRadford! Dumnezeu să-ți mântuiască viața!” Bradford i-a liniştit pe oameni şi în curând au plecat cu toții cuminți spre casele lor. Chiar dacă primarul şi şerifii erau acolo ca să-l asigure pe Bourne că va ajunge acasă în siguranță, el nu a avrut să iasă din biserică până ce Bradford i-a promis că îl va însoți; astfel că Bradford a mers în spatele lui Bourne, apărându-l de răni cu propriul său trup.

Trei zile mai târziu Bradford a fost somat să se prezinte la consiliu şi a fost acuzat de răzvrătire - pentru că a salvat viața lui Bourne şi de predicare ilegală - deşi i s-a cerut să vorbească. Bradford a fost întemnițat pentru aproape un an şi jumătate, după care a avut loc udierea sa înaintea lordului cancelar, în ianuarie 1555. I s-a oferit chiar grațierea dacă era dispus să se abjure de credința protestantă şi să se întoarcă în Biserica Catolică, aşa cum o făcuseră deja mai mulți predicatori. Oferta a fost repetată în 29 iulie dar Bradford a îndemnat consiliul să nu îl judece pe cel nevinovat. Dacă ei credeau că este vinovat, trebuiau să-l condamne dar dacă nu-l credeau vinovat trebuiau să-l pună în libertate.

În răspunsul său, cancelarul i-a spus lui Bradford că faptele sale de la St.Paul’s Cross au fost atât încrezute cât şi arogante în sensul că şi-a asumat rolul de conducător al poporului; Bradford a mai fost acuzat şi de faptul că a scris nişte scisori pline de răzvrătire. În ziua următoare el a fost vizitat de Thomas Hussey şi dr. Seton, care au venit la el în temniță pentru a-l îndemna să ceară să i se acorde timp pentru a discuta problemele de ordin religios cu oameni învățați, lucru care spuneau ei că ar îndepărta pericolul iminent şi ar fi pe placul consiliului.

“Dar ar face ca oamenii să creadă că mă îndoiesc de doctrinele pe care le mărturisesc, iar eu nu mă îndoiesc de loc” a răspuns el refuzând propunerea.

Adus înapoi în fața consiliului, şi fiind întrebat dacă se întoarce în Biserica Catolică, Bradford a răspuns “Ieri am afirmat că nu aş fi de acord să lucrez pentru Papa şi spun acelaşi lucru şi astăzi.” El a fost condamnat şi s-a întors în temniță.

Toată vremea cât a stat în închisoare, Bradford şi-a continuat lucrarea, predicând de două ori pe zi mulțimii de oameni căreia i se dădea voie să îl viziteze şi administrându-le sacramentele. Predicarea, citirea şi rugăciunile i-au ocupat întreaga viață; mânca doar o singură dată pe zi şi chiar şi atunci cugeta profund. Temnicerii aveau o aşa de bună părere despre el încât deseori i se permitea să părăsească închisoarea şi să viziteze fără a fi escortat pe enoriaşii săi bolnavi, singura condiție fiind să-şi dea cuvântul că se va întoarce la o anumită oră. El era atât de punctual în respectarea înțelegerii încât se întorcea mai repede decât ora fixată.

Bradford era un bărbat înalt, zvelt, cu o barbă castaniu-aurie. El rareori dormea mai mult de patru ore pe noapte, preferând să-şi petreacă timpul scriind, predicând sau citind. Odată sau de două ori pe săptămână vizita

criminalii de rând din temniță şi le dădea bani ca să-şi cumpere mâncare sau alte lucruri trebuincioase.

Unul din prietenii săi l-a întrebat ce-ar face dacă ar fi eliberat şi el i-a spus că s-ar căsători şi s-ar ascunde undeva în Anglia în timp ce ar continua să predice şi să-i învețe pe oameni.

Într-o bună zi, în iulie 1555, soția temnicerului i-a dat de ştire lui Bradford că urmează să moară a doua zi pe rug. "Slavă Domnului!" a spus el, "am aşteptat acest lucru de multă vreme. Domnul să mă învrednicească!"

Bradford a fost transferat la închisoarea Newgate, pe la ora unsprezece sau douăsprezece noaptea, întrucât autoritățile nădăjduiau că la acea oră să nu-l vadă nimeni, dar o mulțime de oameni l-au privit trecând şi s-au rugat pentru el, luându-şi rămas bun.

Execuția a fost anunțată pentru ora patru a dimineții următoare. Nimeni nu ştia de ce a fost aleasă o oră atât de neobişnuită, dar dacă autoritățile au sperat că ora matinală îi va descuraja pe oameni, s-au înşelat. Oamenii au aşteptat cuminți la Smithfield până ce Bradford a fost dus la locul execuției la ora nouă dimineața, fiind însoțit de un număr neobişnuit de mare de oameni înarmați. Bradford a îngenuncheat pentru rugăciune, după care s-a îndreptat voios către rug împreună cu un tânăr de douăzeci de ani, John Leaf.

John Leaf

John Leaf, care a fost ars pe rug împreună cu Bradford, a fost ucenicul unui lumânărar, născut în Kirby Moreside, York şi care trăia în parohia bisericii Christ's Church din Londra.

Adus în fața episcopului Bonner, Leaf a recunoscut că nu crede că pâinea şi vinul sunt chiar trupul şi sângele lui Cristos, ci crede că sunt doar o amintire a lor. El a mai afirmat că spovedania catolică nu este necesară şi că preotul nu are nici o putere ca să ierte păcatele.

Leaf a fost dus înapoi în închisoare şi a rămas acolo până în 10 iunie când Bonner l-a chemat din nou şi a încercat, folosind persuasiuni, amenințări şi promisiuni, să-l determine pe tânăr să se răzgândească. Văzând că nu are nici un rezultat, episcopul l-a întrebat pe Leaf dacă este unul dintre urmaşii lui Rogers. El a răspuns că este şi că crede în doctrina lui Rogers, Hooper, Cardmaker şi a altora care au fost nu de mult omorâți din pricina mărturiei lor, şi este dispus să moară pentru aceeaşi învățătură. "Domnul meu" a zis el, "numiți erezie părerea mea dar este adevărata lumină a Cuvântului lui Dumnezeu". Neputând să-l clatine pe băiat, Bonner l-a condamnat şi l-a trimis înapoi în închisoare.

Se spune că nu la multă vreme după aceasta au fost aduse două scrisori lui Leaf: una care conținea o retractare şi una care conținea o spovedanie. Când

i s-a citit retractarea, a refuzat să o semneze iar când i s-a citi spovedania, a luat un ac, şi a înțepat mâna şi a picurat sânge pe hârtie pentru a arăta episcopului că este gata să-şi pecetluiască crezul cu sângele său.

Bradford şi Leaf au mers împreună la rug, primul stând la una din părți a rugului ca să se roage, iar al doilea stând de partea cealaltă. După ce s-au rugat în tăcere timp de o oră, unul din şerifi s-a adresat lui Bradford: "Ridică-te şi termină asta. Presiunea mulțimii este mare". Ambii s-au ridicat. Bradford a sărutat o bucată de lemn pentru foc şi apoi a sărutat stâlpul rugului, după care s-a adresat mulțimii: "Anglia pocăieşte-te de păcatele tale! Păzeşte-te de idolatrie! Păzeşte-te de anticrştii cei falşi! Vezi să nu te laşi înşelată de ei!" Apoi i-a iertat pe persecutorii săi şi a rugat mulțimea să se roage pentru el. Întorcându-şi capul spre Leaf, i-a spus acestuia: "Fii pe pace frate. În seara asta o să ne bucurăm la cină cu Domnul!"

Amândoi şi-au sfârşit viața fără frică, nădăjduind să câştige premiul pentru alergarea lor cea lungă.

James Trevisam

James Trevisam era bolnav de moarte, neajutorat şi şchiop, atât de bolnav încât nu-şi putea părăsi patul. Într-o seară, pe când slujitorul său John Small le citea din Biblie domnului şi doamnei Trevisam, altor doi bărbați şi unei doamne, o persoană oficială şi-a făcut apariția şi i-a luat pe toți la închisoare, mai puțin pe Trevisam, unde au trebuit să rămână timp de două săptămâni. L-ar fi dus şi pe Trevisam dacă vecinii nu l-ar fi oprit, însă l-a făcut pe bietul om să fie legat cu două legături, ca să fie sigur că se va prezenta atunci când va fi chemat.

Câteva zile mai târziu, dl.Farthing, parohul bisericii, i-a făcut o vizită lui trevisam şi vizibil satisfăcut de răspunsurile primite, a părăsit casa. Însă pe drum s-a întâlnit cu un anume domn Toller care l-a acuzat pe Trevisam că neagă sacramentul altarului, aşa că parohul s-a întors la Trevisam şi a descoperit că Toller a avut dreptate. El a raportat cele greşite episcopului Londrei.

Duminica de 3 iulie 1555, Trevisam a murit de moarte naturală. Parohul a refuzat să o lase pe d-na Trevisam să-şi îngroape soțul într-un sicriu sau în cimitirul bisericii, silind-o să care trupul soțului pe o masă până la Moorfields, unde a fost îngropat într-un cearceaf. În noaptea acelei zile, cadavrul a fost dezgropat, cearceaful a fost furat şi trupul a fost aruncat gol pe pământ. Când proprietarul pământului a văzut cadavrul a doua zi, l-a îngropat din nou şi peste două săptămâni a fost chemat să răspundă unor acuzații aduse împotriva sa. Nimeni nu ştie ce s-a întâmplat după aceea proprietarului respectiv.

John Bland

John Bland a fost învăţător înainte să devină vicarul unei biserici în Rolvendon, Kent. Fiind aruncat în temniţă pentru că a predicat Evanghelia pe timpul reginei Maria, a fost eliberat odată sau de două ori de către prietenii săi care au depus petiţii, dar imediat ce a fost eliberat se întorcea la predicile sale protestante.

Fiind arestat şi pentru a treia oară, Bland a refuzat să promită prietenilor săi că se va abţine de la predicarea cazurilor sale, aşa că nu a mai putu fi ajutat.

În 26 noiembrie, doi dintre enoriaşii lui Bland, Richard şi Thomas Austen, s-au apropiat de el la sfârşitul slujbei şi i-au zis: "Părinte paroh, ai dat jos tabernacolul, unde atârna crucifixul şi altele. Regina a poruncit ca ele să fie înălţate din nou şi credem că trebuie să plăteşti pentru ce ai făcut. Te împotriveşti legilor date de regină atunci când spui că aceste lucruri sunt urâciuni."

"Domnule Austen, dacă am spus acest lucru înainte, îl voi spune şi acum" a răspuns el.

Thomas Austen l-a provocat zicând "Spune-ne ce anume este drăcesc în misa".

"V-am predicat deseori despre lucrul acesta. Dacă nu m-aţi crezut atunci, nu o să mă credeţi nici acum."

"Ai dărâmat altarul, vrei să-l ridici din nou?"

"Nu o voi face numai dacă mi se porunceşte fiindcă l-am dărâmat tot la o poruncă", a insistat Bland.

În 28 decembrie, cei doi Austen l-au invitat pe preotul din Stodmarsh să facă slujba. Era deja bine înaintat în utrenie când a sosit Bland la biserică, şi după ce şi-a terminat slujba i s-a adresat acestuia:Vecinul dumitale m-a rugat să ţin utrenia şi slujba. Mă gândesc că nu te vei opune legilor reginei?"

"Nu, nu voi încălca legile reginei, cu voia luiDumnezeu" a răspuns Bland.

Prefăcându-se că nu a auzit răspunsul, preotul a repetat întrebarea încă de două ori, până când Bland a trebuit săţ-şi ridice vocea suficient de mult pentru ca să fie auzit de întreaga adunare. Preotul s-a aşezat, în timp ce Bland s-a pus în uşa care dădea la altar a împrejmuirii din jurul lui ca să-şi ţină predica. Bland şi-a explicat crezul cu privire la pâine şi vin, cum că Cristos a instituit sacramentul şi Biserica Catolică a pervertit-o. După câteva minute a fost oprit de către îngrijitorul şi administratorul bisericii şi încuiat într-o capelă lăturalnică, până când a ţinut slujba.

Pe 23 sau 24 februarie Bland a fost închis în castelul Canterbury pentru zece săptămâni şi numai după aceea i s-a dat voie să plătească cauţiunea. În

18 mai a apărut înaintea arhiepiscopului de Canterbury care a cerut să i se spună ce a predicat Bland la împărtăşanie. El a refuzat să răspundă, arătând că se încearcă adunarea de informații ce vor fi folositoare împotriva sa şi legea engleză spune că el nu trebuie să vorbească împotriva lui însuşi.

Bland a mai fost chemat şi pe 21 mai, când a refuzat iar să-şi enunțe crezul şi a cerut un avocat.

Pe 28 iunie, Bland s-a prezentat la autoritățile seculare, aşa cum i s-a poruncit. I s-a spus că nu există acuzații îmoitriva sa şi a fost chemat peste alte şapte săptămâni. Însă la data respectivă Bland era în fața autorităților bisericeşti şi nu a putut fi prezent la tribunal. El a fost închis la închisoarea Maidstone ca urmare a neprezentării sale, până pe 18 sau 19 februarie. După ce s-a văzut că nu vrea să promită că se răzgândeşte şi va deveni un bun catolic, a fost trimis la castelul Canterbury până pe 2 martie.

Bland a fost mutat de colo colo în perioada care a urmat, din închisoare în închisoare, din audiență în audiență, până când pe 13 iunie a fost adus înaintea lui Richard Thornton, episcopul de Dover, Robert Collins comisarul şi Nicholas Harpsfield arhidiacon de Canterbury. Un mare număr de protestanți au fost tratați cu asprime şi omorâți la Canterbury, în timpul acestor trei oameni, John Bland, Nicholas Sheterden, Thomas Thacker, Humphry Middleton şi William Cocker. Bland s-a recunoscut vinovat de următoarele acuzații:

- credința că trupul de carne a lui Cristos este în ceruri şi nu în pâine şi vin

- credința că era împotriva Cuvântului lui Dumnezeu să se administreze sacramentele în limba latină, şi că nimeni nu trebuie să accepte sacramentele pe care nu le înțelege

Bland a apărut ultima dată înaintea autorităților în 25 iunie şi a refuzat să accepte autoritatea papală. A fost condamnat ca eretic şi dat pe mâna autorităților seculare pentru a fi ars pe rug.

Christopher Waid

Christopher Waid a fost un țesător din Dartford, Kent, care a fost condamnat de către Maurice, episcopul de Rochester. În ziua execuției sale, stâlpul, vreascurile şi lemnele de foc au fost duse afară la Brimth, o groapă cu pietriş aflate afară din satul Dartford.

La ora zece dimineața, Waid şi Margery Polley din Tunbridge au trecut pe lângă acel loc fiind în drum spre Dartford împreună cu şerifii. Văzând mulțimea care se aduna la Brimth, Margery a strigat lui Waid: “Bucură-te Waid! Uită-te la mulțimea adunată să sărbătorească nunta ta astăzi!”

Ajunşi în oraş, Margery a fost închisă până ce şeriful a terminat cu Waid. Acesta şi-a dat hainele şi s-a îmbrăcat cu o cămaşă albă lungă adusă de

soția sa. Apoi a fost legat şi dus la Brimth. Ducându-se direct la stâlp, l-a îmbrățişat, s-a aşezat cu spatele la el şi a păşit în butoiul cu smoală. A fost apoi legat de stâlp cu un cerc de fier.

Imediat ce şi-a ocupat locul, Waid s-a apucat să recite cu glas tare ultimul verset din psalmul 86: “Fă un semn pentru mine, ca să vadă vrăjmaşii mei şi să rămână de ruşine, căci Tu mă ajuți şi mă mângâi, Doamne!”

În apropiere de rug era ridicat un amvon de ocazie, pe o mică ridicătură de pământ. În timp ce Waid se ruga, un călugăr s-a urcat la amvon având o carte în mână, dar Waid i-a avertizat pe oameni să nu asculte doctrina Bisericii Catolice. El i-a îndemnat să îmbrățişeze religia din timpul zilelor regelui Edward. Călugărul a rămas la amvon în timp ce Waid a vorbit dar când acesta a terminat ce a avut de zis, călugărul a plecat fără să spună o vorbă.

Odată ce vreascurile au fost aşezate în jurul lui, Waid le-a tras mai aproape de el, lăsând doar o deschizătură pentru fața sa, ca să poată să vorbească. În timp ce se aprindea focul, Waid a fost auzit spunând “Doamne Isuse, primeşte sufletul meu!” Chiar şi când nu a mai putut vorbi, Waid a continuat să-şi țină mâinile ridicate deasupra capului, spre cer.

Carver şi Launder

Dirick Carver a fost ars pe rug la Lewes, în 22 iulie 1555, în comitatul Sussex iar John Launder a suferit acelaşi lucru a doua zi, la Stening. Amândoi au fost arestați spre sfârşitul lunii octombrie 1554, împreună cu alți oameni care erau la rugăciune la casa lui Carver. După ce au fost cercetați, au fost trimişi la închisoarea Newgate ca să aştepte să fie duşi în audiență înaintea lui Bonner, episcopul Londrei, lucru care a avut loc în 8 iunie 1555.

Fiind audiați de către episcop, au fost examinați cu privire la multe aspecte ale religiei, şi au trebuit să-şi scrie şi să-şi semneze propria mărturisire de credință. După ce episcopul a stat de vorbă un timp cu ei încercând să-i determine să retracteze şi să accepte Biserica Catolică, au fost duşi înapoi în Newgate până pe 10 iunie.

Dirick Carver a mărturisit următoarele:

- nu crede că trupul fizic al lui Cristos este prezent în sacrament

- nu crede că în misă se regăseşte vreo jertfă şi că în misa rostită în latină este mântuire

- nu crede că trebuie să se spovedească cineva la preot, întrucât acest lucru nu poate mântui un om, decât să îl consulte pentru a primi sfaturi

- nu crede că doctrina catolică este potrivită cu Cuvântul lui Dumnezeu; crede că episcopul Hooper, Cardmaker, Rogers şi alţii care au fost arşi pe rug nu demult, au fost nişte creştini buni şi martiri care au predicat adevărata învăţătură a lui Cristos

Carver şi-a păstrat Biblia şi psaltirea scrise în limba ebgleză şi după încoronarea reginei şi le citea regulat. Pe lângă aceasta, în casa lui se ţineau rugăciuni şi servicii religioase în limba engleză. Tovarăşii lui din închisoare, Thomas Iveson, John Launder şi William Vesie au fost arestaţi împreună cu el chiar când ascultau citirea Evangheliei în limba engleză.

John Launder a mărturisit următoarele:

- a fost prezent la casa lui Carver împreună cu alţi doisprezece pentru ca să asculte slujba ţinută în limba engleză şi rugăciunile; a participat la această întrunire fiindcă avea treburi de rezolvat în oraş şi a auzit de slujba care se va ţine

- crede că toate slujbele, jertfele şi ceremoniile Bisericii Catolice sunt pline de erori, nu valorează nimic şi sunt împotriva Cuvântului lui Dumnezeu

- crede că pâinea şi vinul sunt doar spre amintirea lui Cristos şi nu sunt chiar trupul şi sângele Său

- crede că misa este în mod direct împotriva Cuvântului lui Dumnezeu şi a Bisericii

- crede că spovedirea la un preot nu are nici un folos, şi nici un om nu poate ierta de păcate pe un altul. Un om păcătos care se căieşte de păcatele sale înaintea lui Dumnezeu şi nu mai păcătuieşte, este iertat.

Carver a întrebat dacă îşi retractează crezul sau rămâne fidel celor declarate. “Doctrina voastră este otravă şi vrăjitorie. Dacă Cristos ar fi aici, L-aţi omorâ într-un mod şi mai crunt decât a fost omorât înainte. Spuneţi că puteţi să faceţi un dumnezeu, dar şi o budincă poate fi făcută. Ceremoniile voastre din biserică sunt cerşetorie şi otravă iar spovedirea este împotriva Cuvântului lui Dumnezeu, este otravă”, a răspuns el. John Launder a rămas şi el fidel credinţei sale şi astfel amândoi au fost condamnaţi.

Atunci când a fost dus la rug, cartea sa, a fost aruncată şi ea în butoiul cu gudron ca să ardă împreună cu el, dar el s-a aplecat, a luat-o şi a strecurat-o în mulţime. Şeriful a poruncit ca oamenii să dea înapoi cartea, sub ameninţarea pedepsei cu moartea,, dar Carver a început imediat să vorbească mulţimii.

“Dragi fraţi şi surori, eu stau aici ca să pecetluiesc Evanghelia lui Cristos cu sângele meu fiindcă ştiu că este adevărată. Voi cunoaşteţi Evanghelia, v-a fost predicată atât aici cât şi peste tot în Anglia, chiar dacă acum nu mai este predicată. Sunt condamnat la moarte pentru că nu mă lepăd de

Evanghelie ca să ascult de legile omeneşti. Dragi fraţi şi surori, dacă credeţi în Tatăl, Fiul şi în Duhul Sfânt, faceţi fapte vrednice de credinţa voastră şi veţi avea viaţă veşnică. Dacă credeţi în Papa şi în legile sale sunteţi osândiţi şi dacă Dumnezeu nu Se îndură de voi, veţi arde în iad pentru totdeauna”.

Şeriful l-a luat în zeflemea zicând: “Dacă tu nu crezi în Papă, tu eşti cel condamnat, cu trup şi suflet cu tot! Vorbeşte-i Dumnezeului tău şi roagă-L ca să te elibereze sau să mă trăznească pentru ca să dea un exemplu!”

“Domnul să te ierte pentru cuvintele tale!” i-a zis Carver. “Fraţi şi surori, dacă am jignit pe cineva cu fapta sau cu vorba, îl rog să mă ierte. Şi eu îi iert pe toţi aceia care m-au jignit cu gândul, fapta sau cu vorba.”

“O Doamne, Dumnezeul meu, Tu ai scris că cel care îşi iubeşte fiul sau fiica mai mult decât mă iubeşte pe Mine, nu este vrednic de Mine. Şi acela care nu-şi ia crucea şi nu Mă urmează nu este vrednic de Mine” (Matei 10:37-38). Dar Tu ştii că eu am lăsat toate şi am venit la Tine! Doamne îndură-Te de mine, căci în mâna Ta îmi încredinţez duhul şi sufletul meu se bucură în Tine.”

Thomas Iveson

Thomas Iveson a fost ars pe rug la Chichester în aceeaşi lună, după ce a fost arestat şi judecat odată cu Carver şi Launder.

Când a fost îndemnat de episcopul Bonner să abjure, Iveson i-a zis: “Nu mă voi lepăda de credinţa mea nici pentru toate bunătăţile Londrei. Eu apelez la mila lui Dumnezeu şi nu la mila bisericii voastre şi nici nu mă supun ei. Ceea ce am zis înainte voi zice şi acum. Chiar dacă un înger din ceruri ar veni la mine să mă înveţe o altă învăţătură, nu l-aş crede.”

Iveson a fost condamnat şi ars pe rug, dar el şi-a păstrat credinţa până la capăt.

James Abbeys

Unul dintre aceia care se străduiau să-şi păstreze conştiinţa curată în acele zile grele era James Abbeys, un tânăr care a fost silit să rătăcească din loc în loc pentru a putea să scape nearestat şi pentru a-şi putea practica credinţa. Dar când a venit vremea ca Domnul să-i încredinţeze un alt fel de slujbă, Abbeys a fost prins şi dus înaintea episcopului de Norwich, dr.Hopton.

Episcopul l-a cercetat pe Abbeys în legătură cu credinţa sa, folosind atât ameninţări cât şi promisiuni, până când acesta a cedat argumentelor. Când i s-a permis să plece din faţa episcopului, Abbeys a fost chemat înapoi şi i s-a dat o sumă de bani; dar odată plecat, a avut puternice mustrări de conştiinţă din pricină că ştia că L-a întristat pe Domnul prin purtarea sa.

Abbbeys s-a şi întors imediat la episcop, i-a aruncat banii înapoi şi i-a spus că îi pare rău că a abjurat şi a primit darul de bani. Episcopul şi capelanii s-au întors la treburile începute înainte şi pentru că de data aceasta nu s-a mai lăsat clătinat, l-au ars pe rug în ziua de 2 august 1555.

John Denley

În timpul prigoanei care nimicea turma lui Dumnezeu, s-au găsit mulți care nu erau fețe bisericeşti ci erau laici care sprijineau prigoana. Unul dintre aceştia era Edmund Tyrel, un avocat care era judecător de pace în Essex.

Într-o bună zi se întorcea de la arderea pe rug a unor martiri şi pe drum s-a întâlnit cu doi bărbați, unul din ei fiind John Denley, un gentilom şi celălalt fiind John Newman. Cei doi mergeau să-şi viziteze nişte prieteni evlavioşi. Gândind că cei doi călători arată suspect, Tyrel i-a oprit, i-a percheziționat şi a găsit asupra lor mărturisiri de credință scrise. Tyrel i-a trimis la comisionarii reginei, care la rândul lor i-au trimis la episcopul Bonner. Denley a dat următoarele răspunsuri la acuzațiile care i s-au adus:

Era din dioceza de Londra.

Denley a afirmat că este adevărat acest lucru.

- Nu crede că există o Biserică Catolică a lui Cristos pe pământ.

Denley a negat afirmația şi a arătat că el crede că există o Biserică zidită pe temelia profeților şi apostolilor, Capul fiind Cristos. Această Biserică predică cu adevărat Cuvântul lui Dumnezeu şi administrează sacramentele botezului şi împărtăşaniei potrivit cu Cuvântul.

- NU crede că Biserica Angliei este parte a Bisericii Catolice.

Denley a răspuns că Biserica Angliei în prezent nu face parte din Biserică. Biserica Angliei este acum biserica anticristului fiindcă a schimbat Testamentul lui Dumnezeu şi şi-a impus propriul testament al hulei şi minciunii.

- Cred că misa este plină de idolatrie, rea şi împotriva Cuvântului lui Dumnezeu.

Denley a răspuns că aşa cum stau lucrurile, misa este un act idolatru în care închinarea este adusă pâinii şi vinului. Trupul lui Cristos este în ceruri şi nu în pâinea şi vinul sacramental, aşa că nu trebuie să ne închinăm lor.

- Crede că spovedirea este împotriva Cuvântului lui Dumnezeu.

Denley a afirmat că Biserica are puterea să îl pedepsească pentru păcatele sale, dar nu are putere să-l ierte; acest lucru îl poate face numai Dumnezeu.

- Nu crede că un preot îl poate ierta de păcate.

Denley a fost de acord cu această afirmație.

- Nu crede în formele prezente ale botezului, confirmării, utreniei, vecerniei, a ungerii celor bolnavi sau iertarea lor de păcate şi în sfințirea pâinii şi a vinului.

Denley a răspuns că Biserica a schimbat atât sacramentul botezului cât şi celelalte sacramente prin adăugirile aduse la ele.

- Crede că Biserica are doar două sacramente: botezul şi cina Domnului.

Denley a fost de acord cu acest enunț.

- Crede că Cristos este în ceruri şi nu în pâine şi vin, şi refuză să primească împărtăşania la misa.

Denley a recunoscut ca adevărat şi acest punct.

În ziua de 5 iulie Denley a fost condamnat şi dat pe mâna şerifilor. Pe 8 august s-a dus la rug cântând un psalm plin de bucurie în timp ce flăcările creşteau în jurul său. Unul din cei care îl chinuiau i-a aruncat un lemn în față şi l-a lovit, lucru la care Denley a zis: “Chiar că ai stricat o cântare aşa de bună.”

Patrick Packingham a mmurit la Uxbridge în jurul zilei de 28 august, fiind acuzat că a refuzat să-şi descopere capul în timpul misei. Când Bonner l-a îndemnat să se lepede de credința sa, Packingham i-a spus că Biserica Catolică este biserica lui satan şi că niciodată nu se va întoarce în ea.

John Newman a fost ars pe rug în 31 august la Saffron Walden iar Richard Hook şi-a dat viața cam în aceeaşi vreme.

Warne, Tankervil şi alții

După aceste evenimente a urmat prigonirea altor zece slujitori drepți şi sfinți ai lui Dumnezeu. Nu sfinți pe care i-a făcut Papa, nici din aceia despre care citim în LEGENDELE SFINȚILOR şi în VIEȚILE PĂRINȚILOR BISERICII, ci sfinți despre care se vorbeşte în Apocalipsa: cei care Îl urmează pe Miel oriunde se duce şi cei care şi-au spălat hainele în sângele Mielului. Totuşi, într-un fel Papa i-a făcut sfinți, pentru că dacă Papa nu i-ar fi omorât, ei n-ar fi devenit martiri.

Elizabeth Warne era soția lui John Warne care arsese nu cu multă vreme înainte pe rug ca eretic. Ea a fost prinsă împreună cu alții în ziua de 1 ianuarie, într-o casă din Bow Churchyard, Londra unde erau adunați la rugăciune. A fost întemnițată până pe 11 iunie şi transferată apoi la Newgate

unde a rămas până pe 2 iulie. Pe 6 iulie a trebuit să apară înaintea episcopului Bonner, împreună cu ceilalţi nouă tovarăşi.

Principala acuzaţie ce li se aducea era că nu credeau câ în pâine şi vin sunt prezente chiar trupul şi sângele lui Cristos, deşi au fost acuzaţi şi de alte lucruri, cum ar fi: nefrecventarea bisericii, vorbeau împotriva misei şi urau ceremoniile şi sacramentele catolice.

După ce a fost dusă în faţa lui Bonner de câteva ori, Elizabeth Warne i-a spus: “Fă orice vei vrea să faci. Dacă Cristos a greşit, atunci am greşit şi eu.”

A fost condamnată ca eretică, în ziua de 12 iulie şi a fost arsă pe rug la Stratford-le-Box în august.

George Tankervil, născut în oraşul York, trăia în Londra. El a fost catolic în timpul domniei regelui Edward dar când a început prigoana în timpul reginei Maria, s-a dezgustat de persecuţii şi a început să aibă dubii cu privire la biserică. L-a rugat pe Dumnezeu să-i arate adevărul despre transsubstanţiere, lucru de care s-a îndoit întotdeauna, şi a ajuns să creadă ca şi protestanţii cu privire la ea. Având un imbold de a citi Noul Testament, în curând s-a întors de la Biserica Catolică în mod radical şi a început să încerce să-i convertească pe prietenii lui. Acest lucru l-a adus cu repeziciune înaintea episcopului Londrei, care l-a şi condamnat.

Tankervil a fost dus la St.Albans unde urma să moară în 26 august, şi a fost închis la un han în timp ce şerifii s-au dus la o nuntă din apropiere. Din moment ce nu i s-a dat voie să se împărtăşească, a cerut o cană de vin şi pâine, a îngenuncheat ca să se mărturisească Domnului şi să citească instituirea Cinei din Evanghelie. “Doamne”, s-a rugat el, “Tu ştii că eu nu uzurpez autoritatea nimănui procedând astfel, şi nici nu dispreţuiesc pe slujitorii Tăi.”

După rugăciune, a luat pâinea şi vinul cu mulţumiri. Apoi a rugat gazda să facă un foc zdravăn, şi-a scos încălţările şi ciorapii şi şi-a întins piciorul în foc retrăgându-l la atingerea flăcărilor, arătând astfel că trupul său vroia un lucru şi spiritul său vroia alt lucru.

Pe la ora două s-au întors de la nuntă şi l-au dus la Tankervil la Romeland, o pajişte aflată lângă capătul vestic al abatiei bisericii. În timp ce călăii aranjau lemnele în jurul său, s-a apropiat un preot de el şi la vederea lui, Tankervil a exclamat: “Desfid curva Babilonului! Ruşine idolului urâciunii! Oameni buni, nu-l credeţi!”

Îmbrăţişând focul, s-a lăsat cuprins de flăcări şi chemând numel Domnului Isus, a sfârşit-o repede cu suferinţa.

Robert Smith a fost adus la Newgate în 5 noiembrie. El era un om înalt şi subţire, foarte activ în multe domenii, mai ales în pictat întrucât găsea această activitate ca fiind relaxantă. Odată ce a fost convertit prin predicile

lui Turner şi a altora, a devenit fervent în noua sa credință. Odată cu venirea la tron a reginei Maria, Smith a fost scos din slujba sa de la Windsor College, a fost arestat şi dus în fața episcopului Bonner. Smith a avut patru înfățişări şi a răspuns cu curaj la toate întrebările ce i s-au pus şi a discutat fără frică problemele teologice, ba a fost chiar dur, până când Bonner şi-a dat seama că nu ajunge cu el la nici un rezultat şi l-a condamnat în consecință pe 12 iulie.

În timpul cât a stat în închisoare, Smith a fost folosit de Dumnezeu ca să-i mângâie pe tovarăşii săi de suferințe. Fiind dus la rug pe 8 august, s-a hotărât să se poarte la fel spunându-le tutror celor prezenți că este sigur de învierea trupului său. "Şi sunt sigur că Dumnezeu vă va da un semn în privința aceasta", a adăugat el. Când era deja ars pe jumătate şi negru de fum, toată lumea credea că a murit deja, dar el dintr-odată s-a îndreptat, şi-a ridicat cioatele brațelor şi a bătut din ele plin de bucurie ca apoi să se prăbuşească înapoi în foc.

Stephen Harhood şi Thomas Fust au murit cam în acelaşi timp cu Robert Smith şi George Tankervil, fiind judecați şi condamnați împreună cu aceştia. Unul din ei a fost ars pe rug la Stratford iar celălalt la Ware. William Hale a murit la Barnet.

Din cei zece oameni care au fost condamnați de Bonner dintr-odată, şase au fost executați în diverse locuri iar alții trei, George King, Thomas Leyes şiJohn Wade s-au îmbolnăvit atât de rău în închisoare că a trebuit să fie duşi în nişte case din Londra, unde au şi murit. Trupurile lor au fost aruncate pe câmp, dar credincioşii le-au îngropat pe timp de noapte. Ultima din cei zece, Joan Laysh sau Laysford s-a bucurat un timp de suspendarea pedepsei dar până la urmă a fost martirizată şi ea.

Capitolul 8

Fraţii Glover

John, Robert şi William Glover erau nişte frați care trăiau în dioceza de Lichfield şi Coventry. John, cel mai mare, era un gentilom şi a moştenit averea tatălui său din oraşul Manchester. El a moştenit o sumă considerabilă de bani şi pământuri dar a devenit şi mai bogat în harul lui Dumnezeu şi în virtuți atunci când împreună cu frații săi a primit Evanghelia sfântă a lui Dumnezeu şi au aplicat-o în viața de zi cu zi, practicând zelos evlavia.

John şi-a luat atât de în serios credința încât ori de câte ori trebuia să-şi dedice timpul afacerilor credea că L-a dezamăgit pe Dumnezeu şi îşi pierdea siguranța mântuirii. Timp de cinci ani a suferit de aceste frământări lăuntrice până ce Dumnezeu l-a eliberat, căci ajunsese să nu se mai poată bucura nici de mâncare, odihnă şi nici de viața în sine. Până la urmă John a dăruit majoritatea pământurilor pentru a fi folosite de frații şi surorile sale în Cristos iar restul l-a dăruit servitorilor şi isparavnicilor săi, astfel ca el să se poată dedica studiului Evangheliei. Aceste lucruri s-au întâmplat la sfârşitul domniei regelui Henric al VIII-lea şi au continuat şi în timpul domniei regelui Edward.

Când a început prigoana în timpul reginei Maria şi episcopul de Coventry a auzit de reputația lui John, a poruncit primarului şi slujbaşilor din Coventry să îl aresteze. Însă Dumnezeu, văzând că bătrânul său slujitor credincios deja suferise destul din pricina frământărilor sale lăuntrice, nu a vrut să-l lase pradă suferințelor trupeşti; primarul l-a avertizat pe John că şi-a părăsit casa şi s-a ascuns împreună cu fratele său William. Din nefericire Robert era grav bolnav şi zăcea la pat astfel că nu a fost timp suficient să-l mute sau poate s-au temut s-o facă. Aşa că atunci când au sosit percheziționarii, Robert a fost singurul dintre frați care a fost găsit şi a fost dus la şerif.

Acesta a spus că nu s-a dat ordin ca Roger să fie arestat şi a făcut tot ce i-a stat în putere ca să-l pună în libertate, dar a fost silit să-l închidă din nou împotriva voii sale, cel puțin până când va sosi episcopul în oraş care va lua decizia finală. Fiind închis, Robert a fost vizitat de câțiva dintre prietenii săi care l-au îndemnat să depună o cauțiune ca să fie eliberat. I-au explicat până şi cum poate să părăsească zona fără să-şi încalce condițiile eliberării, dar Rober a refuzat. "Dacă fac vreo încercare să-mi scot gâtul din laț", i-a zis el soției sale, "voi fi pricină de poticnire pentru frații mei mai slabi şi voi da avantaj celor care batjocoresc Cuvântul lui Dumnezeu. Se va spune că i-am încurajat pe alții să accepte pericolele lumii, dar eu nu am vrut să fac la fel."

Robert a rămas în temnița din Coventry vreo zece sau unsprezece zile, fără să fi fost eliberat un mandat de arestare şi fără să se fi formulat acuzații la adresa lui, până a sosit în oraş episcopul de Coventry. Când s-au întâlnit, au avut o scurtă dispută cu privire la misa, după care episcopul a decis să aştepte cu procedura completă de cercetare până îşi va termina celelalte treburi în oraş. În consecință Robert a fost transferat la Linchfield.

“Jephcot m-a băgat într-o temniță în seara aceea, şi a trebuit să rămân acolo până când am fost condamnat, într-o clădire îngustă, masivă şi foarte rece, cu doar puțină lumină şi o grămadă de paie în loc de pat”.

Lui Roger, încă foarte bolnav, i s-a dat voie să-şi cumpere un pat dar nimic altceva.

“Nu mi s-a dat nici un ajutor, nici ziua nici noaptea, n-am avut pe nimeni lângă mine cu toate că eram grav bolnav, şi n-am avut nici hârtie nici cerneală şi nici cărți, decât Noul Testament în latină şi o carte de rugăciuni pe care a trebuit să o cumpăr.”

Două zile mai târziu Robert a fost vizitat în celula sa de cancelar, care l-a îndemnat să se întoarcă în Biserica Catolică. “Refuz să mă supun unei biserici care nu este condusă de Cuvântul lui Dumnezeu”, a răspuns el. Cancelarul s-a hotărât să nu mai discute cu el despre religie şi l-a lăsat singur pe Robert pentru următoarele opt zile, până când s-a întors episcopul. Robert a fost dus înaintea sa şi a fost întrebat cum i-a plăcut în închisoare, ca apoi să fie îndemnat să se întoarcă în Biserică.

“Unde era Biserica ta înaintea domniei regelui Edward?” a rânjit episcopul.

Robert i-a răspuns că Biserica sa era zidită pe temelia apostolilor şi profeților, iar Cristos era piatra din capul unghiului.

“Şi această Biserică a existat de la început deşi nu se mândreşte cu o imagine glorioasă înaintea oamenilor, fiind întotdeauna apăsată şi persecutată.”

Episcopul l-a examinat pe Robert cu privire la lucrurile uzuale legate de spovedire şi sacramente şi pentru că el a stat neclintit în credința sa, a fost rapid condamnat şi executat.

După moartea fratelui său în locul lui, John a ajuns să îi pese şi mai puțin de viața sa dar prietenii l-au convins să rămână în ascunzătoare, fiindcă oricum moartea sa nu l-ar mai putea salva pe Robert. Deşi suferea atât fizic cât şi psihic John a rămas tare, până când spre sfârşitul domniei reginei Maria s-a ordonat din nou să fie căutat.

Când a ajuns şeriful cu slujbaşii la casa unde se ascundea John, el era singur în camera sa şi când a auzit zvonul de paşi, a încuiat tiptil uşa. Unul

din ofițeri era pe cale să spargă uşa când a fost chemat de către un altul care i-a zis că acea cameră a fost deja percheziționată. Au găsit totuşi pe soția lui John, Agnes şi au dus-o înaintea episcopului unde a fost silită să se lepede de convingerile ei, ca apoi să i se dea drumul. În acest timp, John s-a văzut silit să se ascundă în pădure. Îngrijorat de soarta soției şi expus intemperiilor vremii, John a slăbit în puteri, a făcut febră şi a murit. A fost îngropat de prietenii săi în curtea bisericii fără ca să se țină slujba cu preot.

Şase săptămâni mai târziu, cancelarul, dr.Dracot a trimis după pastorul bisericii şi l-a întrebat cum se face că un eretic a fost îngropat în curtea bisericii sale. Pastorul a răspuns că la acea vreme era bolnav şi n-a ştiut nimic despre înmormântare iar când Dracot i-a cerut să dezgroape trupul lui John şi să-l arunce în drum, a obiectat că trupul mort va mirosi în aşa hal încât nimeni nu va face aşa ceva.

“Ei bine, ia această scrisoare şi declară-l de la amvon ca suflet osândit. Peste un an, când carnea se va fi dus, dezgroapă-i oasele şi aruncă-le pe drum unde caii şi căruțele vor trece peste ele. Voi veni atunci să sfințesc locul unde a fost îngropat în curtea bisericii”a spus Dracot.

În curând a murit şi William şi când oamenii dinWem i-au dus trupul la biserica parohială, intendentul s-a dus la episcop pentru a cere sfat cu privire la cum ar putea să împiedice înmormântarea. După ce trupul a stat o zi întreagă în biserică, un croitor pe nume Richard Maurice s-a hotărât să-l îngroape în timpul nopții dar a fost împiedicat de către John Thorlyne şi alții.

În ziua următoare, intendentul s-a întors cu o scrisoare de la episcop, în care se interzicea înmormântarea creştinească a lui William Glover şi se spunea că trupul sau trebuie luat de către prietenii săi. Însă de-acum trupul a început să se descompună şi nimeni nu pute să se apropie de el, aşa că a fost tras afară în câmp cu nişte cai şi a fost îngropat acolo.

Edward Burton, un avocat din Chester a avut aceaşi soartă, murind în ziua de dinaintea zilei încoronării reginei Elisabeta. Intendentul local John Marshall a refuzat să lase să fie îngropat în curtea bisericii aşa că a fost îngropat în propria sa grădină, fără îndoială tot atât de aproape de Împărăția cerurilor ca şi când ar fi fost îngropat în curtea bisericii.

William Wolsey şi Robert Pygot

William Wolsey şi Robert Pygot, ambii din Wisbeach, au fost condamnați în 9 octombrie 1555 la Ely, de către John Fuller cancelarul episcopului, dr. Shaxton adeptul lui, Robert Stewart, vicar de Ely şi John Christopherson, vicar de Norwich.

William Wolsey a fost un polițist din oraşul Wells, care a fost acuzat de către un judecator pe nume Richard Everett şi aruncat în închisoare. Înainte ca să

fie condamnat, Wolsey a fost vizitat de dr. Fuller şi alții, care l-au îndemnat să se intoarcă in Biserică, dar nu au ajuns la nici un rezultat. Înainte de a părăsi închisoarea, Fuller i-a dat o carte lui Wolsey,care era scrisă de dr. Watson episcopul de Lincoln, în nădejdea că astfel va putea vedea unde este greşită teologia sa şi va fi convins că trebuie să se lepede de credința sa. Aşa cum bănuia Wolsey, cartea era plină de păreri contrare Scripturii, aşa că a dat-o înapoi cancelarului la vizita sa următoare. În seara în care dr. Fuller şi-a răsfoit cartea, a văzut că Wolsey a făcut însemnări în ea cu cerneala. “Acest eretic înrăit mi-a distrus cartea!”s-a plâns el. Totuşi, când s-a apropiat vremea ca Wolsey să fie dus la tribunal, Fuller l-a vizitat din nou, recunoscând ca “Îmi tulburi conştiința”, după care i-a zis: “Pleacă acum, dar fii atent la ce vorbeşti pentru că nimeni să nu mi se mai plângă de tine.Vino la biserică atunci când vrei şi dacă cineva se mai plânge de tine, îl trmit de acolo.”

Doctore, am fost adus aici de către lege şi voi fi eliberat tot prin lege” a răspuns Wolsey. Dus la tribunal, a fost întemnițat pentru o vreme în castelul din Wisbeach.

am în acelaşi timp Robert Pygot, un zugrav, era acuzat că nu mergea la biserică. Dus în fața judecătorului din Wisbeach a fost întrebat de ce a părăsit Biserica.

“Domnule, eu nu am ieşit din Biserică, eu cred în Dumnezeu” a spus el.

“Dar aici nu suntem în biserică, aceasta este doar o sală.”

“Este adevărat, dar cine este în adevărata credință a lui Isus Cristos, este întotdeauna în Biserică.”

“Oh, tu ştii prea mult față de mine şi nu putem discuta, dar te trimit la alții care sunt mai învățați ca mine!”

Pygot i s-a alăturat lui Wolsey în închisoare pentru timpul cât a durat închiderea sesiunii curții, după care au fost transferați la Ely. Amândoi au fost cercetați în 9 noiembrie de către dr. Fuller cu privire la credința lor, mai ales despre transsubstanțiere. După ce li s-a citi sentința şi s-a ținut o predică, au fost duşi la rug şi au fost legați de stâlp cu lanțuri. Întrebat încă odată dacă abjură, Wolsey a răspuns: “Îl rog pe Dumnezeu să-mi fie martor că nu greşesc în nici o învățătură a Bibliei sfinte. O socotesc o învățătură sănătoasă şi bună pentru mântuirea mea şi a altora până la sfârşitul lumii şi orice vor spune duşmanii mei. Îl rog pe Dumnezeu să îi ierte.”

Chiar înainte de a se da foc rugului, cineva a adus un braț de Noi Testamente în limba engleză pentru a fi arse împreună cu ei.

“Oh, dați-mi şi mie unul!” a zis Wolsey. Pygot a cerut şi el unul şi au murit împreună, cântând Psalmul 106 şi strângând la piept cărțile sfinte.

Episcopul Ridley

În ziua în care au murit Wolsey şi Pygot la Ely, 16 ocombrie 1555, mureau alţi doi conducători eminenţi ai Bisericii, episcopul Ridley al Londrei şi episcopul Hugh Latimer din Worchester, la Oxford. Dr. Ridley serveşte ca un exemplu strălucit printre toţi cei care au murit martiri pentru Evanghelia adevărata în timpul reginei Maria.

El a fost un exemplu atât de inspiraţie spirituală cât şi de educaţie evlavioasă.

Născut în Northumberland, Ridley a învăţat gramatica, copil fiind, în Newcastle după care a studiat la Cambridge, unde a devenit repede cunoscut pentru inteligenţa sa şi a putut avansa repede, ajungând să-şi ia doctoratul în teologie şi să conducă Pembroke Hall. După aceasta, a plecat la Paris, a fost făcut capelanul regelui Henric al VIII-lea la întoarcerea acasă, apoi a fost numit episcop de Rochester de către rege, În zilele regelui Edward, a slujit ca episcop de Londra.

Ridley a slujit cu atâta sârguinţă în predicare şi învăţarea poporului despre doctrina adevărată a lui Cristos încât enoriaşii lui îl iubeau cum îşi iubesc copiii părinţii. Oamenii se înghesuiau la predicile sale ca albinele la miere, ştiind că episcopul lor nu numai că predica pe Cristos dar şi trăia o viaţă curată şi sfântă. Ridley a fost un om cu educaţie aleasă, cu o memorie remarcabilă şi până şi duşmanii săi i-au admirat scrierile savante, predicile viguroase şi prelegerile. Pe lângă acestea, Ridley era un bun sfătuitor şi dădea dovada de o judecată dreaptă în toate aspectele. El era şi plin de milă şi de grijă când avea de-a face cu catolicii din vremea regelui Edward şi a putut să-i câştige pe mulţi dintre ei prin învăţăturile sale date cu blândeţe. Ridley era un om atrăgător care nu era ranchiunos şi îi ierta întotdeauna pe cei care îi greşeau. Era blând şi afectuos cu rudele sale dar în acelaşi timp avea aşteptări înalte de la ei în ceea ce priveşte viaţa de zi cu zi, aşa cum avea şi de la ceilalţi enoriaşi. Nici un membru al familiei sale nu se putea aştepta la favoritisme dacă păcătuia; cei care trăiau vieţi cinstite şi evlavioase aceia erau fraţii şi surorile sale, indiferent cine erau.

Ridley trăia o viaţă ordonată şi strictă. Imediat ce se trezea, se îmbrăca şi se punea pe genunchi ca să se roage o jumătate de oră în camera sa. După aceasta, intra în camera de studiu unde lucra până la ora zece, când ţinea rugăciunea cu personalul casei. După rugăciuni, servea masa, la care nu vorbea prea mult şi apoi se întorcea la studiu până la rugăciunile de după masă la ora cinci. După aceste rugăciuni servea cina, după care se retrăgea în camera de studiu până la ora unsprezece când se retrăgea pentru odihnă.

Pe domeniul său din Fulham ţinea în fiecare zi o predică familiei sale, începând cu Faptele apostolilor şi parcurgând epistolele pauline. Fiecăruia care se afla la slujba sa şi putea să citească, i-a dat un Nou Testament şi era extrem de atent cu familia sa să dea un exemplu bun de virtute şi cinste. Pe

scurt, era atât de evlavios şi plin de virtuți el însuşi încât aceste calități domneau în toată casa sa.

Ori de câte ori era acasă în Fulham, Ridley invita la masă pe vecinul său, dl.Bonner şi pe sora acestuia, oferindu-le locul de cinste la masă, chiar dacă mai era prezentă şi o altă persoană importantă.

"Cu voia domniei voastre, locul acesta aparține mamei mele Bonner" obişnuia el să spună musafirului. Doamna Bonner era mama aceluia care avea să ajungă mai târziu episcopul Bonner, în timpul domniei reginei Elisabeta, vinovat de moartea atâtor protestanți, printre care şi Ridley.

Dr. Ridley a fost adus prima dată la Evanghelie prin cartea lui Bertram, "Cartea Sacramentului" şi prin discuțiile purtate cu episcopul Cranmer şi cu Peter Martyr. Ridley a fost arestat în momentul venirii la tron a reginei Maria şi a fost întemnițat întâi în Turnul Londrei, ca apoi să fie dus la închisoarea din Oxford împreună cu arhiepiscopul de Canterbury şi Hugh Latimer. După ce a fost condamnat, a fost ținut închis în casa primarului Irish, din 1554 până la moartea sa în 1555.

Episcopul Latimer

Episcopul Latimer era fiul lui Hugh Latimer din Thurcaston, Leicester, un gospodar care avea o reputație bună. La vârsta de patru ani, Latimer a fost trimis la şcoală şi a primit educație în literatură; la vârsta de patrusprezece ani a fost admis la universitatea din Cambridge pentru a studia teologia. Latimer a devenit un preot catolic fervent şi la început a fost un duşman înverşunat al protestanților, opunându-se lucrărilor lui Philip Melanchton şi Stafford. Însă lui Thomas Bilney i s-a făcut milă de el şi s-a hotărât să îl câştige pentru adevărata cunoaştere a lui Cristos. Bilney l-a rugat pe Latimer să asculte mărturisirea sa de credință şi Latimer a fost atât de mişcat de cele auzite că şi-a întrerupt studiul învățăturilor doctorilor catolici pentru a se dedica studiului adevăratei teologii. Unde înainte era un duşman al lui Cristos acum a devenit un căutător înflăcărat al Lui, mergând până acolo că a cerut iertare lui Stafford înainte ca acesta să moară.

În 1529 un număr mare de călugări şi doctori în teologie din toate şcolile din Cambridge au început să predice împotriva lui Latimer şi a noii sale credințe. Dr. West, episcop de Ely, i-a interzis să mai predice în bisericile din acea universitate, dar dr.Barnes, abatele călugărilor augustinieni i-a dat voie lui Latimer să predice în biserica sa. Ca şi un ucenic adevărat, latimer a petrecut următorii trei ani încercând să îşi convertească frații de la universitate şi enoriaşii bisericii sale, adresându-se în latină oamenilor învățați şi în engleză oamenilor simpli...

Latimer şi Bilney au stat un timp la Cambridge, purtând multe conversații şi locul pe unde se plimbau a devenit în curând cunoscut sub numele de dealul Ereticilor. Amândoi au dat un exemplu bun vizitând pe cei întemnițați, ajutându-i pe cei săraci şi hrănind pe cei înfometați.

După ce a predicat şi i-a învățat pe alții timp de trei ani la Cambridge, Latimer a fost chemat înaintea cardinalului, fiind acuzat de erezie. El s-a plecat în fața voinței Bisericii de această dată şi i s-a dat voie astfel să se întoarcă la universitate, unde l-a întâlnit pe dr.Buts, medicul şi sprijinitorul regelui Henric al VIII-lea. Latimer i s-a alăturat lui Buts pentru o vreme la curtea regală, predicând la Londra în acest timp, dar viața de la curte l-a obosit şi a primit de aceea o slujbă care i-a fost oferită la West Kingston de către rege. Acolo el i-a învățat cu sârguință pe enoriaşii săi şi pe toți locuitorii de primprejur.

N-a durat mult până când Latimer a înfuriat câțiva preoți de la țară şi câțiva doctori în teologie, cu credința sa despre reformă. Latimer a fost chemat înaintea lui William Warham,arhiepiscop de Canterbury şi John Stokesley, episcop de Londra, în ziua de 29 ianuarie 1531. Latimer a fost ținut un timp la Londra, fiind chemat în audiență de trei ori pe săptămână, până când i-a scris arhiepiscopului anunțându-l că este prea bolnav ca să se mai prezinte înaintea sa. În aceeaşi scrisoare el se plângea de faptul că era ținut departe de turma sa fără vreun motiv întemeiat, fiindcă el a predicat adevărul despre anumite abuzuri ale Bisericii. Se pare că până la urmă a acceptat acuzațiile care i-au fost aduse (deşi nu există nici o dovadă) şi a fost pus în libertate grație eforturilor lui Buts, Cromwell şi ale regelui însuşi.

După un timp, regele Henric al VIII-lea l-a făcut pe Latimer episcop de Worcester, unde el a slujit credincios deşi vremurile periculoase l-au împiedicat să facă tot ce dorea. Nu a putut să-şi scape dioceza de superstițiile ei, dar totuşi a făcut tot ce a putut în sânul Bisericii Catolice, ajutându-i pe enoriaşi să alunge din viața şi din închinarea lor cât de multe superstiții. Chiar şi în această vreme Latimer continua să fie hărțuit de alte fețe bisericeşti.

La vremea legiferării celor Şase Articole, Latimer şi-a dat demisia în mod voluntar, aşa cum a făcut şi Shaxton, episcop de Salisbury şi s-a dus la Londra unde a fost hărțuit de către episcopi şi a fost întemnițat în Turnul Londrei până când s-a urcat pe tron regele Edward. Fiind pus în libertate, latimer s-a întors la slujba sa şi ținea două predici în fiecare duminică şi câte o predica în fiecare zi a săptămânii, spre deosebire de mulți clerici care îşi ignorau datoria în timpul domniei lui Edward. Acum Latimer avea şaizeci şi şapte de ani şi suferea din cauza unei răni provocate prin prăbuşirea unui copac.

La nu multă vreme după moartea regelui Edward, Latimer a fost arestat la porunca reginei Maria şi întemnițat din nou în Turnul Londrei, unde a suferit din greu. A fost apoi transferat la Oxford, împreună cu Cranmer, arhiepiscopul de Canterbury şi Ridley, episcop de Londra, pentru ca să răspundă acuzațiilor aduse de Gardiner, episcop de Winchester.

Din pricina vârstei sale, Latimer a scris mai puțin decât Ridley şi Cranmer, în timpul întemnițării, dedicându-se mai mult rugăciunii. El se ruga pentru trei preocupări majore:

- din moment ce Dumnezeu l-a făcut predicator, Îl ruga să-i dea harul să poată să-I susțină învățătura Sa până la moarte

- Îl ruga pe Dumnezeu să Îşi restaureze Evanghelia în Anglia încă odată

- se ruga pentru reuşita Elisabetei şi cerea de la Dumnezeu să o facă să fie o mângâiere pentru ținutul nemângâiat al Angliei

În decursul timpului, toate cele trei rugăciuni ale sale au primit răspuns.

Ridley şi Latimer

Ridley şi Latimer s-au înfățişat în ziua de 30 septembrie 1555 la Oxford înaintea unui juriu de episcopi pentru a răspunde la acuzația de erezie care li s-a adus. Ridley a fost primul dintre cei doi care a fost examinat.

Episcopul de Lincoln a început prin îndemnarea lui Ridlea la abjurare şi supunere față de Papă.

“Dacă vei renunța la erorile tale, îți vei retracta părerile eretice şi răzvrătite, dacă vei consimți să te supui credinței indubitabile şi adevărului Evangheliei... avem autoritatea să te primim, să te aducem la împăcare şi după penitențele potrivite să te alăturăm Bisericii lui Cristos.” Episcopul a evidențiat trei puncte:

- Papa succeda lui Petru, care era temelia Bisericii

- Părinții Bisericii primare au mărturisit supremația papală în scrierile lor

- Ridley a crezut şi el cândva aceste lucruri

Ridley a răspuns la toate trei punctele. El a arătat că nu Petru era temelia Bisericii ci mărturia sa despre faptul că Cristos era Fiul lui Dumnezeu. Această credință este temelia Bisericii şi nu un simplu om.

În al doilea rând, episcopul Romei era superior în timpul Bisericii primare pentru că oraşul Roma era cel mai mare oraş din acele zile şi nu pentru că avea mai multă putere religioasă decât alți episcopi. Atâta timp cât dioceza Romei era de partea Evangheliei, episcopul ei merita respectul tuturor din Biserică dar imediat ce au început să se ridice deasupra regilor şi împăraților dijn dorința de slavă personală, episcopii Romei au devenit anticreştini.

În ultimul rând, Ridley a admis că mai demult a crezut aşa cum cred acuzatorii săi acum, tot aşa cum odinioară Pavel îl prigonea pe Cristos.

Episcopul de Lincoln i-a tăiat vorba lui Ridley, amintindu-i de puterea juriului fie în a-l reprimi în Biserică fie a-l excomunica. Orice vor face ei, se va bucura de sprijinul reginei care era o membră credincioasă a Bisericii. Împotriva lui Ridley (şi a lui Latimer) au fost aduse următoarele acuzații:

- susține câ în pâine şi vin nu este prezent chiar trupul lui Cristos

- învață că pâinea şi vinul rămâneau pâine şi vin după consacrare

- crede că misa nu este o jertfă răscumpărătoare pentru cei vii şi pentru cei morți

- dr.Weston şi alții au declarat aceste învățături ca fiind eretice

- cele de mai sus sunt adevărate şi bine cunoscute

I s-a spus lui Ridley să răspundă la acuzații printr-un da sau nu şi i-au promis că îşi va putea detalia răspunsurile în a doua zi, când va fi avut timp la dispoziție să se gândească la ele. Înainte ca să răspundă, Ridley a protestat spunând că orice răspuns va da, îl va da de bunăvoie şi răspunsurile sale nu vor arăta nici faptul că a acceptat autoritatea juriului şi nici că a acceptat autoritatea Papei.

La prima acuzație a răspuns că trupul şi sângele lui Cristos sunt prezente în chip spiritual în pâine şi vin, dar nu în chip trupesc. La a doua acuzație a răspuns zicând că pâinea şi vinul rămân aceleaşi după consacrare. La a treia acuzație a răspuns că Cristos a făcut o jertfă unică şi desăvârşită pentru păcatele întregii lumi. Împărtăşania este o jertfă de slăvire şi de mulțumire care se poate oferi, dar să afirmi că îndepărtează păcatele oamenilor înseamnă că jertfa lui Cristos nu a fost de ajuns. La a patra acuzație a răspuns că într-adevăr credința sa a fost declarată erezie de către d.Watson, dar în mod nedrept. Iar la a cincea acuzație a spus că el crede exact ce spune, deşi nu ştie ce gândesc alții despre crezurile sale.

Ridley a fost scos din fața comisiei până a doua zi şi a fost adus Latimer. Ca şi în cazul lui Ridley, episcopul l-a îndemnat pe Latimer să abjure şi să se întoarcă în Biserica Catolică care era universal acceptată. Apoi i s-a spus să răspundă la aceleaşi acuzații care i-au fost aduse lui Ridley.

La prima acuzație a răspuns: “Nu neg faptul că sacramentul conține prin spirit şi har chiar trupul şi sângele lui Cristos. Fiecare om care primeşte pâinea sau vinul din punct de vedere spiritual primeşte trupul şi sângele lui Cristos. Dar neg faptul că trupul şi sângele Său sunt prezente în sacrament în felul în care ziceți.”

La a doua acuzație a răspuns: “Există o schimbare în pâine şi vin, dar totuşi pâinea şi vinul rămân tot pâine şi vin.”

Cu privire la faptul că misa este o jertfă pentru păcate, a răspuns: “Nu, Cristos a depus o jertfă desăvârşită şi nimeni nu Îl poate jertfi din nou. Nici un preot nu Îl poate oferi pentru păcatele oamenilor, pe care El le-a îndepărtat oferindu-se pe Sine odată pentru totdeauna pe cruce. Nu există nici o iertare pentru păcatele noastre decât la cruce.”

Când a fost întrebat despre crezurile sale declarate eretice, latimer a răspuns: “Da, cred că sunt condamnate. Dar Acela Care ne va judeca ştie că au fost condamnate pe nedrept.” I s-a dat şi lui drumul până la ora opt a zilei următoare.

Ridley s-a înfăţişat pe 1 octombrie cu răspunsurile la acuzaţii scrise pe hârtie şi a cerut voie să le citească mulţimii adunate în Biserica St.Mary’s. A fost însă silit să dea hârtiile la episcopi întâi, după care au fost declarate eretice şi nu s-a dat voie ca să fie citite în public. La rândul lui Ridley a refuzat să răspundă la întrebări, spunând că toate răspunsurile sale sunt scrise pe acele hârtii. A fost condamnat ca eretic şi dat pe mâna autorităţilor seculare pentru a fi pedepsit.

A fost adus Latimer în faţa comisiei, şi a fost de acord să răspundă din nou la acuzaţiile aduse, dar răspunsurile sale au fost identice cu cele date în ziua precedentă şi a refuzat să abjure. A fost şi el condamnat şi dat pe mâna autorităţilor.

În dimineaţa zilei de 15 octombrie au sosit la casa primarului Irish, unde era ţinut Ridley captiv, episcopul de Glouchester (dr.Brooks), vicecancelarul de Oxford (dr.Marshall) şi alţii de la universitate. Dându-i-se ocazia să se întoarcă în Bisrică, el a refuzat şi a fost silit în consecinţă să parcurgă tot ceremonialul care îl depunea din investitură de preot. După terminarea ceremoniei, Ridley a citit o petiţie către regină în care cerea ca Brooks a promis că va înainta reginei petiţia deşi se îndoia că va fi ascultată.

În seara acelei zile, barba şi picioarele lui Ridley au fost spălate şi la cină i-a invitat pe toţi ce din casa primarului la arderea sa pe rug, ca şi pe sora şi fratele său de altfel. Când soţia primarului a început să plângă, Ridley a mângâiat-o cu cuvintele: “Linişteste-te, deşi micul meu dejun va fi întrucâtva crunt şi dureros, sunt sigur că cina îmi va fi plăcută şi dulce.”

Ridley şi Latimer au fost arşi pe rug împreună într-un şanţ de lângă Baliol College, în partea nordică a Oxfordului, fiind straşnic păziţi din porunca reginei. Când totul a fost gata, au fost aduşi afară de către primar şi aprozi; Ridley purta o mantie îmblănită de culoare neagră, căciula de noapte de mătase şi papuci. Latimer purta o manta uzată, o căciulă cu nasturi şi un linţoliu nou, lung până la picioare. Întorcându-şi privirea Ridley l-a văzut pe Latimer şi i-a zis: “O, eşti aici?” la care acesta a răspuns “Da, vin cât de repede pot.”

Ridley a ajuns la rug primul şi ridicându-şi mâinile s-a uitat spre cer. Când a sosit Latimer, Ridley a alergat la el bucuros, l-a îmbrăţişat şi l-a sărutat

spunându-i; “Fii tare cu inima veselă frate, căci Dumnezeu ori va domoli furia flăcărilor ori ne va da putere să le răbdăm!”

După ce şi-au spus rugăciunile, au stat puțin de vorbă, dar nimeni nu ştie despre ce au vorbit.

Ofițerii i-au împiedicat pe cei doi să răspundă la predica rostită de dr. Smith, căci nu aveau voie să vorbească decât dacă abjurau.

“Ei bine, încredințez cauza noastră în mâna Dumnezeului cel Atotputernic, Care ne va judeca pe toți fără părtinire.” a zis Ridley, la care Latimer a adăugat: “Nu există nimic ascuns care să nu iasă la lumină.”

Ridley s-a despărțit bucuros de hainele sale şi de lucrurile pe care le-a mai avut şi l-a rugat apoi pe Lord Williams să facă tot ce îi stă în putere pentru ca să-i ajute pe cei care depindeau de el până acum. Când s-a strâns lanțul în jurul lor, Ridley a zis: “Strânge-l bine omule, căci carnea nu se va dezminți pe sine!” Apoi fratele său i-a adus o pungă de praf de puşcă pentru ca s-o pună la gât şi după ce Ridley a zis “O voi privi ca trimisă din partea lui Dumnezeu şi de aceea o voi primi ca din partea Lui. Mai ai şi pentru fratele meu?” şi a aflat că mai este praf de puşcă şi pentru Latimer, l-a trimis pe fratele său la el până nu era prea târziu. S-a adus apoi o torță pe care au pus-o la picioarele lui Ridley.

“Nu te necăji frate Ridley ci îmbărbătează-te! Astăzi o să aprindem aşa o lumină pentru Anglia prin harul lui Dumnezeu încât cred că nu va stinsă niciodată.”

Când Ridley a văzut flăcările ridicându-se, a strigat cu glas tare “Doamne, în mâinile Tale îmi încredințez duhul. Doamne primeşte duhul meu!”

De partea cealaltă a rugului Latimer striga “O Tată din ceruri primeşte sufletul meu!” şi a primit flăcările de parcă le-ar fi îmbrățişat. După ce şi-a lovit fața cu mâinile şi le-a lăsat în flăcări, Latimer a murit suferind doar puțin.

Dar Ridley suferea intens din pricină că focul nu ardea bine pe partea sa de rug. După ce a strigat ca focul să fie lăsat să ardă în dreptul său, cumnatul care i-a înțeles greşit cuvintele a îngrămădit şi mai multe lemne în jurul său, ceea ce a făcut ca focul să ardă în partea de jos mai tare şi să nu poată arde cum trebuie în partea de sus. Toată partea de jos a trupului lui Ridley a ars deja dar partea de sus încă nici măcar n-a fost atinsă şi el se smucea în lanț în mijlocul stivei de lemne strigând “Nu pot să ard!” Chiar şi după ce picioarele i-au ars de tot, cămaşa încă îi era neatinsă de foc. A suferit groaznic până ce unul din cei care priveau a tras lemnele la o parte ca să nu mai inăbuşească flacăra. Văzând focul cum creşte, Ridley s-a aplecat spre el, până a explodat pulberea; după aceea nu a mai mişcat ci a căzut la picioarele lui Latimer.

Priveliştea caznelor celor doi a mişcat până la lacrimi sutele de privitori, care au văzut cum ani întregi de studiu şi de cunoaştere, toate virtuțile evlaviei şi atâta demnitate şi cinste erau aruncate pradă focului. Cei doi s-au dus, primindu-şi răsplata pământească, dar ce răsplată îi aşteaptă în ceruri în ziua slavei Domnului, când va veni cu toți sfinții Săi!"

Scrisoare de despărțire a lui Ridley

Dr. Ridley a scris această scrisoare tuturor prietenilor săi în Cristos înainte ca să moară:

Aşa cum un om care pleacă într-o călătorie lungă doreşte să-şi ia rămas bun de la prietenii săi, tot aşa şi eu aşteptând să vă părăsesc în orice zi de acum, vreau să le spun tuturor surorilor şi fraților mei de aici de pe pământ bun rămas.

Rămâi cu bine iubite frate George Shipside, care întotdeauna ai fost credincios, vrednic de încredere şi iubitor. Acum în timpul crucii mele te-ai dovedit a fi sprijinitorul meu cel mai prietenos şi statornic, slujind întotdeauna cauzei lui Dumnezeu.

Rămâi cu bine soră Alice (soția lui Shipside). Mă bucur să aud că ai primit crucea lui Cristos care acum este şi pe umerii tăi ca şi pe ai mei. Mulțumeşte-I lui Dumnezeu pentru că Ți-a dat un soț evlavios şi iubitor; cinsteşte-L şi ascultă de El, potrivit cu legea lui Dumnezeu. Cinsteşte pe soacra ta şi iubeşte pe toți cei din familia lui, făcându-le cât de mult bine. Cât cu privire la copiii tăi nu mă îndoiesc că soțul tău îi va trata de parcă ar fi chiar ai lui.

Rămâi cu bine iubite frate Ridley, şi tu bună şi iubitoarea mea soră Elizabeth. Dragostea ta pentru mine despre care se zicea că era mai presus față de cea simțită de restul familiei tale mă leagă de tine în dragoste. Aş vrea să te pot răsplăti cu fapte şi nu cu vorbe. Îmi iau rămas bun şi de la fiica ta Elizabeth, pe care o iubesc pentru duhul ei blând şi smerit. Aceasta este un lucru scump în ochii lui Dumnezeu.

Rămâi cu bine iubita mea soră din Unthank, cu toți copiii, nepoții şi nepoatele tale. De la moartea fratelui meu Hugh am vrut să-i tratez ca pe proprii mei copii, dar Domnul Dumnezeu va trebui şi va dori să fie Tatăl lor, dacă ei Îl vor iubi şi se vor teme de El şi vor trăi potrivit legii Sale.

Rămâneți cu bine, verii mei iubiți, Nicholas Ridley din Willlimountswick şi soția ta. Vă mulțumesc pentru toată bunătatea pe care a-ți arăta-o față de mine şi față de restul familiilor noastre. Dumnezeu te-a făcut conducător al familiei noastre şi ți-a dat darurile Sale de har, trebuie să continui în adevăr, sinceritate, neprihănire, evlavie şi să te opui falsității, nedreptății şi lipsei de evlavie, care sunt condamnate de Cuvântul lui Dumnezeu.

Rămâi cu bine iubite vere mai tânăr, Ralph Whitfield. Oh, timpul petrecut împreună cu mine a fost atât de scurt pentru tine! Vroiam să-ți fac mult bine dar tot ce ai primit s-a pierdut. Cred că Dumnezeu îți va completa cele trebuincioase.

Rămâi cu bine iubită familie şi iubiți compatrioți, bun rămas tuturor în Cristos. Domnul ştie că am vrut să vă aduc tuturor Evanghelia binecuvântată a lui Cristos, era datoria mea de slujitor.

Vă avertizez pe toți, să nu vă ruşinați de moartea mea. Eu cred că este cea mai mare cinste care mi s-a dat în viață şi Îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru că m-a chemat ca să-mi dau viața pentru El şi cauza Sa. El a dat aceeaşi cinste profeților sfinți şi apostolilor Săi iubiți şi i-a binecuvântat pe martirii aleşi. Nu mă îndoiesc de loc că mor pentru cauza lui Dumnezeu şi pentru adevăr. Dorința de a lupta pentru Cristos până la moarte este un dar inestimabil şi onorabil din partea lui Dumnezeu dăruit doar celor cu adevărat aleşi şi copiilor iubiți ai lui Dumnezeu ca şi moştenitorilor Împărăției din ceruri. Toți cei care mă iubiți trebuie să vă bucurați la gândul acesta şi anume că eu, o epavă păcătoasă şi rea, am fost chemat să renunț la viața aceasta temporală pentru a apăra adevărul Său veşnic.

Voi toți, familia şi compatrioții mei, trebuie să ştiți că veți avea întotdeauna motive să Îi mulțumiți lui Dumnezeu şi să vă bucurați şi ştiu că veți căpăta trecere şi har în privința mea, căci Domnul a zis că va fi plin de îndurare față de cei care Îl iubesc.

Prin bunătatea şi harul Dumnezeului cel Atotputernic, Biserica Angliei s-a bucurat nu de mult de un mare belşug de bogății cereşti, belşug de Cuvânt al Său adevărat, de administrarea corectă a sacramentelor sfinte ale lui Cristos, de întreaga trăire a religiei lui Cristos. Biserica a ținut Cina Domnului în mod corect, împlinind poruncile lui Cristos, s-au ridicat mulțumiri pentru pâine şi vin şi moartea Domnului a fost comemorată. Pâinea a fost frântă în amintirea frângerii trupului lui Cristos pe cruce şi paharul a fost împărtăşit în amintirea sângelui Său vărsat şi au avut parte cu toții şi de una şi de alta. Toate aceastea au fost făcute în limba engleză, pentru ca toți să înțeleagă şi să da slavă lui Dumnezeu. Recent toate serviciile acestei Biserici au fost ținute în limba engleză potrivit cu porunca Domnului şi învățătura lui Pavel, aşa ca oamenii să poată înțelege şi să aibă folos din ele.

Biserica Angliei s-a bucurat de asemenea de predici sfinte şi hrănitoare, care i-au îndemnat pe oameni să îşi ducă viața în mod evlavios, şi care condamnau viciile care obişnuiau să domnească în Anglia. Biserica a avut articolele credeului care erau întemeiate pe Scriptură şi care puteau elimina erorile şi ereziile care sufocau Biserica. Dar totuşi în ultima vreme nişte hoți s-au strecurat şi i-au furat Bisericii comoara, au jefuit Biserica Angliei al lui Dumnezeu şi a sacramentelor adevărate, ei au adăugat fanteziile lor nebune şi tradițiile neevlavioase.

În loc să dea oamenilor masa sfântă a Domnului, ei le dau misa lor, o batjocură a adevăratei Cine a Domnului. Ei au fermecat mintea oamenilor simpli, i-au dus de la închinare la idolatrei, prefăcând pâinea şi vinul în Cristos Domnul şi MÎntuitorul nostru, chiar dacă El a zis: “Faceți aceasta spre pomenirea mea.”

În locul rugăciunilor în limba engleză aceşti hoți au dat poporului rugăciuni într-o limbă pe care nu o pot înțelege, împiedicându-i să se roage împreună cu preotul. Pavel numea rugăciunea într-o limbă străină barbară, copilărească, fără de folos şi nebunie. În locul legilor evlavioase ale unității de credință şi a predicilor ziditoare aceşti hoți aduc legile Papale şi hotărârile sale, mințind şi povestind legende, fabule şi minuni inventate.

Nu pot să fiu de acord cu acest jaf fiindcă este o hulă la adresa lui Dumnezeu, înaltă trădare împotriva lui Cristos şi este în mod clar împotriva Cuvântului lui Dumnezeu şi a Evangheliei lui Cristos, împotriva mântuirii mele şi a fraților şi surorilor mele, pe care Cristos ne-a dăruit-o cu atâta dragoste. Iată de ce sunt eu dat la moarte, şi eu o primesc bucuros ştiind că în schimb voi primi viața veşnică.

Aceşti hoți sunt mai răi decât cei care jefuiesc şi ucid trupul fiincă ei ucid şi trupul şi sufletul. Aceşti jefuitori de biserică îşi deghizează jaful spiritual pentru ca să-i poată face pe oameni să creadă că minciunile sunt adevăr şi adevărul este minciună, că lumina este întuneric şi întunericul lumină, că superstițiile sunt religia adevărată şi idolatria este închinare adevărată.

Cu aceşti jefuitori nu te poți lupta aşa cum te lupți cu cei obişnuiți, cu lancea şi cu sulița. Armele noastre trebuie să fie arme spirituale şi cereşti. trebuie să luptăm cu ei îmbrăcați cu armura lui Dumnezeu, căutând nu să le omorâm trupurile ci erorile, ereziile, idolatriile, superstițiile şi ipocrizia lor, încercând să le salvăm trupurile şi sufletele. Armele noastre sunt credința, nădejdea, mila, dreptatea, adevărul, răbdarea şi rugăciunea; sabia noastră este Cuvântul lui Dumnezeu. Cu aceste arme vom birui şi nu ne vom supune niciodată vrăjmaşului, chiar dacă noi suntem ucişi ca nişte oi. Cu cât este mai crudă şi dureroasă moartea noastră, cu atât este mai slăvită în Dumnezeu şi cu atât este mai binecuvântat martirajul nostru.

Vă spun aceste lucruri ca să nu vă ruşinați de moartea mea. Dacă mă iubiți vă veți bucura că Domnul m-a chemat la această cinste care este cu mult mai mare decât orice cinstire de pe pământ pe care aş putea s-o privesc vreodată. Cine n-ar fi pus în mine gândul Său, voia Sa şi sentimentele Sale, şi Care a ales să piardă trupul şi viața mea mai degrabă decât să-şi nege adevărul Său. El mă va ajuta, mă va mângâia şi mă va întări pe vecie, chiar până la încredințarea în mâinile Sale a sufletului şi duhului meu. Implor din străfundul inimii bunătatea Sa nemărginită şi îndurarea Sa prin Domnul nostru Isus Cristos. Amin.

Capitolul 9

Arhiepiscopul Cranmer

Arhiepiscopul Cranmer se trăgea dintr-o familie străveche, care îşi avea începutul în vremea cuceririi Angliei, şi s-a născut în Arselacton, comitatul Nottinghamshire, a crescut în diferite şcoli din fragedă copilărie, ca apoi să meargă la universitatea Cabmridge unde şi-a luat licența şi a devenit profesor la Jesus College.

Soția sa a murit la naşterea copilului lor şi Cranmer s-a întors la Cambridge, unde ca doctor în teologie a fost unul dintre cei care îi examinau pe studenți înainte de a li se acorda licența sau doctoratul. Deoarece credea cu tărie că studenții în teologie trebuie să cunoască Scriptura, această cunoaştere a devenit o condiție prealabilă a absolvirii. aceasta a însemnat că unii călugări au fost educați din scrierile autorilor biserıceşti şi nu ştiau decât puțin din Scriptură au fost împiedicați să-şi ia licența şi l-au urât pe Cranmer pentru aceasta, deşi unii din ei şi-au luat timp să studieze Biblia şi s-au bucurat de succes.

Din pricina faimei sale de om învățat, Cranmer a primit oferta unui loc la colegiul cel nou al cardinalului Wolsey la Oxford, însă el a refuzat oferta. Cam în acelaşi timp cardinalul Campegio şi cardinalul Wolsey au fost numiți de Papa ca să decidă în cazul regelui Henric VIII şi al soției sale. Ei au tărăgănat procedura toată vara şi au amânat-o pe august spunând că este împotriva legii să decizi în probleme bisericeşti în timpul recoltei, fiindcă nimeni nu dorea să ia o decizie de care să fie responsabil. Furios din cauza amânării, regele a poruncit lui Campegio să se întoarcă la Roma.

S-a întâmplat că doi dintre consilierii regelui să petreacă noaptea în aceeaşi casă din Waltham unde s-a refugiat Cranmer ca să evite epidemia de ciumă care bântuia prin Cambridge. Cei trei au stat împreună la cină, Cranmer fiind întrebat ce crede el despre divorțul şi recăsătorirea regelui. Cranmer a răspuns că nu a studiat problema dar crede că se pierde prea mult timp urmând legea eclesială şi crede că răspunsul trebuie dat potrivit cu Biblia. Acest lucru l-ar mulțumi pe rege înlocuind tărăgănarea deciziei de la an la an, fiindcă oamenii învățați din Anglia vor putea găsi cu uşurință răspunsul în Biblie. Consilierii s-au gândit că este o idee bună şi au promis că o vor menționa regelui, lucru pe care l-au şi făcut a doua zi.

“Unde este acest dr. Cranmer?” a întrebat regele, “mai este încă încă în Waltham?”

Consilierii i-au spus că era încă acolo dimineața când au plecat ei.

“Vreau să vorbesc cu el, trimiteți după el. Cred că omul acesta a pus degetul pe rană. Dacă ştiam de acest lucru acum doi ani, aş fi economisit o groază de bani şi n-aş mai fi avut mintea îngreunată.”

Cranmer nu voia să meargă la rege spunând că el nu a studiat suficient de profund problema dar până la urmă n-a avut de ales şi a trebuit să se înfățişeze la curtea regală.

“Cred că te-ai gândit bine” a zis regele, “trebuie să înțelegi că cugetul m-a mustrat o vreme îndelungată şi lucrul acesta va putea să-l liniştească într-un fel sau altul. Îți poruncesc să te îngrijeşti de cauza mea să avanseze cât se poate de mult. Nu vreau să divorțez de regină dacă această căsnicie a noastră nu este împotriva legilor lui Dumnezeu. Nici un prinț nu a avut niciodată o tovarăşă mai blândă, mai ascultătoare şi mai iubitoare ca soția mea. Dacă ar fi apărut acest dubiu, aş fi fost mulțumit să stau cu ea, atâta timp cât este după voia şi buna plăcere a lui Dumnezeu.”

Cranmer a sugerat că ar fi bine ca problema să fie examinată de cei mai buni oameni de la Cambridge şi Oxford, potrivit cu Biblia.

“Bine, dar vreau ca şi tu să-ți scrii părerea.” a zis regele şi a dat poruncă Earlului De Wiltshire să îl ducă pe Cranmer în casa sa de la Durham Palace pentru timpul cât va studia problema. Decizia lui Cranmer a fost că Papa nu are nici o autoritate pentru a da deoparte Cuvântul lui Dumnezeu şi Scriptura.

“Vei susține acest lucru şi înaintea episcopului Romei?” a întrebat regele.

“Da, o voi face, prin harul lui Dumnezeu dacă majestatea voastră mă va trimite acolo” a răspuns Cranmer.

Cu mijlocirea lui Cranmer au fost trimişi oameni învățați la majoritatea universităților creştine la Cambridge şi Oxford pentru a discuta problema. S-a luat hotărârea că această căsătorie a regelui Henric cu soția fratelui său este împotriva legii, potrivit cu Cuvântul lui Dumnezeu şi ei trebuie divorțați. A fost trimisă o delegație la Roma pentru a se întâlni cu Papa: Earlul de Wiltshire, dr.Cranmer, dr.Stokesley, dr.Carne, dr.Bennet şi alții.

Când a venit momentul întâlnirii, Papa şedea îmbrăcat fastuos, încălțat cu nişte sandale pe care le-a întins ambasadorilor să le sărute. Cum Earlul de Wiltshire n-a schițat nici un gest, nici ceilalți nu s-au mişcat. Delagația s-a oferit să-şi apere poziția care spunea că nimeni nu se poate căsători în mod legal cu soția fratelui său şi Papa nu are cum să facă o derogare pentru această încălcare a legii lui Dumnezeu. Deşi delegației i s-a promis că va fi timp suficient pentru a discuta problema cu Papa, li s-a dat drumul fără să-l mai vadă vreodată. Toți s-au întors în Anglia, mai puțin Cranmer care s-a

dus la consiliul împăratului pentru a sprijini ideea divorțului şi nu a primit din partea lor nici un argument referitor la acest lucru.

Pe vremea legiferării celor Şase Articole, Cranmer s-a împotrivit întregului parlament timp de trei zile, opunându-se legiferării până ce regele i-a poruncit să părăsească încăperea pentru ca legea să poată fi promulgată.

Atunci când Lord Cromwell a fost arestat şi catolicii credeau că toate lucrurile se desfăşoară potrivit planului lor, au trimis zece sau doisprezece episcopi episcopi la Cranmer pentru ca să-l convingă să sprijine câteva legi noi referitoare la religie. Chiar şi aceia în care avea încredere, episcopul Heath şi episcopul Skip, l-au îndemnat să se supună la ceea ce credeau ei că este voința regelui Henric cu privire la aceste probleme, dar Cranmer a refuzat şi s-a dus la rege ca să protesteze împotriva legilor propuse; Cranmer l-a câştigat pe rege de partea sa şi legile nu au mai fost promulgate.

Nu la multă vreme după aceasta, episcopul de Winchester şi alții, i-au spus regelui că Cranmer tulbură poporul cu ideile sale şi că trebuie cercetat pentru erezie. Regele deşi nu din toată inima, a fost de acord, anunțându-l el însuşi pe Cranmer. Când acesta a auzit că va fi judecat pentru erezie, a spus: "Mulțumesc smerit înălțimii voastre, fiindcă sunt doi care m-au batjocorit şi nădăjduiesc că mă voi putea dovedi nevinovat.""Dar nu ştii câți duşmani ai? Gândeşte-te cât de uşor va fi să se găsească trei sau patru mincinoşi care să depună mărturie împotriva ta. Crezi că vei avea mai mult noroc decât a avut stăpânul tău, Cristos? Ai alerga spre moarte dacă te-aş lăsa!" a zis regele.

"Mâine când consiliul va trimite după tine, du-te la ei şi dacă vei fi închis în Turn, cere ca acuzatorii tăi să fie aduşi înaintea ta fără să fii întemnițat. Eşti un membru al consiliului şi ai acest drept. Dacă ei vor insista să te închidă, dă-le inelul meu şi apelează la mine. Imediat ce vor vedea inelul meu vor ştii că am fost de acord să preiau problema şi i-am dat deoparte."

În ziua următoare Cranmer a procedat după sfatul regelui.Văzând că nici un argument nu îl va feri de temniță, a apelat la rege şi a arătat inelul meu. Uimiți întrucâtva, consilierii s-au ridicat şi au dus inelul la rege, încredințând mâinii sale problema. Regele s-a adresat consiliului zicând: "O, domnii mei, am crezut că am oameni mai înțelepți în consiliu. Credeam că îl veți trata ca pe un consilier şi nu ca pe un om de rând, dar acum văd că l-ați tratat cu duritate. Dacă un prinț poate fi îndatorat unui supus atunci eu sunt îndatorat profund domnului meu de Canterbury."

Duşmanii lui Cranmer s-au hotărât să îi ruşineze reputația înaintea regelui până să înceapă procedurile legale. Au făcut în aşa fel încât Cranmer să fie acuzat de predicarea unor doctrine eronate, de către clericii propriei sale catedrale şi de cei mai faimoşi judecători de pace din comitet ca apoi să ducă regelui acuzațiile respective. Regele a citit acuzațiile şi fiind tulburat, le-a băgat în sân şi s-a dus să se plimbe pe Tamisa pentru ca să-şi vină în fire. Văzându-l pe Cranmer pe mal în dreptul podului Lambeth, l-a chemat să

urce pe vas pentru ca să stea de vorbă. “Am veşti din Kent despre tine”, a zis regele. “Sper că sunt veşti bune”, a replicat Cranmer. “Atât de bune încât acum ştiu cine este cel mai mare eretic din Kent”, a venit răspunsul regelui care a scos acuzațiile şi le-a dat lui Cranmer să le citească.

Cranmer a fost profund rănit văzând că cei în care vedea prieteni îl acuzau, dar l-a rugat pe rege să numească o comisie pentru a examina acuzațiile. “Da, asta am de gând, şi tu vei fi comisarul şef, peste cei doi sau trei comisari pe care îi voi numi”, a zis regele. ”Oamenii vor spune că comisia nu este imparțială dacă eu mă voi judeca pe mine însumi”, a venit răspunsul lui Cranmer.

În următoarele trei săptămâni a devenit clar că acuzațiile erau de fapt un complot catolic împotriva lui Cranmer. Regele i-a spus să numească doisprezece sau şasesprezece oameni care să percheziționeze casele şi persoanele celor care au participat la complot şi să prezinte tot ce vor fi găsit. În mai puțin de patru ore tot complotul a fost dat pe față, întrucât au fost găsite toate scrisorile episcopului de Winchester şi ale celorlalți. Doi dintre cei implicați în complot erau prieteni deosebiți de buni ai lui Cranmer: episcopul de Dover şi dr.Barber, un laic. Într-o zi anume, Cranmer i-a chemat pe amândoi în cabinetul său: “Am nevoie de un sfat din partea voastră”, a început el. “Unu sau doi oameni în care am avut încredere mi-au dat pe față secretele şi m-au acuzat de erezie. Cum trebuie să mă port acum cu ei? Amândoi sunteți prietenii mei şi întotdeauna am apelat la voi când am avut nevoie de un sfat. Ce credeți?”

“Astfel de ticăloşi ar trebui să fie spânzurați!” a răspuns dr. Barber.

“Ba spânzurătoarea este prea bună pentru ei! I-aş spânzura eu însumi!” a zis episcopul.

Cranmer şi-a ridicat mâinile spre cer: “O, Doamne, preamilostivule Dumnezeule, în cine să se mai încreadă un om în ziua de azi?” şi a scos scrisorile cu pricina întrebând: “Cunoaşteți aceste scrisori?”. Ccei doi au căzut în genunchi implorând iertare şi spunând că au fost ispitiți de alții să scrie scrisorile.

“Ei bine, Dumnezeu să vă facă pe amândoi nişte oameni buni. Eu nu am meritat niciodată aşa ceva din partea voastră şi ar trebui să cereți iertare lui Dumnezeu. Dacă nu mă pot încrede în voi, în cine să mă încred? Văd acum că nu există încredere între oameni şi mă tem chiar că mâna mea stângă îmi va acuza mâna dreaptă. Acest lucru însă nu ar trebui să mă uimească fiindcă Mântuitorul nostru Isus Cristos ne-a avertizat că vor veni vremuri ca acestea în zilele din urmă. Îl rog ca în îndurarea Sa cea mare să sfârşească acest timp în curând”.

Acesta a fost ultimul atentat împotriva lui Cranmer în timpul domniei regelui Henric al VIII-lea. În timpul regelui Edward al VI-lea, influența lui a fost şi mai mare (el era nasul tânărului rege). În timpul acesta s-a întâlnit Cranmer

şi a discutat cu episcopul Ridley, care i-a confirmat viziunea teologică. El s-a angajat să apere întreaga învăţătură protestantă referitoare la idolatria misei şi a scris cinci cărţi destinate Bisericii Angliei despre acest subiect.

La vârsta de şasesprezece ani, regele Edward s-a îmbolnăvit şi a încredinţat tronul ladiei Jane Grey, nepoata regelui Henric, nevroind ca sora sa Maria care era catolică să acceadă la tron. Toţi nobilii au fost de acord şi au trimis după Cranmer întrebându-l dacă îi va sprijini în favoarea ladiei Jane, dar el a refuzat. Cranmer a jurat să respecte voinţa regelui Henric, care specifica numele Mariei şi nu a ladiei Jane Grey. Cranmer a discutat cu Edward despre acest lucru şi a primit asigurări că Lady Jane putea urca pe tron în mod legal. Odată ce a discutat acest lucru cu nişte avocaţi, Cranmer a fost şi el de acord.

La moartea lui Edward, lorzii au poruncit ca Lady Jane să ocupe tronul cu toate că ea nu dorea să devină regină. Casa Comunelor s-a opus acestui lucru, nu că o iubeau pe Maria ci pentru că îi urau pe câţiva din sprijinitorii ladiei Jane. Cu sprijinul lor, Maria a urcat pe tron, a venit la Londra şi a decapitat-o pe Lady Jane când aceasta a refuzat să se închine ca şi catolică.

Nobililor care au sprijinit-o pe Lady Jane li s-a cerut să plătească o amendă şi au fost iertaţi, cu excepţia ducilor de Northumberland şi de Suffolk şi a lui Cranmer. El a meritat graţierea dar regina i-a refuzat-o din pricina rolului jucat în divorţul regelui de mama ei. Maria îl socotea de asemenea responsabil pentru acceptarea protestantismului în timpul regelui Edward. În curând s-a răspândit zvonul că Cranmer s-a oferit să ţină o misă la înmormântarea lui Edward, nădăjduind să capete bunăvoinţa Mariei. El a respins imediat zvonul afirmându-şi sentimentele referitoare la misă într-o scrisoare pe care cineva a făcut-o publică. Cranmer a primit ordin să se prezinte în faţa comisiei şi deşi i s-a dat voie să părăsească locul, a fost arestat în curând, închis în Turnul Londrei şi condamnat pentru trădare.

Regina şi-a dat seama că îi graţiase pe toţi ceilalţi din vremea lui Edward şi că tocmai Cranmer a fost cel care a stat de partea ei cel mai mult atunci când Edward voia să lase tronul ladiei Jane, aşa că l-a graţiat că a trădat dar l-a lăsat acuzat de erezie. Cranmer a fost transferat la Oxford pentru a-şi disputa teologia cu doctorii şi clericii de acolo. Însă regina şi episcopii ei au hotărât deja ce urma să i se întâmple lui Cranmer, dar disputa teologică urma să acopere uciderea sa.

În ziua de 12 septembrie 1555, Cranmer s-a înfăţişat înaintea episcopului Brooks, a lui dr. Martin, Dr. Story, comisarii reginei şi a unui număr de alte oficialităţi în biserica St. Mary. Adus în faţa comisiei, Cranmers-a descoperit şi s-a plecat în faţa fiecărui comisar al reginei dar ajungând în dreptul trimisului Papei, l-a privit pe acesta în ochi şi s-a acoperit stând drept, arătând că refuza să îi accepte autoritatea.

“Iată ce mărturisesc cu privire la credinţa mea. Vreau să ţineţi minte că niciodată nu voi fi de acord cu faptul ca episcopul Romei să aibă jurisdicţia

în această țară. Eu am depus un jurământ regelui şi nici un străin nu este mai mare ca el. Papa este împotriva coroanei şi eu nu pot sluji la amândoi", a zis Cranmer. "Episcopul Romei este de asemenea împotriva legilor lui Dumnezeu care pun deoparte o zi a săptămânii pentru biserică, pentru ca toți să audă legea lui Dumnezeu în limba lor proprie şi să o înțeleagă. Dar Papa porunceşte ca slujba să se țină în latină, limbă pe care nimeni nu o înțelege. Dumnezeu a vrut să fie altfel. Cu privire la sacramente nu i-au învățat pe oameni nici o doctrină falsă. Dacă oricare dintre doctori poate dovedi că trupul lui Cristos este chiar prezent în sacramente, eu mă voi supune acestei păreri. Cristos porunceşte tuturor să bea din pahar dar Papa îl ia de la oamenii laici. Cristos ne spune să ascultăm de rege dar Papa ne spune să ascultăm de el. Iar dacă ascultăm de el, nu putem asculta de Cristos. El azis că se va arăta anticristul. Cine va fi el? Unul care se înalță pe sine deasupra tuturor celorlalte creaturi şi până când se va găsi cineva care să se înalțe pe sine mai mult decât face Papa, el să fie anticristul".

După cuvântarea lui, Cranmer a răspuns acuzațiilor ce i s-au adus:

- înainte ca să se alăture ordinului sfânt, s-a căsătorit cu Joan Black sau Brown din Cambridge.

Cranmer a răspuns că el s-a căsătorit cu Joan dar nu era sigur că se numea Black sau Brown.

- după moartea soției s-a făcut preot şi a fost numit arhiepiscop de către Papa.

Cranmer a răspuns că el a primit o scrisoare de la Papa, pe care i-a dat-o regelui şi acesta l-a făcut arhiepiscop.

- fiind deja preot, s-a căsătorir cu o femeie pe nume Anne.

Cranmer a răspuns că acest lucru este adevărat.

- a tăinuit în timpul regelui Henric al VIII-lea faptul că are soție şi copii.

El a recunoscut că este adevărat şi că era mai bine să îşi aibă soția sa decât să facă aşa cum făceau alți preoți care furau nevestele altor bărbați.

- în timpul domniei lui Edward a trăit în mod deschis alături de soție.

Cranmer a recunoscut că legile Angliei i-au permis acest lucru.

- nu îi era ruşine de soție.

El a răspuns că nu avea nici un motiv ca să se ruşineze de ea.

- refuză autoritatea Bisericii, susține erezia referitoare la sacramentul altarului şi şi-a publicat crezurile.

Cranmer a răspuns recunoscând că a scris cărțile numite de consiliu.

- i-a silit şi pe alții, împotriva voinței lor, să fie de acord cu el.

El a arătat că i-a îndemnat pe cei care erau de acord dar nu a silit pe nimeni să fie de acord.

- din moment ce nu vrea să se oprească de la perpetuarea acestor crime enorma, a fost închis în turnul Londrei.

El a răspuns că nu ştie să fi comis vreo crimă enormă.

- a fost condamnat pentru erezie la Oxford.

El a recunoscut că a fost denunțat dar a susținut că nu este eretic.

- a părăsit Biserica Catolică şi a îndemnat regele şi supuşii săi să facă la fel.

Cranmer a admis că a părăsit pe Papa dar a afirmat că acest lucru nu este o schismă.

- de două ori a jurat Papei.

El a răspuns că nu a făcut decât să asculte de legea țării.

- a uzurpat autoritatea papală şi a consacrat episcopi şi preoți.

Cranmer a recunoscut că a consacrat episcopi şi preoți dar că a făcut acest lucru fiindcă legile țării i-au dat această putere.

- deşi întreaga țară s-a supus Papei, el nu o face.

Cranmer a fost de acord că nu se va supune Papei, dar a spus că procedând astfel face un lucru corect.

În ziua de 14 februarie 1555, Cranmer a fost rechemat înaintea unei noi comisii, a fost condamnat, deposedat de funcțiile sale bisericeşti şi dat pe mâna autorităților seculare. Acum Cranmer stătea în închisoare de aproape trei ani. Doctorii şi fețele bisericeşti de la Oxford au încercat cu toții să îl facă să abjure şi au mers până acolo că i-au dat voie să stea în casa vicarului în timp ce discutau cu el şi până la urmă Cranmer a cedat cererii lor şi a semnat o retractare acceptând autoritatea papală în toate lucrurile. Regina a fost încântată de retractare dar era totuşi decisă să îl omoare pe Cranmer, aşa că el a rămas în închisoare.

Cranmer se simțea cumplit fiindcă nici nu putea muri cinstit dar nici nu putea trăi necinstit. Între timp regina Maria i-a spus în taină dr.Cole să pregătească o predică de înmormântare pentru arderea pe rug a lui Cranmer

pe 21 martie. În ziua de 20 martie, Dole s-a dus la Cranmer să vadă dacă îşi susține abjurarea şi fiind asigurat de acest lucru, Cole s-a întors dimineața devreme în ziua de 21 martie ca să-i dea nişte bani lui Cranmer pentru săraci. El şi-a dat seama de ce o să i se întâmple. A fost vizitat de un Călugăr spaniol care l-a pus să-şi scrie retractarea în două exemplare, cu propria mână şi să semneze, lucru pe care Cranmer l-a şi făcut, după care a mai scris o rugăciune şi o predică pe care le-a ascuns în secret în camera sa şi a aşteptat.

Fiindcă era o zi rece şi ploioasă, Cranmer a fost dus în biserica St. Mary's, împreună cu toți nobilii, judecătorii şi mulțimea care s-a adunat. Dr. Cole şi-a rostit predica spunând că deşi Cranmer s-a pocăit de ereziile sale, regina are şi alte motive pentru care îl trimite la moarte. El l-a lăudat pe Cranmer pentru lucrările sale şi a spus că nu este vrednic de moarte dar că se vor ține slujbe pentru sufletul său în toate bisericile din Oxford. Apoi Cole l-a pus pe Cranmer să-şi citească mărturisirea de credință pentu ca toți să poată vedea că el este un bun catolic.

Rugăciunile şi mărturisirea de credință a lui Cranmer s-au înscris de-a binelea în doctrina Bisericii Catolice, până la ultimul punct, când a zis: "Iar acum ajung la acel lucru mare care îmi tulbură conştiința mai mult decât orice altceva ce voi fi făcut sau voi fi spus toată viața mea, şi anume că am făcut publică o scriere contrară adevărului, pe care o refuz acum şi renunț la ea, fiind nişte lucruri scrise de mâna mea dar împotriva adevărului pe care l-am crezut din toată inima, scrise fiindcă mă temeam de moarte. Şi fiindcă mâna mea a păcătuit, atunci când voi urca pe rug, mâna îmi va arde prima. Cât cu privire la Papa, îl refuz şi pe el şi toată doctrina sa falsă, ca pe duşmanul lui Cristos şi ca pe un anticrist. Iar cu privire la sacramente, eu cred că aşa cum am scris în cartea mea...

Adunarea era uimită de cuvintele lui Cranmer şi clericii catolici înfuriați spumeagau findcă nu mai aveau cu ce să-l amenințe; la urma urmei nu putea muri decât o singură dată.

Când a ajuns la locul unde au fost arşi Latimer şi Ridley, Cranmer a îngenuncheat pentru o rugăciune scurtă, după car s-a dezbrăcat până la cămaşa care îi atârna până pe picioarele sale goale. Când şi-a descopeerit capul s-a văzut că era atât de chel că nu-i mai rămăseseră fire de păr pe cap. Barba sa era lungă şi deasă şi îi acoperea fața, care era atât de gravă încât i-a mişcat şi pe prieteni şi pe duşmani.

Imediat ce flăcările s-au apropiat de el, Cranmer şi-a întins mâna dreaptă în foc şi a ținut-o aşa până când toți au văzut că a ars înainte ca restul trupului său să fi fost atins de flăcări.

"Această mână dreaptă nevrednică!" a repetat el în continuu până şi-a dat duhul.

Capitolul 10

Gertrude Crokhay

Gertrude Crokhay trăia cu al doilea soţ al său în parohia St.Katherine, lângă Turnul Londrei. În anul 1558, un copil care îl întruchipa pe Sf. Nicolae a fost plimbat prin toată parohia, dar Gertrude a refuzat să-l lase să intre. În ziua următoare, dr.Mallet însoţit de alţi douăzeci de oameni şi-a făcut apariţia la uşa ei ca s-o întrebe de ce nu l-a lăsat pe Sf. Nicolae să intre şi să-i dea binecuvântarea sa.

“Domnule, n-am ştiut că Sf. Nicolae a fost aici!” a zis ea.

“Ba da, uite băiatul care l-a întruchipat” a răspuns doctorul.

“A fost copilul vecinilor mei înseamnă, dar nu Sf. Nicolae fiindcă el este în cer. M-am temut că o să mă fure fiindcă am mai auzit de oameni jefuiţi de slujitorii Sf. Nicolae.” Dr.Mallet a lăsat-o în pace văzând că nu o poate atrage într-o capcană, ca să spună ceva ce ar fi putut fi etichetat ca erezie.

În 1559 Gertrude a fost naşa unui copil ce a fost botezat în Biserica Catolică,. după ce a fost botezat în taină într-o slujbă protestantă. Când duşmanii ei au auzit despre acest lucru au început să o caute, dar ea traversase marea la Guelderland ca să-şi vadă ţinuturile pe care le-a lăsat primul ei soţ copiilor. După trei luni, a început călătoria de întoarcere prin Antwerp; acolo a fost văzută de către John Johnson, un olandez care se certa cu soţul ei pentru o chitanţă. El a acuzat-o că este anabaptistă şi a făcut ca să fie întemniţată, pentru a se răzbuna pe soţul ei.

Gertrude a rămas în temniţă timp de două săptămâni şi a putut vedea cum nişte întemniţaţi au fost înecaţi pe ascuns în nişte căzi pentru vin şi aruncaţi apoi în râu. Ea se aştepta la acelaşi lucru ca să i se întâmple până la urmă şi din pricina fricii s-a îmbolnăvit de o boală care mai târziu i-a curmat viaţa.

Fiind chemată la judecată ca anabaptistă, Gertrude şi-a mărturisit credinţa cu atâta curaj în limba olandeză încât a fost eliberată din închisoare şi a putut să se întoarcă acasă.

Cei doi Spurg, Cavill, Ambrose, Drake şi Tims

Aceşti şase oameni trăiau în comitatul Essex. Ei au fost acuzaţi de erezie şi au fost arestaţi şi trimişi la episcopul Londrei, Gardiner care la rândul lui a

trimis pe primii patru la închisoarea Marshalesea iar pe ceilalţi doi la King's Bench.

După ce au stat în închisoare un an întreg, au fost duşi cu toţii la judecată la biserica St.Paul's pentru a fi/ examinaţi de episcopul Bonner. El a început cu Tims pe care l-a numit capul răutăţilor, cel care i-a învăţat şi pe ceilalţi erezii şi i-a făcut să fie la fel de vinovaţi ca el însuşi. După ce a vorbit un timp în maniera aceasta episcopul i-a cerut lui Tims să se supună Bisericii.

În răspunsul său Tims i-a amintit episcopului că şi el însuşi a părăsit odată biserica pentru care arăta acum atâta dragoste, pe vremea regelui Henric al VIII-lea.

"Domnul meu, lucrurile pe care le-aţi scris împotriva supremaţiei papale pot fi dovedite ca adevărate de către Scriptură. Ceea ce faceţi acum este însă împotriva Cuvântului lui Dumnezeu, aşa cum vă voi putea demonstra."

La auzul acestor cuvinte Bonner l-a numit pe Tims înrăit şi l-a condamnat.

Venind rândul lui Drake, el a declarat în mod clar că neagă autoritatea Papei şi nimic nu l-ar putea convinge să se răzgândească. Episcopul n-a stat să piardă vremea cu el şi l-a condamnat rapid, dându-l pe mâna autorităţilor seculare pentru a fi pedepsit. Ceilalţi patru întemniţaţi, Thomas şi Richard Spurg, George Ambrose şi John Cavill au fost întrebaţi dacă sunt dispuşi să se lepede de ereziile lor şi să se întoarcă în Biserică. Toţi patru au refuzat să recunoască comiterea unor lucruri rele şi nu au acceptat să renunţe la credinţa lor.

În ziua de 14 aprilie 1556, cei şase au fost duşi la Smithfield unde au fost înlănţuiţi la acelaşi rug şi arşi de acelaşi foc. Ei s-au lăsat răbdători pradă flăcărilor şi şi-au încredinţat în tăcere sufletul în mâna acelui Răscumpărător de dragul cui şi-au dat trupurile să fie arse.

Hugh Laverock şi John Apprice

Hugh Laverock era zugrav de meserie şi trăia în parohia Barking din Essex. La momentul arestării sale avea şaizeci şi opt de ani şi era infirm. Fiind acuzat de erezie de către nişte vecini, el şi John Apprice, un biet orb, au fost duşi înaintea lui Bonner pentru a fi examinaţi.

Bonner le-a pus întrebările obişnuite la care cei doi au răspuns fără să facă nici cel mai mic efort pentru a-şi ascunde părerea. La o săptămână după ce au fost condamnaţi, au fost duşi la Stratford-le-Bow, locul execuţiei lor. Imediat ce au ajuns la rug, Laverock şi-a aruncat cârjele şi i-a zis lui Apprice: "Nu te necăji frate fiindcă episcopul Londrei este bunul nostru medic, el ne va vindeca în curând pe amândoi, pe tine de orbirea ta şi pe mine de schilodeală."

Apoi au îngenuncheat amândoi şi s-au rugat cu sinceritate ca Dumnezeu să le dea putere să treacă din viaţă, creştineşte în mijlocul încercării de foc. Aceşti doi bătrâni săraci, unul olog şi unul orb, au fost legaţi la acelaşi stâlp ca apoi să se dea foc vreascurilor. Ei au îndurat cu tărie suferinţa şi şi-au dat bucuroşi viaţa de dragul credinţei lor.

Catherine Hut, Joan Hornes şi Elizabeth Thackvill

Aceste trei femei au fost arestate fiind bănuite de erezie şi duse înaintea lui Sir John Mordaunt şi a d-lui Tyrrel, judecători de pace în comitatul Essex. După ce au fost audiaţi au fost trimişi ca puşcăriaşi la episcopul Londrei sub acuzaţia că au refuzat să participe la slujbele Bisericii Catolice.

Cele trei femei au fost duse în faţa episcopului şi întrebate lucrurile obişnuite, la care au răspuns că ele cred în credinţa reformată, şi refuzând să abjure au fost condamnate să fie arse pe rug şi au fost date pe mâna şerifului Londrei care le-a întemniţat la Newgate până la momentul execuţiei lor. În ziua cu pricina, au fost duse la Smithfield, au fost legate de acelaşi stâlp şi au fost arse pe rug împreună pentru credinţa lor.

Cei treisprezece

În luna mai 1556 au fost arestaţi treisprezece oameni care trăiau în comitatul Essex şi au fost trimişi la Londra pentru a fi examinaţi de către episcopul Bonner. Cei treisprezece erau: Ralph Jackson, Henry Adlington, Lyon Cawch, William Halliwell, George Searles, John Routh, John Derifall, Henry Wye, Edmund Hurst, Lawrence Parnam, Thomas Bower, Elizabeth Pepper şi Agnes George.

În duminica de dinaintea condamnării lor, dr. Feckman, vicarul bisericii St.Paul a afirmat că “cei treisprezece susţin tot atâtea crezuri câte feţe diferite sunt în mijlocul lor”.

Când li s-a spus despre acest lucru, ei au scris o mărturisire de credinţă unică pe care au semnat-o fiecare. Dimineaţa devreme a zilei de 28 iunie 1556 toţi cei treisprezece au fost luaţi şi duşi din Newgate la Stratford-le-Bow, unde şeriful i-a împărţit în două grupuri şi a spus fiecărui grup că ceilalţi au abjurat. Când au văzut că nu ţine această ticluire, a procedat la execuţie.

Cei unsprezece bărbaţi au fost legaţi de trei stâlpi însă cele două femei au stat în mijloc, fără să fie legate de ceva. Toţi au ars în acelaşi foc.

Julius Palmer

Julius Palmer a fost fiul unui comerciant care a trăit în oraşul Coventry. El şi-a primit educaţia primară la o şcoală publică, după care a fost trimis la Oxford unde după absolvire a fost ales la Magdalene College.

Palmer a fost educat catolic şi a refuzat să se conformeze schimbărilor religioase făcute în timpul regelui Edward Vi, aşa că a fost dat afară din colegiu şi a slujit ca învățător într-o şcoală din oraşul Oxford. Când regina Maria a urcat pe tron, Palmer s-a întors la locul său de la colegiu. Dar în vremea cât a stat departe de colegiu, Palmer s-a întâlnit cu câțiva lideri ale partidei reformate şi a început să se îndoiască dacă era sau nu necesar să asculte de Papa pentru a putea fi un creştin bun. Când a început prigoana, a început să se intereseze de cazurile celor arestați şi de modul lor de comportare în timpul procesului de judecare, condamnare şi ardere pe rug. El a mers până acolo încât i-a pus pe elevii săi să-i aducă ştiri despre arderea pe rug a episcopului Hooper.

Înainte de acest lucru Palmer credea că doar foarte puțini oameni pot înfrunta flăcările de dragul religiei lor dar auzind despre eroismul lui Hooper şi fiind de față la examinarea lui Ridley şi Latimer, şi-a schimbat radical părerea. Începând cu acel moment, s-a aplecat să studieze temeinic Scriptura şi a devenit un reformator zelos. Palmer a început să lipsească de la mise şi de la alte ceremonii bisericeşti, lucru care a aruncat bănuieli asupra lui în aşa măsură încât s-a simțit nevoit să părăsească colegiul. A acceptat un post de învățător la un liceu din Reading, Berkshire, unde a lucrat până ce a fost alungat de duşmanii săi care l-au amenințat că îl vor denunța pentru credința sa protestantă.

Destituit complet, Palmer s-a dus să-şi viziteze mama nădăjduind că va putea să obțină moştenirea lăsată pentru el de tatăl său cu patru ani mai înainte. Însă mama lui era o femeie bigotă, fără inimă, care îi ura pe reformatori şi se temea că va fi acuzată de adăpostirea unui eretic. Imediat ce şi-a văzut fiul în uşă, i-a făcut semn să plece zicând: “Pleacă de aici ereticule! Pleacă!”

“Dar mamă, eu nu merit aşa ceva!” a spus Palmer.

“Ai fost alungat din Oxford şi Reading pentru că eşti eretic!”

Nimic din ce spunea Palmer nu putea s-o facă să se răzgândească pe mama sa aşa că s-a hotărât să meargă la Reading în nădejdea că-şi va putea lua plata acolo, dar a fost arestat şi aruncat în temniță împreună cu Thomas Askine şi John Gwin. După ce toți trei au rămas neclintiți în credință, în timp ce au fost judecați, au fost condamnați ca eretici.

În timp ce stăteau în temniță aşteptând să fie executați, Palmer îşi consola tovarăşii de suferință şi îi îndemna să nu se lase de credința pe care au mărturisit-o. Când focul a început să muşte din trupurile lor, cei trei martiri şi-au ridicat mâinile spre cer şi au strigat: “Doamne întăreşte-ne! Doamne primeşte sufletele noastre!” şi au ținut-o tot aşa, fără ca să se zbată, ținându-şi mâinile ridicate şi chemând pe Domnul, până ce au murit.

Joan Waste

Această biată femeie, fiind convertită la credința reformată, şi-a cumpărat un Nou Testament şi plătea zilnic o sumă modestă de bani unui bătrân care venea şi îi citea, pentru că ea era oarbă. Astfel, cu ajutorul memoriei ei neobişnuit de bună. s-a putut familiariza cu Biblia în aşa măsură că era în stare să repete pe dinafară capitole întregi. Când a refuzat să mai meargă la slujbele catolice, Joan a fost dusă înaintea dr. Ralph Bayn, episcopul de Litchfield şi Coventry şi a dr.Draycott, cancelarul şi a fost acuzată de erezie şi întemnițată în închisoarea din Derby.

Joan a fost examinată de câteva ori la rând de către Peter Finch, reprezentantul episcopului şi a fost dusă după aceasta la o examinare în public înaintea episcopului, a cancelarului şi a altor câțiva comisari ai reginei. Biata femeie a răspuns că nu poate părăsi adevărul şi i-a implorat să fie lăsată în pace. Văzând că nu va spune altceva, a fost pronunțată sentința de moarte şi a fost dată în grija şerifului.

În 1 august 1556 Joan a fost dusă la rug şi imediat ce a ajuns acolo, a îngenuncheat şi a spus o rugăciune dorind ca cei de față să se roage pentru ea. După terminarea rugăciunii s-a ridicat, a fost legată de stâlp şi s-a dat foc rugului. În curând flăcările i-au luat graiul şi apoi viața.

Alice Bendon

Alice Bendon era soția lui Edward Bendon din parohia Stablehurst din Kent. Fiind dusă înaintea magistratului şi acuzată de erezie, a fost întrebată de ce nu s-a dus la biserică.

“Fiindcă era atăt de multă idolatrie acolo” a răspuns ea. Pentru acest răspuns, a fost trimisă la castelul din Canterburx. Când soțul ei l-a implorat pe episcopul de Dover ca s-o elibereze, acesta a pus-o în libertate cu condiția să meargă din nou la biserică. În ciuda rugăminților soțului ei de a merge împreună cu el la biserică, Alice a continuat să lipsească de la slujbe şi a fost arestată din nou şi întemnițată.

Ea a trebuit să stea în închisoare nouă săptămâni timp în care nu i s-a dat voie să aibă vizite, şi trebuia să stea cu hainele care erau pe ea şi să doarmă pe jos pe nişte paie iar ca mâncare nu primea decât puțină pâine şi apă în fiecare zi. În curând a slăbit atât de mult şi s-a îmbolnăvit încât abia mai putea umbla, dar după prima sa înfățişare înaintea episcopului i s-au oferit condiții puțin mai bune.

Împreună cu alți şase oameni Alice a fost dusă înaintea comisarilor pe la sfârşitul lunii următoare, aprilie. Fiindcă toți au ținut la mărturisirea lor de credință, au fost cu toții condamnați şi dați pe mâna şerifului pentru a fi pedepsiți. Alice Bendon s-a purta cu mult curaj în fața rugului, dându-şi viața fără prea multă suferință.

Richard Woodman

Preotul paroh al lui Woodman, un om pe nume Fairbank, a încercat fără succes să îl convingă să participe la slujbele bisericii şi supărat din pricina eşecului său, Fairbank a proferat acuzaţii de erezie împotriva lui Woodman şi a făcut ca acesta să fie adus înaintea judecătorilor de pace ai comitatului Sussex, care l-au trimis la închisoarea King's Bench pentru o bună bucată de vreme.

După mai mult timp, Woodman şi alţii patru au fost duşi ca să fie examinaţi de episcopul Bonner la Londra. Acesta i-a sfătuit să devină membrii bisericii adevărate şi ei i-au răspuns că se socotesc ca fiind membrii bisericii. Satisfăcut de răspunsul lor i-a pus pe toţi cinci în libertate.

La nu multă vreme după ce Woodman s-a întors acasă, s-a răspândit vestea că s-a alăturat Bisericii Catolice. El a negat acest lucru atât de des şi atât de mult în mod public încât s-a trimis un mandat de arestare pe numele lui. Într-o bună zi, pe când Woodman lucra în depozitul tatălui său, s-au apropiat de el trei indivizi care i-au spus că trebuie să meargă cu ei la lordul şambelan.

Surprins şi alarmat de acest atac neaşteptat, Woodman i-a implorat să îl lase să meargă acasă să-şi anunţe soţia că este arestat şi să se îmbrace în mod potrivit pentru a merge la tribunal. Ofiţerii au fost de acord şi l-au însoţit până acasă. Odată ajuns acolo, le-a cerut să vadă mandatul de arestare. "Nu este aici", a răspuns unul din ei, "este acasă la mine. Cel mult poţi să mă determini să mă duc acasă şi să-l aduc."

"Dacă aveţi un mandat, aduceţi-l încoace dar până atunci părăsiţi-mi casa!" a cerut Woodman şi le-a trântit uşa în nas. Ştiind că cei trei se vor întoarce curând, a fugit la o fereastră ce dădea în spatele casei şi şi-a căutat scăparea în pădure, unde a stat ascuns. Într-adevăr ofiţerii s-au întors repede şi au percheziţionat fiecare ungher al casei dar Woodman era deja în siguranţă în pădure. El ştia că va fi căutat în întreaga ţară inclusiv în zona de coastă spre mare aşa că i-ar fi fost imposibil să părăsească ţara; s-a hotărât deci să facă cel mai bun lucru cu putinţă şi anume să rămână aproape de casă, lucru la care nu s-ar fi gândit nimeni. Luându-şi Biblia, peniţa şi cerneala, ca şi alte obiecte necesare, Woodman s-a ascuns sub un copac din pădurea învecinată şi a stat acolo şase sau şapte săptămâni iar soţia îi ducea mereu de mâncare. La un moment dat s-a lansat zvonul că a fost văzut în Flanders şi a fost oprită căutarea lui în partea locului. Woodman a profitat de ocazie ca să scape spre Flanders şi apoi spre Franţa, dar i-au lipsit atât de mult casa şi familia încât s-a strecurat înapoi în ţară. Peste trei săptămâni a mai fost eliberat un mandat de arestare pentru el şi casa lui a fost percheziţionată de două ori pe săptămână în următoarele două luni.

Până la urmă Woodman a fost trădat de propriul său frate care a anunţat autorităţile că Woodman şi-a părăsit ascunzătoarea în timpul serii ca să poată dormi acasă. Când au sosit autorităţile, Woodman s-a ascuns într-o

mansardă care nu a fost descoperită niciodată la percheziţiile anterioare. Deşi se ştia că este ascuns pe undeva prin casă, ofiţerii nu-l puteau găsi nicăieri. Dar fratele său ştia de existenţa mansardei chiar dacă nu cunoştea locul exact şi cercetările au fost reluate până când mansarda a fost descoperită şi Woodman a trebuit să fugă ca să-şi scape viaţa.

"Imediat ce m-am văzut sărit jos, am început să fug pe o alee plină de nişte zgură colţuroasă şi urmăritorii mei fugeau după mine. Am continuat să fug dar am călcat într-o groapă plină cu noroi şi am căzut. Înainte ca să mă pot ridica ei au năvălit peste mine, m-au legat şi m-au dus cu ei" relata Woodman.

El a fost dus şi examinat de către câţiva reprezentanţi ai bisericii, dar a refuzat să accepte lucrurile care nu erau întemeiate pe autoritatea Bibliei. La vreo două săptămâni după ce a fost condamnat, Woodman a fost dus în oraşul Lewes din Sussex, împreună cu alţi nouă întemniţaţi. Cei zece au fost conduşi la locul execuţiei în ziua de 22 iulie 1557. Au fost legaţi de câţiva stâlpi şi lăsaţi în voia unui singur rug foarte mare.

Se ştie despre ei că şi-au înfruntat moartea cu mare curaj şi cu resemnare, ultimele lor cuvinte fiind cele cu care şi-au încredinţat sufletele Răscumpărătorului binecuvântat Care urma să fie judecătorul lor suprem.

John Hullier

John Hullier se trăgea dintr-o familie respectabilă şi a fost trimis să studieze la Eton şi King's College din Cambridge, unde s-a dedicat teologiei dorind să devină un slujitor bisericesc. După absolvire a devenit curator la Brabam, un sat la vreo trei mile de Cambridge. La nu multă vreme după ce s-a instalat, s-a dus la Lynn, unde a avut câteva dispute cu autorităţile. Hullier a fost reclamat la dr.Thurlby, episcopul diocezei care a trimis după el şi după o scurtă examinare l-a trimis la castelul din Cambridge. La scurtă vreme după aceasta, a fost chemat să apară înaintea câtorva doctori în drept şi în teologie la biserica St.Mary's, a fost mustrat de ei şi după ce examinarea a luat sfârşit i s-a poruncit să abjure, renunţând la părerile sale eronate. Hullier a refuzat să abjure şi fără a mai pierde vremea, a fost destituit din funcţiile sale, condamnat şi dat pe mâna şerifului care imediat a confiscat toate cărţile, hârtiile şi scrierile sale.

În ziua hotărâtă pentru execuţie, Hullier a fost dus la rug undeva în afara oraşului. El i-a îndemnat pe cei care priveau să se roage pentru el şi să fie martori ai faptului că a murit pentru adevăr. Unul din prorectorii universităţii şi câţiva dascăli de la colegiul Trinity au fost deranjaţi de acest apel al lui şi l-au mustrat pe primar pentru că i-a dat voie să vorbească. Hullier a observat acest lucru dar fiind legat de stâlp, s-a rugat stăruitor ca Dumnezeu să îl întărească pentru a putea răbda cuptorul de foc imediat ce lemnele au fost aprinse, au fost aruncate câteva din cărţile sale în foc, printre care şi o carte de împărtăşanie pe care el a prins-o bucuros şi a ţinut-o în mână privind la ea atâta timp cât a mai putut.

Moartea sa a fost jelită de mulți oameni care s-au rugat pentru el şi şi-au arătat tristețea prin lacrimi, fiindcă el a fost un om blând şi milostiv.

Simon Miller şi Elizabeth Cooper

Simon Miller, un comerciant prosper din oraşul Lynn-Regis era un sprijinitor sincer al doctrinelor reformatorilor şi având ocazia să meargă la Norwich cu afaceri, s-a interesat acolo de un loc de închinare. Lucrul acesta a fost raportat cancelarului Dunning, care a poruncit lui Miller să se înfățişeze înaintea sa. Când Cancelarul i-a pus întrebările obişnuite, Miller a răspuns fără să încerce să-şi ascundă părerea despre subiectul religiei, aşa că a fost întemnițat în palatul episcopal.

După ce a stat o vreme în temniță, Miller a primit permisiunea să se întoarcă acasă pentru ca să-şi vadă de afaceri. La întoarcerea sa a fost examinat din nou de către cancelar, care l-a şi avertizat să abjure şi să se întoarcă în Biserica Catolică. Miller a rămas însă ferm în credința sa şi a fost condamnat ca eretic.

Elizabeth Cooper, care a fost arsă pe rug împreună cu Miller, a fost soția unui meseriaş din Norwich. Ea a fost convinsă înainte să abjure dar conştiința a mustrat-o atât de tare încât în ziua următoare s-a dus la biserica St.Andre's şi şi-a retras abjurarea în prezența unei adunări numeroase. Ea a fost imediat arestată pentru acest lucru şi trimisă la închisoare. În ziua următoare a fost adusă în fața episcopului şi examinată de către acesta; de data aceasta ea a rămas fermă în credință şi a fost condamnată ca eretică recăzută.

Simon Miller şi Elizabeth Cooper au fost duşi la rug în ziua de 30 iulie 1557 undeva pe un câmp în afara oraşului Norwich, lângă Bishopsgate. Când a văzut focul aprinzându-se, Elizabeth s-a speriat şi a strigat. Miller şi-a întins mâna spre ea şi a încurajat-o să rămână tare şi bucuroasă “fiindcă sora mea bună, vom avea o întâlnire plină de bucurie după asta.”

Auzind cuvintele lui Miller, Elizabeth a părut că şi-a revenit şi a stat nemişcată până când amândoi şi-au încredințat sufletele în mâna Dumnezeului Atotputernic şi şi-au sfârşit viața.

O femeie din Norwich

Cicely Ormes, soția lui Edmund Ormes din Norwich a fost arestată în ziua în care au fost executați Simon Miller şi Elizabeth Cooper. Ea şi-a atras atenția ofițerilor strigând cuvinte celor doi osândiți la moarte pe rug. Pentru această vină ea a fost arestată şi nu la multă vreme după aceea, a fost dusă înaintea cancelarului pentru a fi examinată. Acesta s-a oferit să o pună în libertate “dacă va merge la biserică şi îşi va păstra sieşi părerile” şi i-a zis “poate să creadă ce vrea.”

Însă Cicely a răspuns “Eu nu mă voi duce la biserică!” Cancelarul i-a răspuns că i-ar arăta mai multă îngăduință decât a arătat altora vreodată şi nu doreşte să o condamne fiindcă este doar o femeie tânără şi nebunatică. Cicely a răspuns că dacă este doar o tânără nebunatică, cancelarul nu ar trebui să fie îngrijorat din cauza ei. Nebunatică sau nu, ea a fost dispusă să îşi dea viața pentru cauza binelui.

Cancelarul a citit atunci sentința de condamnare şi a dat-o pe Cicely Ormes în grija şerifilor oraşului. Ea era o femeie tânără aflată doar la începutul vieții, fără o educație aleasă dar foarte dedicată cauzeu ei. Ea s-a născut în East Dereham şi a fost fiica lui Thomas Haund, care era croitor. Prima dată când a fost dusă în fața magistratului ea a abjurat dar a avut asemenea mustrări de conştiință încât a scris o scrisoare cancelarului în care îl anunța că s-a pocăit de fapta ei. Înainte ca scrsoarea să ajungă la destinație, ea a fost arestată, judecată şi condamnată.

Cicely Ormes a fost arsă pe rug în 23 septembrie 1557, între ora şapte şi opt dimineața. Când a ajuns la rug, a îngenuncheat pentru rugăciune şi apoi s-a ridicat şi a zis: “Oameni buni, eu cred aşa cum am fost învățată din Biblie. Iată ce cred şi nu-mi voi schimba niciodată credința. Moartea mea mărturiseşte despre credința mea tuturor celor prezenți aici. Oameni buni, toți cei care credeți ca şi mine, rugați-vă pentru mine.”

Când a rostit aceste cuvinte şi-a pus mâna pe stâlpul rugului şi a văzut că acesta se înegrise - urma să fie arsă pe rugul pe care au ars Simon Miller şi Elizabeth Cooper - şi-a şters negreala de pe mână şi rochie. După aceasta a fost legată şi focul a fost aprins iar ea şi-a strâns mâinile la piept în dreptul inimii, şi-a întors fața în sus şi şi-a ridicat mâinile până când au căzut neajutorate în jos în momentul morții sale.

William, Alice şi Rose Allen Munt

William Munt, soția sa Alice şi fiica lor Rose Allen trăiau lângă oraşul Colchester nu departe de Londra. Ei au fost convertiți şi s-au gândit că nu este bine să mai participe la slujbele ținute în Biserica Catolică locală, deşi au fost preveniți despre cât de periculos era să încalce legile reginei. Totuşi sentimentul lor de datorie era mai puternic decât temerile avute aşa că au continuat să se închine în locuri secrete, în felul lor propriu, împreună cu doar câțiva bărbați şi câteva femei care aveau aceeaşi credință ca şi a lor, până ce au fost denunțați de către Sir Thomas Tye.

Întreaga familie a fost silită să plece din zonă pentru câteva luni dar s-au întors acasă când problema lor nu mai era pe tapet acolo. Câteva zile mai târziu, Edmund Tyrrell, un aprod, doi polițişti şi un mare număr de oameni s-au înființat la uşa lor la ora două dimineața pentru ca să-i aresteze. Hărmălaia ivită pe neaşteptate a tulburat-o pe d-na Munt care era bolnavă. Simțind că leşină, l-a rugat pe Tyrrell să lase fata să îi aducă puțină apă înainte ca toți să meargă la temniță. Tyrrell i-a dat voie Rosei să iasă afară cu cana la fântână şi când a trecut pe lângă el i-a zis: “Convinge-i pe părinți

să se poarte cât mai mult ca nişte buni creştini şi mai puțin ca nişte eretici şi atunci în curând vor putea să fie liberi.”

“Domnule, ei au un mai bun sfătuitor decât sunt eu, unul care sper că nu-i va lăsa să greşească” a răspuns Rose.

“Ei bine, este vremea să închidem nişte eretici cum sunteți voi!” a zis Tyrrell şi a luat lumânarea din mâna ei şi prinzând-o bine de încheietura mâinii, i-a ținut lumânarea sub mână până când i-a ars carnea şi pielea a crăpat.

“Țipă, târfă! Vreau să te aud țipând” a strigat el dar Rose a refuzat să scoată vreun sunet până când Tyrrell a aruncat-o înapoi în casă înainte să-i ducă pe toți la închisoare.

În aceaşi dimineață au mai fost arestați alți şase: William Bongeur, Thomas Benhote, William Purchase, Agnes Silverside, Helen Ewringsi Folk. După ce au fost închişi pentru câteva zile, au fost duşi cu toții la câțiva judecători de pace, preoți şi slujbaşi.

Primul care a fost chemat a fost William Bongeur, care a fost cercetat cu privire la religia sa şi care a declarat că este de credință reformată. A urmat Thomas Benhote care şi el a negat autoritatea Papei; William Purchase a răspuns în acelaşi fel. Agnes Silverside a spus că ea nu este de acord cu consacrarea papistaşă a ceremoniilor şi superstițiilor din Biserica Catolică. Helen Ewring a denunțat şi ea doctrinele şi practicile Bisericii Catolice. Toți ceilalți au răspuns cu aceeaşi fermitate refuzând să-şi schimbe credința în vreun fel. Fiind găsiți de neclintit, s-a pronunțat sentința.

Imediat ce a primit raportul despre cele petrecute, a trimis un mandat de ardere pe rug a celor zece persoane condamnat, hotărând ziua de 2 august 1557 ca zi a execuției lor. Deoarece deținuții erau în locuri diferite, s-a făcut în aşa fel ca unii din ei să fie executați dimineața şi ceilalți executați după masa. Potrivit acestei decizii, dimineața au fost aduşi la rug William Bongeur, William Purchase, Thomas Benhote, Agnes Silverside, Helen Ewring şi Elizabeth Folk.

Rugurile au fost clădite pe o bucată de teren chiar la marginea oraşului Colchester. Cei şase condamnați au îngenuncheat pentru rugăciune după care s-au ridicat şi au fost legați fiecare de câte un stâlp. Când au izbucnit flăcările, oamenii care erau adunați la fața locului, şi erau cu miile, au strigat: “Domnul să vă întărească, Domnul să vă mângâie!” şi alte cuvinte de mângâiere.

După masă, a fost rândul lui John Johnson, William, Alice şi Rose Allen Munt. După ce aceşti martiri şi-au făcut rugăciunea şi au fost legați de stâlpi, s-au dăruit flăcărilor cu atâta curaj încât cei care i-au văzut s-au minunat de ei.

D-na Joyce Lewis

Doamna Joyce Lewis se trăgea dintr-o familie excelentă din Warwickshire, se bucura de o educaţie aleasă şi era obişnuită să fie în societatea oamenilor rafinaţi şi culţi. Soţul ei, Thomas Lewis era din acelaşi comitat şi era de acelaşi rang, doar că era un om dur şi egoist. D-na Lewis a fost educată catolică şi frecventa în mod regulat biserica, asculta misa, se spovedea şi respecta credincioasă toate ceremoniile bisericii - aceasta până a fost convinsă de adevărurile credinţei reformate.

Convertirea ei a avut loc atunci când a fost prezentă la arderea pe rug a lui Lawrence Sanders şi a cerut sfatul lui Glover care i-a spus să studieze Scriptura şi să-şi orienteze credinţa şi trăirea potrivit cu ea. Într-o zi oarecare,d-na Lewis era la slujba din Biserica Catolică împreună cu soţul ei şi şi-a exprimat dezacordul cu privire la anumite ceremonii pe care le-a văzut, întorcându-se cu spatele spre altar. Reacţia ei a fost observată de câţiva oameni şi l-au anunţat pe episcopul de Litchfield despre acest lucru, care i-a trimis o citaţie. Când un ofiţer i-a prezentat citaţia, d-na Lewis s-a mâniat atât de tare încât l-a ameninţat pe ofiţer cu un pumnal şi l-a silit să distrugă citaţia înainte ca să-i dea drumul să plece.

Episcopul i-a chemat imediat pe Lewis şi pe soţia sa la el; Lewis şi-a cerut scuze şi a fost lăsat să plece iar d-nei Lewis i s-a spus că poate să plece doar dacă recunoaşte că a făcut un lucru rău în biserică. Ea s-a ţinut tare spunând că a făcut lucrul potrivit şi a refuzat să-şi ceară scuze. Fiindcă era o persoană importantă în oraş, episcopul i-a dat o lună întreagă la dispoziţie ca timp de gândire, eliberând-o pe baza garanţiei soţului ei. Când s-a apropiat ziua înfăţişării la judecată, mulţi din prietenii d-lui Lewis l-au sfătuit să nu-şi lase soţia să apară la tribunal ci să o ia cu el şi să o ducă undeva încălcându-şi garanţia depusă. Dar Lewis era mai îngrijorat pentru cele o sută de lire sterline depuse ca garanţie decât era pentru soţie, astfel că a dus-o la episcop, care la rândul lui a trimis-o la închisoare. Doamna Lewis a fost examinată de câteva ori de către episcop, care în final a condamnat-o ca eretică şi a dat sentinţa de moarte pe rug. Doamna Lewis a fost trimisă înapoi în închisoare unde a mai trebuit să stea un an întreg.

Când s-a apropiat vremea morţii sale, ea a chemat în celula ei pe câţiva prieteni, ca să mai poată sta de vorbă cu ei odată înainte să moară. Întreaga noapte de dinaintea execuţiei Doamna Lewis a fost voioasă şi nu s-a întristat decât puţin. În jurul orei opt dimineaţa, fără nici un anunţ prealabil a apărut la ea şeriful care i-a zis: “Doamnă Lewis, vin ca să-ţi aduc veşti despre porunca reginei. Mai ai doar un ceas de trăit în această lume, aşa că pregăteşte-te.”

“Domnule şerif, mesajul dumitale este binevenit şi Îi mulţumesc lui Dumnezeu că m-a socotit vrednică să-mi dau viaţa pentru cauza Sa.” a răspuns ea după un minut de gândire.

Doamna Lewis a fost dusă prin tot oraşul, cu o mulţime de oameni în jurul ei, fiind însoţită de doi prieteni care au rămas cu ea până a ajuns la rug. În momentul în care a fost legată de stâlp cu un lanţ, a arătat atâta bucurie şi lipsă de teamă încât toţi cei prezenţi au fost mişcaţi profund. Iar când s-a dat foc rugului, nici nu s-a agitat nici nu s-a zbătut, ci şi-a ridicat doar mâinile către cer şi a murit repede, fiindcă şeriful s-a îngrijit ca lemnele să fie bune şi uscate.

William Fetty

John Fetty, tatăl lui William a fost întemniţat ca eretic pe baza denunţului făcut chiar de soţia sa. El a fost dus înaintea lui Sir John Mordaunt, unul din comisarii reginei şi după ce a fost examinat a fost trimis în Turnul Lolarzilor, unde a fost pus în butuci, cu o cană de apă şi o bucată de pâine alături, pentru a -i arăta parcă faptul că aceasta era singura hrană pe care urma s-o primească. Turnul Lolarzilor era o încăpere mare, separată, care ţinea de castelul Londra al episcopului Bonner.

Turnul era folosit ca loc de pedeapsă şi uneori de tortură al protestanţilor care au fost aduşi înaintea episcopului şi acuzaţi de erezie. Cele mai obişnuite pedepse erau biciurea şi închiderea în butuci, unii find prinşi de mâini iar alţii de picioare.

În general deţinuţii aveau voie să stea pe un scăunel, dar pentru mărirea pedepsei unii nu primeau nici măcar acest scăunel. Stând cu spatele la pământ ei erau epuizaţi şi sufereau dureri; unii erau ţinuţi câteva zile, alţii câteva săptămâni fără să aibă altă mâncare decât pâine şi apă. În tot timpul întemniţării nu aveau voie să primească vizitatori. Mulţi deţinuţi au murit din cauza privaţiunilor în acest turn.

După cincisprezece zile de temniţă, majoritatea timpului fiind legat în butuci, fiul său William a venit la palatul episcopal pentru ca să primească permisiunea să-l viziteze pe tatăl său. Când a sosit la palat, capelanul episcopului l-a întrebat ce doreşte, iar el privind trist spre turn a spus că vrea să-l vadă pe tatăl său. La întrebarea cine este tatăl său, William a răspuns dându-i numele şi capelanul a izbucnit spunând că tatăl său este un eretic care este legat în butuci ca să i se dea o lecţie. Băiatul a zis repede: “Tatăl meu nu este un eretic! Sunteţi nişte ucigaşi!”

Capelanul înfuriat l-a prins de mână şi l-a târât într-o altă încăpere unde a fost dezbrăcat de haine şi biciut în modul cel mai crunt, după care a fost dus la tatăl său cu sângele şiroind până la călcâi.

Imediat ce băiatul şi-a văzut tatăl, a căzut în genunchi şi i-a arătat rănile primite. Bietul om a strigat “Cine s-a purtat atât de crud cu tine?”

“Te căutam pe dumneata când un capelan ucigaş m-a dus în casa episcopului şi m-a bătut.” a spus William.

Unul din temniceri a auzit discuția şi l-a prins pe băiat şi l-a târât înapoi în încăperea unde a fost bătut şi l-a lăsat acolo timp de trei zile fără mâncare şi a fost bătut din nou. Şi tatăl său a fost bătut fiindcă a protestat împotriva cruzimii lor. Până la urmă tânărul a slăbit foarte tare din pricina tratamentului inuman şi Bonner a dat ordin ca să i se dea drumul; de asemenea a poruncit ca tatăl să fie adus înaintea sa a doua zi dimineață devreme.

La început episcopul l-a ocărât pe tată pentru crezurile sale religioase, dar temându-se de tevatura ce s-ar fi putut isca din pricina băiatului bătut, tatăl şi fiul au fost lăsați să plece. Din nefericire băiatul a murit după câteva zile din pricina rănilor sale.

Alexander Gough şi Alice Driver

Auzind că doi oameni acuzați de erezie se ascund în apropiere de casa sa, judecătorul Noone din Suffolk şi-a trimis slujbaşii să îi caute şi astfel au fost prinşi Alexander Gough din Woodbridge şi Alice Driver Grosborough. Deținuții au fost închişi la Melton unde au stat o bună bucată de timp înainte să fie mutați în oraşul Bury pentru a fi examinați.

Amândoi şi-au recunoscut pe față credința şi au fost trimişi înapoi în închisoare, unde au rămas timp de câteva luni şi apoi au fost duşi la Ipswich pentru audierea finală. Se spune că ei şi-au repetat mărturisirea de credință şi au refuzat categoric să -şi salveze viața schimbându-şi religia. Amândoi au fost condamnați la arderea pe rug şi au fost duşi înapoi în închisoare ca să aştepte ziua execuției.

Dimineața foarte devreme în 4 noiembrie 1557, Alexander Gough şi Alice Driver au fost duşi din închisoarea Melton la Ipswich, sub conducerea şerifului şi a slujbaşilor săi, în tovărăşia unei mari mulțimi de oameni. Au sosit la Ipswich pe la ora şapte dimineața şi au fost duşi imediat la locul execuției. Când au ajuns la rug, au cântat o cântare şi au îngenuncheat să se roage un timp. Gough s-a ridicat şi i-a zis şerifului "Să fim lăsați să ne mai rugăm puțin fiindcă avem de trăit o viață scurtă", dar aprodul a zis:

"Haideți, să-i ardem!"

Gough a răspuns: "Fii atent şerifule, dacă ne împiedici rugăciunile, deasupra ta va atârna răzbunarea lui Dumnezeu!" În timp ce erau legați de stâlp şi i s-a pus lanțul la gât, Alice a exclamat: "Oh, iată o batistă dumnezeiască!"

Nişte prieteni s-au apropiat de cei doi şi i-au luat de mâini în timp ce stăteau legați la stâlp. Văzând lucrul acesta şeriful a strigat la oamenii săi "Prindeți-i, nu-i lăsați să scape!"

Când oamenii au auzit ordinul şerifului şi au văzut pericolul în care se găseau cei de lângă martiri, au alergat într-un suflet la ei şi i-au înconjurat din toate părțile, pentru a -i apăra ascunzându-i în mulțime.

Văzând acest lucru şeriful i-a lăsat în pace şi nu a mai arestat pe nimeni. S-a dat foc rugului şi cele două suflete de erou au scăpat în mijlocul flăcărilor trecând dincolo de puterea răutății umane.

Thomas Hudson

Thomas Hudson a fost de meserie fabricant de mănuşi şi a trăit în oraşul Ailesham din Norfolk. Deşi nu a fost un om cu multă educație, cerceta asiduu Biblia şi predica duminicile oricărui vecin care era doritor să asculte, citindu-se şi apoi explicându-se Biblia.

Când regina Maria şi-a început domnirea, toți predicatorii nelicențiați care predicau oamenilor au devenit oameni cu soarta pecetluită. Hudson ar fi fost printre primii oameni arestați şi întemnițați dacă n-ar fi fugit de acasă. El a plecat în Suffolk şi a reuşit să evite arestarea sa schimbându-şi mereu locul. Însă după un timp dorința sa de a-şi vedea soția şi familia a devenit atât de puternică încât n-a mai putut sta deoparte şi în ciuda pericolului s-a dus acasă. În curând a auzit că duşmanii lui au aflat de întoarcerea sa acasă, aşa că şi-a părăsit ascunzătoarea şi a intrat în oraş, ceea ce a dus la arestarea sa.

Episcopul l-a întrebat pe Hudson cu privire la multe lucruri, la care el a răspuns cu sinceritate şi deşi nu a fost un om educat, argumentele sale au fost foarte puternice. Văzând că nu ajunge nicăieri cu acest om, episcopul l-a condamnat şi l-a trimis la închisoare.

Thomas Hudson a fost scos din închisoare şi dus înt-un loc numit Groapa Lolardului, imediat lângă gardul episcopului din Norwich, în ziua de 19 mai 1558. Lângă el se mai aflau alți doi condamnați. Chiar înainte de a se strânge lanțul în jurul pieptului său, Hudson s-a aplecat, s-a strecurat pe sub lanț şi s-a pus mai într-o parte. Lucrul acesta i-a făcut pe mulți să creadă că va abjura sau că a vrut să ceară binecuvântarea părinților săi dar nimeni nu ştia motivul real: Hudson a fost copleşit brusc de îndoieli şi şi- a simțit credința slăbită. De aceea nu dorea să moară fiind în această stare şi s-a pus pe genunchi şi s-a rugat la Dumnezeu, care i-a trimis mângâiere. Apoi s-a ridicat din nou, plin de bucurie ca un om renăscut şi a strigat: “Acum sunt tare, slavă Domnului şi nu-mi mai pasă de ce pot oamenii să-mi facă!”

Urcat pe rug din nou, şi-a pus lanțul în jurul său şi au fost arşi pe rug toți trei împreună.

Povestea episcopului Bonner

Edmund Bonner, Episcopul Londrei, care a jucat un rol proeminent în prigonirea protestanților în perioada domniei reginei Maria, s-a născut la Hanlex, în Worcestershire, în jurul anului 1500. El a fost educat la Oxford şi

după ce a fost primit în slujba preoției, a intrat în personalul casei cardinalului Wolsey.

În toată perioada domniei regelui Henric Bonner părea a fi foarte sincer în opoziția sa față de Papă şi sprijinirea Reformei. Oricum, la moartea regelui Henric a refuzat să depună jurământul pentru regele Edward şi a fost trimis în închisoare unde a stat până a căzut de acord să se supună noului rege. A fost eliberat dar mai târziu a fost întemnițat din nou, de data aceasta până la urcarea reginei Maria pe tron.

Regina a văzut în Bonner exact omul de care avea nevoie, care s-a aruncat în activitatea de persecutare a protestanților cu toată energia sa. Se spune că două sute de martiri din vremea aceea au fost judecați şi condamnați de el însuşi. Bonner era un om dur şi încăpățânat care nu avea milă față de cei care îi erau aduşi în față. Nu era satisfăcut decât de supunerea totală şi mania sa împotriva ereziilor a mers până acolo încât se spune că a cerut să i se aducă vergi cu care i-a bătut el însuşi pe martorii încăpățânați, şi lucrul acesta s-a întâmplat de mai multe ori.

Când a urmat regina Elisabeta la tron, Bonner a fost singurul pe care ea nu l-a agreat şi l-a trimis în închisoare în al doilea an al domniei sale pentru că nu a vrut s-o accepte drept cap al Bisericii Angliei. Bonner a rămas zece ani în închisoare şi a murit acolo în suferință şi nefericire, la vârsta de şaptezeci de ani. Deşi nimeni nu l-a mai văzut timp de zece ani, amintirea sa era atât de proaspătă şi era atât de mult urât de oameni încât a trebuit să fie îngropat în miez de noapte pentru a se evita o răzmeriță.

Moartea reginei Maria

Regina Maria a murit în 17 noiembrie, la ora patru dimineața după o suferință îndelungată, lăsându-şi trupul pe mâna naturii şi regatul pe mâna surorii sale Elisabeta.

Auzind oftatul ei înainte să moară, consiliul a întrebat-o dacă este tristă din cauza morții soțului ei.

“Da, s-ar putea să fie una din cauze, dar nu este rana cea mai mare care îmi străpunge mintea apăsată” a răspuns ea.

Nici un alt cap încoronat al Angliei nu a vărsat atât de mult sânge în vreme de pace cât a vărsat ea în patru ani, spânzurând, decapitând, arzând pe rug şi întemnițând englezi care erau nişte creştini buni. Când a început să râvnească coroana şi a promis că va rămâne la credința şi religia lui Edward, Dumnezeu era cu ea şi a adus-o pe tron prin eforturile protestanților, însă după aceea şi-a încălcat promisiunea făcută lui Dumnezeu şi oamenilor, s-a aliat cu Stephen Gardiner şi şi-a lăsat supremația în favoarea Papei. Atunci Dumnezeu a părăsit-o şi nimic din ce a mai făcut după aceea nu a putut prospera.

În schimb s-a căsătorit cu regele Filip şi a supus Anglia unui străin; împreună cu Filip a venit Papa şi misele, călugării şi călugărițele dar totuşi Dumnezeu a împiedicat-o să-şi urmeze propriile sale căi. Nici o femeie nu a fost mai dezamăgită ca Maria când a văzut că nu poate avea copii, chiar ajutată de rugăciunile Bisericii Catolice. Se părea că nu poate să câştige bunăvoința lui Dumnezeu şi nici inima supuşilor săi sau dragostea soțului ei.

Până la urmă, când nimic nu o mai putea face să oprească tirania preoților şi să-i scape pe supuşii care erau zilnic duşi ca oile la măcelărie, Dumnezeu Şi-a găsit plăcerea a-i curma stăpânirea prin moarte, dăruind tronul ei alcuitva după ce ea a domnit timp de cinci ani şi cinci luni.

Menționez această domnie nefericită a reginei Maria nu ca s-o îndepărtez din locul ei la care a fost chemată de către Dumnezeu ci ca să avertizez toți bărbații şi toate femeile din poziții de conducere care prigonesc Biserica lui Cristos şi varsă sângele creştinilor, pentru ca să nu se împiedice de aceeaşi piatră de care s-a împiedicat evreimea care L-a prigonit pe Cristos şi Biserica Sa, spre propria lor nimicire.

Regina Elisabeta

Se pare că moartea reginei Maria a îndepărtat un nor negru amenințător, care timp de cinci ani atârna ca un val deasupra Angliei. Încoronarea Elisabetei a fost primită cu bucurie de către protestanți şi toate suferințele îndurate de ei în timpul domniei anterioare sângeroase au fost uitate o clipă în nădejdea că vor veni zile mai bune.

Însă regina Elisabeta iubea la fel de mult puterea cum a iubit-i tatăl ei, regele Henris al Viii-lea şi nu a avut de gând să fie mai prejos decât el în conducerea absolută a bisericii şi a statului. S-au emis în grabă legi care o numeau căpetenia supremă a bisericii şi a națiunii, şi a fost împuternicită să creeze o înaltă comisie sau tribunal care să judece pe cei care au fost acuzați că nu luau parte la slujbele Bisericii Angliei. Puterea acestui tribunal se întindea peste toată țara, stăpânind atât asupra preoțimii cât şi a poporului. Oricare trei membrii ai acestui tribunal puteau lua măsuri ca să descopere, citând martori, sau folosind alte mijloace, pe oricine care vorbea împotriva supremației reginei sau refuza să respecte forma de închinare întrodusă în biserică. Ei aveau puterea să investigheze orice afirmație eretică, să caute cărți sau scrieri care incitau la revoltă, să judece toate cazurile de lipsă voită de la slujbele bisericii şi să pedepsească pe cei care încălcau astfel legea dându-le amenzi.

După cum se vede, libertatea religioasă aşa cum o cunoaştem noi astăzi era la fel de departe de a fi realizată ca întotdeauna. A trebuit să treacă mai mult de un secol pentru ca persecuția să înceteze pe deplin şi ca legiferarea Actului de Toleranță să instaureze în mod desăvârşit libertatea de închinare în Anglia. Însă cel puțin Elisabeta nu era crudă şi aversiunea ei față de sânge a fost o însuşire caracteristică ei, în totală opoziție cu firea Mariei.

Rugurile cumplite au mai ars un timp în Spania şi în ținuturile aflate sub puterea ei, dar în Anglia istoria martirajului a fost încheiată odată cu încheierea domniei reginei Maria.